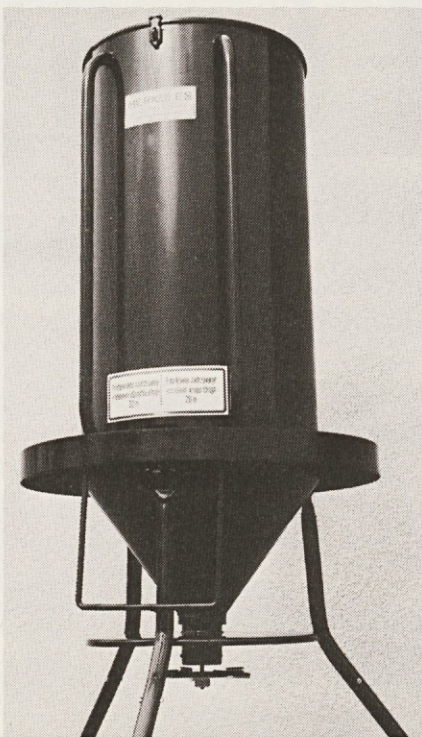

LOVEC¹⁹⁸⁸12

glasilo Lovske zveze Slovenije

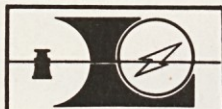
NOVO

**PROGRAMATOR
ZA AVTOMATSKE
KRMILNICE
HERKULES –
electronic**

**MOŽNOST PROGRAMIRANEGA
KRMLJENJA (1–2-KRAT NA DAN),
PO POTREBI TUDI VSAKO URO!**

PRIHRANITE SI ČAS IN DENAR!

Decembra dobite programatorje
pod posebno ugodnimi pogoji pri proizvajalcu.

HERKULES electronic

PROIZVAJALEC
HMEZAD-AGRINA TOK MEGA
63310 ŽALEC
Telefon: (063) 711 431

Marija Divjak

izdelovanje izdelkov
domače obrti

Ločica 1, 63313 Polzela

**IZDELUJEMO
KOVANE PASTI DVIGALKE
ZA LOVLJENJE LISIC,
KUN IN PIŽMOVK**

Po naročilu GG izdelujem tudi zadirače (rajsarje)
Informacije o naših izdelkih dobite po telefonu
(063) 701 143.

Kakovost zjamčena Se priporočam!

Jožica Novak

PAPIRNA GALANTERIJA

61000 LJUBLJANA
Židovska 1

Vse lovske, kinološke in strelske organizacije obveščam,
da lahko pri meni naročijo **štiribarvne (večnamenske)**
tiskovine – diplome, priznanja itd.

Se priporočam!

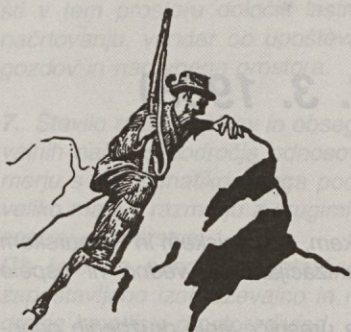
KLUB DIANA

**Klub DIANA,
Župančičeva 9 (pritličje),
61000 Ljubljana,
telefon: (061) 214 924**

ima v prodaji

NOVOLETNE VOŠČILNICE – GRAFIKE
s portreti divjadi. Voščilnice so vam na voljo
v 8 primerkih (medved, divji prašič, vidra,
ris, dihur, lisica, srnjak, gams).
Voščilnice imajo trajnejšo umetniško
vrednost in so primerne za popestritev
lovskih sob, koč in domov.
Cena je 1300 dinarjev.
Kupite jih lahko na sedežu kluba Diana
vsak delavnik od 9. do 12. ure.

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,

revija za lovstvo

letnik LXXI, št. 12

december–gruden 1988

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.
Poštnina je plačana pri pošti 61102 Ljubljana.

UREDNIŠKI ODBOR:

Glavni urednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Ada Bitenc, Lojze Černe, Branko Galjot,
Jelo Gasperšič, Ivan Nečemar, Konrad
Sajdl in Bojan Vomer.

Lektor in korektor Sončika Lorenci.

Lovce izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku leta,
v januarju.

Ta številka je izšla v 23 800 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto ŠRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Izvod revije stane 1800 din.

Za druge naročnike
je letna naročnina 18 500 din,
za inozemstvo 40 000 din.

Naročnino je treba plačati vnaprej na
žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,

Župančičeva 9 – p.p. 505,

61001 Ljubljana.

Telefon (061) 214 948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malih oglasov:

do 15 besed 5000 din, od 15 do 25 besed

8000 din, od 25 do 30 besed 14 000 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 400 din.

Za člane lovske organizacije

v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej

na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE

Lovska zveza Slovenije	338	Ugotovitve in predlogi s posvetovanja Gozd–divjad (17. in 18. 3. 1988)
Boris Leskovic	340	Simpozij o gamsu v Ljubljani
F. Prandel – B. Krže	343	Divji prašič – sovražnik ali divjad prihodnosti?
Franc Strle	346	Klopi – prenašalci Lymške borelioze
Zoran Timarac	347	O stopinjah in sledovih divjadi (Volk)
Valter Dvoršek	349	Puškino kopito po meri
Biotehniška dela v loviščih	353	
Zoran Timarac	353	Drevesa in grmičevje v lovišču – Dreni
	354	Lov ob mrhovišču
Lovska povest	355	
Vinko Sterle	355	Mož, ki se ni znal smejati
Lovska organizacija	359	Vse manj male divjadi v Slovenskih goricah – M. Toš
	359	10 let lovskega pevskega zbora iz Zasavja – J. Skrinjar
	360	Podelitev nagrade Weaterby 1988, Lovci in varstveniki narave povezani pri ohranitvi živalskega sveta – J. Perko
Jubilanti	360	Janez Pignar – 80-letnik Pavle Logonder – 60-letnik Gustek Janežič – 70-letnik
Lovski oprtnik	362	Pavlinove pižmovke – A. Dvoršak Lov na ruševca – B. Kos
Literatura	363	France Cvenkel: Zgodbe o živalih – drugi natis – J. Ivanjšič Sprehodi v naravo – imate že vse knjižice – B. Leskovic
V spomin	364	Vinko Kandus Jože Plešec Ivan Golob
Lovska kinologija	366	Tekma v vodnem delu za pokal Ljubljane – Vinko Foršček 1. troboj po krvnem sledu med LKD Gorenjske, TNP in ZGD Kozorog – Kamnik – D. Hauptman Predvidena legla lovske psov – KZS

SLIKA NA NASLOVNICI:

Race mlakarice se jeseni združijo v večje jate in si za prezimovališče izberejo večje vodne površine, ki ne zamrznejo. Racaki že tedaj dvorijo samicam, vendar pa nastopi pravo parjenje šele januarja in februarja, ko se jate razdružijo v pare. Račji par je vedno skupaj, tako v vodi kot pri preletu. Samica leti vedno pred samcem. Par si ostane zvest vse življenje oziroma, dokler eden izmed partnerjev ne pogine. Februarja in marca na naših vodah še vedno lahko opazujemo velike račje jate, vendar pa so to po pravilu selivske race, ki se vračajo na sever.

Foto H. Oršanič, Diana

Ugotovitve in predlogi s posvetovanja Gozd-divjad (17. in 18. 3. 1988)

Na posvetovanju Gozd-divjad, ki ga je organizirala strokovna komisija za usklajevanje odnosov gozd-divjad pri Samoupravnih interesnih skupnostih za gozdarstvo Slovenije 17. in 18. marca 1988 in Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije v Ljubljani, so bili na podlagi predavanj in razprave sprejeti ugotovitve in predlogi. Osnovni namen posvetovanja je bil, da pripravijo gozdarji in lovci skupne predloge za usklajeno načrtovanje ter za takšno organiziranost, ki bo omogočila tako načrtovanje, zlasti pa uresničevanje načrtovanih obveznosti za plansko obdobje 1991–1995 in do leta 2000. Za to obdobje bodo namreč morali biti izdelani, usklajeni, sprejeti in potrjeni:

- gozdnogospodarski načrti območij (1991–2000) za vsa gozdnogospodarska območja v SR Sloveniji,
- srednjeročni lovskogospodarski načrti (1991–1995) za vsa lovišča v SR Sloveniji,
- obnovljeni gozdnogospodarski načrti enot (desetletni) za gozdnogospodarske enote.

Ugotovitve

1. Na posvetovanju smo izhajali iz ugotovitev, stališč in predlogov, ki so jih oblikovali gozdarji in lovci na gozdarskih študijskih dnevih Gozd-divjad 28. in 29. januarja 1980 v Ljubljani. Po osmih letih ugotavljamo, da večina takratnih ugotovitev še vedno drži. Vsekakor pa so danes veliko bolje opredeljene poti za urejanje odnosov gozd-divjad, udeleženci v tem procesu pa so v glavnem seznanjeni z delitvijo obveznosti za skladno in sočasno načrtovanje in opravljanje nalog za ohranjanje naravnega (gozdnega) prostora in divjadi v njem.

2. Širše družbeno dogovarjanje in usklajevanje interesov lovskih organizacij z drugimi uporabniki naravnega prostora v lovskogojitvenih območjih glede zagotovitve skladnejšega razvoja gospodarjenja z divjadjo in okoljem ni dalo pričakovanih rezultatov. Na tem področju večina lovskih organizacij ni izrabila možnosti in ne opravila nalog, ki jih določajo družbeni dogovori po lovskogojitvenih območjih. Zveze lovskih družin, ki so nosilci nalog za delovanje lovskogojitvenih območij, se ukvarjajo predvsem z društvenimi nalogami ter z lovstvom v ožjem pomenu. Dogovarjanje o urejanju medsebojnih odnosov je še najbolje steklo v Krinskem, Notranjskem in Kočevsko-belokranjskem LGO.

Z objavo Ugotovitev in predlogov s posvetovanja Gozd-divjad predstavljamo slovenskim lovcem skupek usklajenih (sprejetih) ugotovitev in dogovorov med gozdarji in lovci. S tem prispevkom skušamo popraviti vtis, ki ga je napravil članek Ivana Nečemerja, napisan na to temo (Lovec 7-8/88, str. 194–195).

Strok. sekretariat LZS

V Kočevsko-belokranjskem, Notranjskem in Pomurskem LGO se lovskim organizacijam še vedno ni uspelo enotno organizirati.

Objektivne možnosti za uresničevanje družbenih dogovorov ovira tudi veliko število udeležencev teh dogovorov.

V nekaterih okoljih lovske organizacije kljub iniciativnosti, družbenim in strokovnim argumentom pri drugih uporabnikih prostora, tako pri gozdarjih, zlasti pa pri kmetijah, niso naletele na pripravljenost za konkretizacijo tega sodelovanja. Tako se učinkovitost podružbljanja lovstva še bolj zmanjšuje.

3. Gozdarske in lovske organizacije naredijo premalo za preprečevanje škod na divjadi in od divjadi, in sicer tako pri ohranjanju in izboljševanju naravnega okolja kot pri varstvu. Sporazumov s tega področja večina gozdarskih in večina lovskih organizacij med seboj še ni sprejela, čeprav so obvezni (69. člen zakona) in so gozdarske in lovske organizacije dobile osnutke že pred leti.

4. Nekateri vrste divjadi se prostorsko širijo tudi v tista LGO ali dele območij, kjer zanje razmere niso primerne zaradi obnove gozdov in kmetijstva. To velja predvsem za jelenjad, damjeke in muflone. Rajonizacija divjadi je bila opravljena v zadnjih osmih letih kar dvakrat, vendar brez zadostnih strokovnih podlag:

– z družbenimi dogovori po lovskogojitvenih območjih (1980–1982),

– s samoupravnim sporazumom o enotnih gojitvenih smernicah in o rajonizaciji divjadi v SR Sloveniji za obdobje 1986–1990.

Vsi ukrepi v okolju in na divjadi bi morali biti le uresničitev rajonizacije v najširšem pomenu (definicija s študijskih dnevov Gozd-divjad 1980). Zato ugotavljamo, da rajonizacija ni bila dovolj trdna strokovna podlaga za načrtovanje v obdobju 1986–1990.

5. Lovskogospodarsko načrtovanje zdaj sicer ni usklajeno s predpisi o družbenem planiranju, vendar se je načrtno delo v slovenskih lovskih organizacijah močno uveljavilo. Lovskogospodarski načrti za to srednjeročno obdobje (1986–1990) so večinoma kakovostni, gozdarske organizacije pa so pri potrjevanju načrtov v glavnem sodelovale s svojimi mnenji in predlogi.

6. V gozdnogospodarske načrte območij in gospodarskih enot še vedno niso vnešene obveznosti gozdarskih organizacij za področje ohranjanja in vzdrževanja po funkciji prednostnih površin za divjad, čeprav je Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izdal (začasna) navodila za to področje. Lovske organizacije v večini območij niso primerno organizirane za pripravo strokovnih predlogov, ki bi jih gozdarske organizacije nato vnašale v gozdnogospodarske načrte.

Na posvetovanju so tudi ugotovili, da si mora v načrtovanju vsak uporabnik naravnega prostora oziroma dejavnosti v tem prostoru določiti lastne naloge in pravice v načrtovanju, vendar ob upoštevanju polifunkcionalnosti gozdov in naravnega prostora.

7. Število raziskovalcev in obseg ter aktualnost raziskovalnih nalog s področja odnosov gozd-divjad ni v razmerju s problematiko s tega področja, seveda pa je še veliko manj v razmerju z drugimi raziskovalnimi področji znotraj gozdarstva.

Ob tem pa ponovno ugotavljamo, da je še posebej zapostavljeno izobraževalno in raziskovalno delo s področja kmetijskega prostor-divjad.

8. V gozdnogospodarskih organizacijah niso ne usposobljeni in ne tako organizirani, da bi urejanje odnosov gozd-divjad spadalo med redne delovne naloge, kljub temu, da deklarativno razglajamo pomen vseh funkcij gozda (polifunkcionalnost).

Predlogi

1. Na biotehniški fakulteti Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani je treba povečati delež raziskovalnega dela in izobraževanja s področja usklajevanja odnosov gozd-divjad-kmetijski prostor, kar pomeni dajati večji poudarek ekologiji gozdnega in kmetijskega prostora.

Raziskovalno delo s tega področja naj bi opravljala tudi druga raziskovalna ustanova v SR Sloveniji.

Število raziskovalcev in raziskovalnih nalog za področje odnosov gozd-divjad-kmetijski prostor (ekologija gozdnega in kmetijskega prostora) je treba uravnotežiti ali vsaj prerazporediti tako, da bo to področje obravnavano enakovredno kot druge dejavnosti na biotehniški fakulteti. Predlagamo, da proučimo možnost za organiziranje posebne enote za to področje na biotehniški fakulteti.

2. V program raziskovalnih dejavnosti je treba vključiti raziskovalno in strokovno delo pri najbolj aktualnih nalogah za obdobje 1991–2000 s področja odnosov gozd-divjad:

- biotehniška dela, kot osnova za ohranjanje in izboljševanje gozdnega prostora ter za preprečevanje škod od divjadi in na divjadi,
- rajonizacija za jelenjad, muflone, damjke in divje prašiče na podlagi razmer v naravnem okolju gozdne krajine,
- metodologija za ugotavljanje merljivih kazalcev v okolju in na divjadi za ocenjevanje gibanj razvoja v odnosu gozd-divjad (»kontrolna metoda«),
- enotna metodologija za ocenjevanje škod od divjadi v gozdovih,

– raba najracionalnejših metod in sredstev za varstvo gozdov.

3. Na podlagi strokovnih ugotovitev je treba v prostoru določiti intenziteto ukrepov pri varstvu, gojitvi in lovu divjadi (rajonizacija), kar bo ena izmed strokovnih podlag (ne samoupravnih sporazum!) za gozdnogospodarske in za lovskogospodarske načrte.

4. Funkcije gozda za živalski svet, in s tem tudi za divjad, je treba vgraditi v gozdnogospodarske načrte območij, ki so podlaga za:

- gozdnogospodarske načrte enot,
- lovskogospodarske načrte lovišč.

Vsebinska družbenega dogovora v LGO, ki je v vseh območjih v SR Sloveniji že sprejet, se vnese v gozdnogospodarski načrt območja. Tako postane načrtovanje funkcije gozda za divjad sestavni del gozdnogospodarskega načrta območja.

5. Zakonodaja za področje planiranja se bo spremenila, zlasti je to nujno za prostorsko planiranje. Pri spremembah in dopolnitvah zakonodaje s tega področja je zato treba aktivno sodelovati s predlogi in utemeljitvami, kar je interes in naloga gozdarskih in lovskih organizacij. Zato se zdaj lahko opredeljujemo le za strokovne podlage gozdnogospodarskih in lovskogospodarskih načrtov, ki bodo v vsakem primeru nujne in sestavni del družbenega planiranja.

6. Gozdnogospodarske organizacije naj se organizirajo ali usposobijo tako, da bodo zmogle zagotoviti načrtovanje vseh najpomembnejših funkcij gozda in gozdnega prostora. Za načrtovanje odnosov gozd-divjad ter za načrtno delo za živalski svet je potrebno organizirati skupinsko delo ter sodelovanje z lovskimi organizacijami in zavodi za varstvo naravne in kulturne dediščine.

7. Lovska zveza Slovenije in Skupnost OZD za lovstvo in ribištvo Slovenije bosta v skladu s svojimi nameni in programi dali večji poudarek strokovnemu usposabljanju in razvijanju tistih oblik dela, ki bodo prispevale k strokovnejšemu delu, na primer:

- izvedba posebnih programov usposabljanja za sestavljanje lovskogospodarskih načrtov,
- dopolnilno izobraževanje za urejanje odnosov gozd-divjad,
- delovne oblike posvetovanj za aktualna vprašanja pri rajonizaciji (ukrepov v okolju in na divjadi) za plansko obdobje 1991–1995.

Oktober 1988

Strokovna komisija za
usklajevanje odnosov gozd-divjad
predsednik: **mag. Janez Črnač**

Simpozij o gamsu v Ljubljani

Boris Leskovic

V mali dvorani Cankarjevega doma je 25. in 26. oktobra 1988 potekal simpozij Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC) o gamsu. Simpozij so odprli inž. Marko Bulc, Živko Rapajč (sekretar Lovske zveze Jugoslavije) in predsednik skupščine Lovske zveze Slovenije inž. Bruno Skumavc.

Strokovnjaki so na tem posvetovanju spregovorili o gamsjih populacijah v svetu, o njihovem sedanjem stanju, o ogroženih podvrstah gamsov, ekologiji, biologiji, biokemijski in molekularni genetiki gamsov, o kužnih boleznih pri gamsih (gamsja slepota in garje) ter o parazitski favni in njenem vplivu na telesno težo živali.

Drugi dan simpozija je bil posvečen predvsem referatom na temo ekologija in etologija gamsov. Strokovnjaki so spregovorili o socialnem vedenju gamsov v turističnih alpskih območjih, o medsebojnih odnosih med gamsi in domačo drobnico, o ustreznih in neustreznih gamsjih habitatih, o škodi od gamsov in ukrepih za preprečevanje škod v nekaterih gozdnih alpskih območjih ter o statusu nekaterih gamsjih

Predsednik LZS inž. Bruno Skumavc je udeležence simpozija seznanil s stanjem gamsjih garj med gamsi v Sloveniji

populacij v posameznih evropskih državah.

Z referati je v razpravi sodelovalo 40 priznanih strokovnjakov za gamse in ekspertov CIC.

Udeležence simpozija je 25. oktobra zvečer v veliki dvorani izvršnega sveta SR Slovenije sprejel predsednik Dušan Šinigoj in se z njimi dalj časa pogovarjal. Naslednji dan pa so si med opoldanskim odmorom ogledali Slovenski

lovski muzej v Bistri pri Vrhniki, kjer jim je predsednik skupščine LZS inž. Bruno Skumavc na kratko predstavil slovensko lovsko organizacijo.

Ob koncu simpozija so udeleženci sprejeli resolucijo z ugotovitvami in priporočili, ki jo objavljamo. CIC bo po svojem že ustaljenem načinu dela izdal Zbornik referatov s tega simpozija. Povzetke najpomembnejših referatov bomo v prihodnjem letu objavili v Lovcu.

Pogovor z dr. sc., dr. sc. Heinrichom III. princem Reusem, predsednikom komisije CIC za veliko divjad

Kakšni so vaši vtisi o poteku in organizaciji simpozija o gamsu?

Že tretjič smo gostje Lovske zveze Slovenije in Lovske zveze Jugoslavije. Organizacija simpozija je odlična in vse poteka urejeno, po programu. Tehnika v kongresni dvorani Cankarjevega doma je sodobna. Manjše težave nastajajo le pri simultanjem prevajanju zaradi strokovnih izrazov v lovstvu, a tega smo vajeni tudi od drugod. Počutimo se prijetno zaradi vaše gostoljubnosti in pozornosti naših slovenskih kolegov. Predvsem nas je veselilo, da nas je sprejel predsednik IS SR Slovenije Dušan Šinigoj in člani vašega republiškega predsedstva. Veseli smo, da pozitivno ocenjujejo in razumejo probleme in težnje lovske politike.

Kateri problemi glede gamsa se vam zdijo najpomembnejši in kakšna bo vloga vaše komisije pri njihovem reševanju?

Cilji CIC so, da bi vso lovno divjad, tudi gamsa, ohranili v vseh primernih habitatih po svetu, kjer ta vrsta živi. Že nekajkrat smo ocenili, da gams kot vrsta ni ogrožen. Gamsi živijo v 19 državah Evrope in Azije in med njimi sta ogroženi samo dve zemljepisni podvrsti. Trudimo se, da bi z najnovejšimi spoznanji in ukrepi omejili vpliv kužnih bolezni, da bi gamsi v gozdovih

Simpozija o gamsu, ki je bil v mali dvorani CD v Ljubljani, se je udeležilo okrog 120 poslušalcev in strokovnjakov

Vse foto B. Krže

Simpozij o gamsu je odprl član administrativnega sveta CIC in član predsedstva LZS inž. Marko Bulc. Ob njem predsednik komisije za veliko divjad CIC dr. sc., dr. sc. Reuss.

naredili čim manj gospodarske škode. O teh vprašanih smo tu na simpoziju govorili, obenem pa smo tudi skupaj ugotovili, da popolnih rešitev za te probleme še nimamo. Posebne pozornosti in strokovnih navodil so potrebne lovske organizacije, ki gospodarijo z gamsjimi populacijami, ki številčno nazadujejo in ki se približujejo statusu ogroženosti. Podoben pojav, ki včasih zaskrbi strokovnjake, so tudi nenadni premiki gamsov iz njihovih ustaljenih habitatov v zanje manj ustrezne. Za to je več vzrokov, ki jih seveda skušamo raziskati. Med njimi so pglavilni turizem, motorizacija, ponekod pa tudi prevelika številčnost živali. Pomemben in opazen vzrok za ta pojav je tudi to, če na nekem območju nehajo gospodariti na visokogorskih planinskih pašnikih, saj se začne proces spremembe rastlinskih združb, kar gamsom očitno ne ugaia.

Na kratko bi radi izvedeli nekaj tudi o načrtih in delovnem programu komisije za veliko divjad CIC, ki ji predsedujete. Kateri so vaši glavni projekti?

Aprila 1989 načrtujemo simpozij o genetiki divjih živali, ki bo na Japonskem. Simpozij smo organizirali skupaj s komisijo CIC za malo divjad in ptice selivke. CIC je svetovni lovski svet, zato je pomembno, da sodelujemo tudi z deželami Daljnega vzhoda. Genetika je dokaj mlada veda in se naglo razvija, zato se nam zdi pomembno posvetiti problemom genetike pri divjadi večjo pozornost. Prav genetika namreč prek sprememb dednega materiala izrazito pokaže na negativne spremembe v populacijah prosto živečega živalstva. Junija pa bo v Pragi simpozij z delovnim naslovom Ove sveta. Divje vrste ovac živijo v gorstvih Severne Amerike,

Na sprejemu pri Dušanu Šinigoju (25. 10. 1988) se je predsednik IS SR Slovenije zanimal predvsem za organizacijo in potek simpozija o gamsih. Na sliki v pogovoru z (od leve) dr. sc., dr. sc. H. Reussom, V. Varičakom, prof. dr. V. Šelmičem, P. Šulerjem in W. Trensejem.

Sovjetske zveze, Kitajske in Evrope, skratka v Severni Ameriki, Evropi in Aziji, zato si bomo problematiko teh vrst ogledali s taksonomskega in ekološkega gledišča ter opozorili na ogroženosti živali ali njihovih habitatov.

V Sloveniji imamo v Evropi najzahodnejšo populacijo rjavega medveda, ki je od lani vključena v skupen jugoslovanski znanstveno-raziskovalni projekt dela v lovstvu. Ali se namerava CIC s svojim delom vključiti v to delo?

O rjavem medvedu smo imeli veliko posvetovanje pred leti v Romuniji. Prav Romuni za bližnjo prihodnost spet načrtujejo organizacijo podobnega simpozija, vendar za zdaj še ne morem reči, kdaj natančno bo. CIC kot svetovna organizacija seveda ne namerava obravnavati le evropskega rjavega medveda, temveč tudi druge vrste, ki živijo po svetu. Simpozij o medvedih nameravamo organizirati nekje v Evropi ali celo v Ameriki. O rjavem medvedu smo na zadnjem posvetovanju v Romuniji veliko razpravljali in svetovali vsem državam, ki gospodarijo s to vrsto medveda, naj odstrel načrtujejo sila previdno, obenem pa, naj pozorno spremljajo dinamiko posameznih populacij. Veseli smo, da pri vas v Jugoslaviji, pa tudi v ČSSR, Poljski in Švedski, s pravilnim gospodarjenjem ohranjate optimalno populacijsko število rjavih medvedov in da imajo vse te države zelo ustrezno lovsko regulativo za ohranitev takšnega stanja tudi za naprej.

CIC zato tudi meni, naj bi bilo iz takšnih držav dovoljeno odnesti medvedje kože in meso. Pri takšnem gospodarjenju menimo, da ni vzrokov za prepoved izvažanja te vrste lovskih trofej v nekatere države (npr. ZRN). Trenutno je rjavi medved na seznamu washingtonske konvencije in torej zavarovan, zato ga je v nekatere države prepovedano prepeljati.

Znano je, da nam je v Sloveniji zelo uspel poskus ponovne naselitve risa. Menijo, da je naša naselitev te velike zveri najuspelejša v Evropi. Kateri so po vašem mnenju vzroki za takšen uspeh in hitro revitalizacijo risa na našem ozemlju?

Vsaka vrsta živali ima v naravi svojo vlogo. Verjetno je ris vrsta zveri, ki skrbi, da iz populacij izloča slabotnejšo, bolno ali za življenje nesposobno divjad (drugih vrst). Hiter dvig številčnosti risov po ponovni naselitvi v vaše območje me prepričuje, da je bil habitat, v katerega ste rise izpustili, prehransko izredno bogat, hkrati pa je vrsti zaradi ohranjenih naravnih razmer izredno ustrežal. Menim, da je treba zdaj z risom tudi lovsko pravilno gospodariti, torej pravilno posegati v njegove vrste tudi z odstrelom. O tem smo se pogovarjali v okviru WWF tudi v Malgauu v Švici, kjer smo ugotovili, da je treba ogrožene vrste na vsak način varovati, toda če se populacijsko število dvigne do določene stopnje, tudi ponovno začeti s strogo nadzorovanim odstrelom. To velja tako za rastlinojedo

parkljasto divjad kot za mesojedo, vključno z ujedami. Popolno varstvo risa je nesmiselno, predvsem za vašo populacijo, zelo pomembno pa je, da je načrt odstrela pravilen. Le tako lahko govorimo o sodobnem, umnem gospodarjenju, ki pa naj seveda vključuje tudi sprotne raziskave o gibanju populacije.

*Na tem simpoziju je bilo malo poveda-
nega o načelnih smernicah za pravilno
gospodarjenje z gamsom (pravilno
načrtovanje odstrela po starostnih raz-
redih). Mnenja o tem se še vedno
razhajajo. Zakaj se simpozij teh, za
lovce bistvenih vprašanj ni bolj dotak-
nil?*

Nasvet za izdelavo smernic, po katerih naj bi države načrtovale odstrel gamsov, je bilo v bistvu delo izkušenih, šolanih in izvrstnih poznavalcev gamsa. Smernice so bile sprejete prav pri vas v Dubrovniku. Povedati moram, da jih je sprejela večina evropskih držav, ki imajo neogrožene populacije gamsov in kot vem, tudi vi. Smernice niso srajca, ki bi jo vsak dan zamenjali.

Menim, da je veliko bolj pomembno, da je količinski odstrel zadovoljiv, kajti že večkrat se je pokazalo, da nenaravno povečevanje številčnosti vodi v bolezni, izseljevanje, škode in podobne negativne vplive, o katerih smo govorili tudi danes. Danes o teh zadevah nismo govorili več, ker je bil prejšnji simpozij o gamsu posvečen predvsem tej problematiki in seveda bi se bilo nesmotrno ponavljati.

Na koncu bi se rad vsej slovenski lovski javnosti ponovno zahvalil za gostoljubje in ji zaželel, da po napredni

GAMSJE GARJE V SLOVENIJI

Od 1. julija do 30. septembra 1988 so ugotovili primere gamsje garjivosti v naslednjih loviščih:

Zveza lovskih družin Gorenjske – Kranj

LD Tržič:

1 kozel iz razreda mladih.

LD Kranjska gora:

1 kozel iz razreda srednje starih.

LD Železniki:

1 koza iz razreda srednje starih.

LD Sorica:

1 koza iz razreda srednje starih.

LD Dovje:

1 koza iz razreda srednje starih,

1 koza iz razreda mladih,

1 kozel iz razreda mladih.

Zveza lovskih družin Gorica – Nova Gorica

LD Čezsoča:

2 kozla iz razreda mladih.

LD Podbrdo:

1 koza iz razreda mladih.

LD Bovec:

1 kozel iz razreda srednje starih,

1 koza iz razreda mladih.

Triglavski narodni park – Bled

Revir Krma:

1 kozel iz razreda mladih,

1 kozel iz razreda srednje starih,

1 koza iz razreda srednje starih.

ZGD Kozorog – Kamnik

1 kozel iz razreda srednje starih,

1 kozel iz razreda mladih,

1 koza neugotovljene starosti,

1 kozel neugotovljene starosti.

V obdobju od 1. 7. do 30. 9. 1988 so na območju Slovenije našli 19 garjavih gamsov.

P. S.

K našemu poročilu o gamsjih garjah v prvem trimesečju 1988:

Savinjsko-Kozjanska zveza lovskih družin – Celje

LD Solčava:

1 koza iz razreda srednje starih.

V. V.

poti v lovstvu deluje tudi naprej. Imate dobro usmeritev, ki jo CIC pozdravlja, zato smo prepričani, da bo ob pomoči strokovnjakov, ki jih tudi pri vas ni malo, ohranilo vse avtohtono živalstvo

in naravne habitate, brez katerih normalno življenje naše divjadi ni mogoče. Prepričan sem, da bomo našli metode, ki bodo omogočale živalim in človeku dolgoročno sožitje.

RESOLUCIJA

Komisija CIC »Velika divjad Evrope/Azije« je na povabilo jugoslovanske in slovenske lovske zveze 25. in 26. oktobra 1988 zasedala v Ljubljani.

Gams živi v 19 državah, od katerih jih je bilo zastopanih 16. V 25 referatih so bile obdelane naslednje teme:

- biologija gamsa,
- številčnost gamsa po svetu,
- bolezni gamsa,
- etologija in ekologija gamsa,
- lov in gojitev gamsa.

Razen podvrste *Rupicapra rupicapra cartusiana* gams v svojih različnih populacijah ni ogrožen.

Lokalno pa grozi gamsu precejšnja nevarnost zaradi kužnih bolezni (npr. gamsje garje in kužna gamsja slepota) in preseljevanja v gozdne predele.

Vzroki za slednje so, sodeč po več referatih, naslednji:

- naraščajoči in delno nenadzorovani turizem,

– nenadzorovana uporaba letečih objektov (jadralnih letal, manjših motornih letal, zmajev),

– sprememba namembnosti planinskih pašnikov, ki lahko privede do ukinitve pašnih skupnosti,

– obsežne floristične spremembe in preveliko zvečanje številčnosti na nekaterih območjih.

Zato se priporoča, naj vlade različnih dežel:

- prepovedo nenadzorovano letanje letečih objektov,
- spravijo turizem glede flore in favne pod nadzor,
- priznajo ali dodelijo lovskim upravičencem odgovornost, ki si jo delijo pri ohranjanju flore in favne,
- podpirajo pašno gospodarstvo za ohranitev pomembnih pašnih površin za divje in domače živali in s tem pomagajo preprečevati izseljevanje gamsa in jelenjadi v gospodarske gozdove,

– pri pripravljanju načrtov odstrela pazijo na to, da bo le-to potekalo v pretehtani meri ob upoštevanju socialne sestave gamsov, skupne številčnosti populacije in krajevnih razmer v gozdnem gospodarstvu.

Divji prašič – sovražnik ali divjad prihodnosti?

Lovski zakoni vseh avstrijskih zveznih dežel so odpravili nekatere prednosti za divjad, kar zadeva spore oziroma interese kmetijstva in gozdarstva. Medtem ko druga parkljasta divjad najpogosteje povzroča težave v gozdu, pa divji prašiči povzročajo škodo na kmetijskih kulturah, kar povečuje nejevoljo posestnikov, posledica tega pa je, da tudi lovstvo posega po nestrokovnih rešitvah. Pri tem poskušajo po eni strani obvladovati škode, po drugi strani pa omogočati doraščanje močnih živali.

Divji prašiči že stoletja živijo na vzhodnem Avstrijskem. V zadnjih letih pa je njihova številčnost skokovito narasla, k čemur so pripomogli tudi dve zaporedni dobri letini želoda in povečanje površine, zasajene s koruzo.

Divji prašiči so zato postali tudi lovsko-politični problem, odstrel pa je v nekaterih zveznih deželah številčno presegel odstrel jelenjadi. Divji prašiči so tako postali ena najpomembnejših vrst divjadi.

Način življenja in razmnoževanje

H. Meynhardt iz NDR je z intenzivnimi raziskavami ugotovil, da divji prašiči živijo v družinskih skupnostih, v katerih ima vsaka žival svoj položaj. Pri tem najstarejša svinja vodi trop in navadno prva izstopa. Tropi so običajno zvesti majhnemu življenjskemu prostoru. Pri naravnem socialnem sestavu je potek bukanja odvisen od tega, kdaj se buka vodnica tropa oziroma skupnosti, ne pa od vremena, hrane in drugih zunanjih vplivov. Če lovci to svinjo odstrelijo, ima to za trop škodljive posledice. Obdobja bukanja so različna in zato svinje tudi polegajo mladiče v različnih letnih časih, prihaja do rivalskih spopadov v tropu, tropi se gibljejo nenačrtno, saj nimajo vodstva, vse to pa povzroča med drugim tudi skokovito povečanje škod. Tako so torej lahko ozimci, ki se pojavljajo zunaj normalnih obdobj, vzrok za napačen odstrel in socialno prizadetost tropov.

Merjasci v populaciji niso socialno pomembni. Ko so stari 16–18 mesecev, morajo trop zapustiti, zato so nagnjeni k daljšim selitvam in tako pogosto pri-

dejo do boljšega življenjskega prostora. V nasprotju z njimi pa so stari merjasci največkrat zvesti manjšemu življenjskemu prostoru.

Brejest pri svinjah traja 16–18 tednov, pri ustrezni socialni sestavi tropa pa je v gnezdu povprečno 5–6 mladičev. Ti ostanejo v gnezdu približno teden dni, kasneje pa sledijo materi, ki jih doji 2–3 mesece. Svinja mladiče tudi odloži in se sama pase. Če se zgodi, da je vodnica ali pa vodeča svinja odstreljena, polovica ozimk poleže še isto leto, vendar pa 15 % mladičev pogine že pri poleganju.

Svinja polega, dokler ni stara 7 ali 8 let. Glede vremenskih vplivov velja, da suh mraz na mladiče ne vpliva, daljša obdobja vlažnega vremena pa povzročajo med njimi velike izgube.

Divji prašiči se oglašajo na različne načine. Tako poznamo sporazumevalno oziroma spoznavalno (kontaktno) oglašanje, posebno oglašanje, kadar so lačni, spet drugačno, kadar jih kaj boli, bojno oglašanje, oglašanje iskanja, strahu, opozorilno oglašanje, ogla-

šanje za preplah, obrambno oglašanje in oglašanje pri snubljenju.

Divji prašič je vsejed. Pri tem je 80 do 90 % hrane rastlinskega in 10–20 % živalskega izvora. Ker je v glavnem gozdna divjad, jo moramo krmiti vse leto. S tem to divjad ne le odtegujemo od kmetijskih površin, pač pa ob snovanju »mirnih območij« in s spoštovanjem posebnih gojitvenih ukrepov oziroma smernic dosežemo, da znova postane dnevna divjad. Kot krmila uporabljamo repo, nekateri vrste krompirja, pšenico in oves, predvsem pa koru-

V ZR Nemčiji narašča poraba divjačinskega mesa

Za leto 1986 je bil za nemško trgovino z mesom uplenjene divjadi značilen upad prometa, ki so ga spremljale velike izgube. Glavni razlog za to je bila katastrofa v Černobilu oziroma njene posledice. V preteklem letu in zlasti letos pa je poraba divjačine začela naglo naraščati, tako da že lahko govorimo o normalizaciji trga. Čeprav lahko zaradi globokega zamrzovanja uživamo to meso vse leto, pa je divjačina še vedno predvsem jesenska in zimska hrana.

Poznavalci ugotavljajo, da nekaterih vrst divjačine celo primanjkuje.

Divje zajce uvažajo celo iz Argentine, vendar pa se je njihov uvoz lani znižal na 3000 ton; poraba v prejšnjih letih je namreč znašala okrog 5000 ton. Cene se niso spremenile. Pri mesu srnjadi je ponudba pogosto skromnejša od povpraševanja, zato ga primanjkuje, v skladu s tem pa seveda naraščajo tudi cene. Tudi pri mesu jelenjadi trgovci menijo, da je že presežen padec cen v letu 1986/87. Uvožene količine so v prvi polovici letošnjega leta takšne kot prejšnja leta, pričakujejo pa rahlo naraščanje cen. Glavni dobavitelji so Nova Zelandija, Velika Britanija in vzhodnoevropske države.

Postopoma se dvigajo tudi cene za meso divjih prašičev, zlasti, ker so bile cene zanje v letu 1986/87 izredno nizke. Povpraševanje po tem mesu precej narašča. Fazani iz Škotske in vzhodnoevropskih držav se ob stabilnih cenah dobro prodajajo. Prednost imajo že »pripravljeni za pečenje«, po fazanih s perjem pa je povpraševanje manjše. Trg je dobro založen tudi z divjimi racami iz Madžarske in Francije. Jerebice je težko dobiti, zato so cene razmeroma visoke.

Nemci pojedjo od 33 do 35000 ton divjačine na leto, od tega je 18 do 19000 ton uvozijo. Od lastne proizvodnje – okrog 16000 ton, kar je vredno 198 milijonov DEM – okrog 13000 ton porabijo lovci sami oziroma prodajo neposredno gostincem. Cene »domače« divjačine so pri njih nekoliko višje in dosežajo 10–12 DEM za kg. Trajno oskrbljenost trga bodo v prihodnje izboljšali tudi z zgraditvijo več hladilnic.

Wild und Hund št. 14/88
Priredil Blaž Krže

Obvestilo lovcem

Vse lovce, ki bodo morda potrebovali **pomoč pri iskanju obstreljene velike divjadi**, obveščamo, da so **Janezu Pernatu iz Podlipoglava 1, 61261 Ljubljana – Dobrunje, spremenili telefonsko številko**. Če bi želeli njegovo pomoč in pomoč njegovih rutiniranih krvosledcev, ga lahko pokličete po **telefonu (061) 483 473** (nove številke ni v novem telefonskem imeniku!).

Uredništvo Lovca

zo v storžih ali zrnju. Odsvetujemo pa krmljenje s kuhinjskimi odpadki (star kruh), ker je plesen zelo strupena. Pri pokladanju mesnih odpadkov ali notranjih organov iztrebljene divjadi moramo preprečiti nevarnost vnosa svinjske kuge in drugih bolezni.

Dopolnilno krmljenje ima tri osnovne namene:

– preprečevalno krmljenje,

– zimsko krmljenje,

– privabljalno zaradi odstrela.

Preprečevalno krmljenje naj poteka čim bližje dnevnih stanišč te divjadi, in sicer vse leto ter s popolno prepovedjo odstrela. Takšna lovsko mirna območja divjadi prašiči hitro spoznajo in krmišča obiskujejo že podnevi, tako pa se zmanjša tudi radij njihovega nočnega gibanja. Zato je takšno krmljenje nad-

vse pomembno za omejevanje škod na kmetijskih kulturah. Zimsko krmljenje je omejeno predvsem na prehransko revne in s snegom bogate zimske mesece, prispeva pa k ohranitvi številčnosti teh živali.

Odstrel na krajih, na katere divje prašiče privabljamo s krmljenjem, je po eni strani nelovsko ravnanje, po drugi strani pa pomeni dobre možnosti za pravilno presojo in izbiro. Kljub temu pa moramo tam loviti le ob ustrezni naravni svetlobi. Uporaba svetil in podobnih pripomočkov z zakonom ni dovoljena, nelovski pa so tudi ukrepi za izboljšanje vidljivosti s posipanjem svetlega peska ali s postavljanjem ozadja iz brezovih debel ipd.

Vlogo svinje-vodnice, ki je pogosto tudi vodeča svinja v tropu, smo že večkrat poudarili. Njena izguba pomeni za trop pravo biološko katastrofo, močno pa se povečajo tudi škode. Zato pomeni odstrel še tako šibkega ozimca bistveno večji prispevek k zmanjšanju škod kot odstrel vodeče svinje, ki jo zaradi njene velikosti npr. v žitnem polju veliko bolje vidimo. To velja tudi za vznemirljive zimske skupne love, pri katerih pride svinja prva, kot da bi s telesom želela zakriti mladiče. Na takšnih lovih mora biti odstrel usmerjen na ozimce in tiste posamezne prašiče, ki jih je mogoče pred strelom natančno oceniti.

Kot pri drugih vrstah parkljaste divjadi mora biti tudi pri prašičih poudarek na odstrelu ozimcev. Odstrel ozimcev mora znašati 75 % od celotnega odstrela prašičev, njihova povprečna letna teža pa je 30–35 kg. Če želimo pri odstrelu doseči in obdržati 5 % odstrel zrelih merjascev, moramo poleg izrazito prevladujočega deleža ozimcev v odstrel zajeti še 15 % lanščakov obeh spolov in 5 % nevedočih svinj.

Gojitveni modeli

Divji prašiči so v Avstriji edina vrsta parkljaste divjadi, za katero ne veljajo zakonsko predpisane gojitvene smeri. V nasprotju z vodečo svinjo nimajo lovne dobe, so torej »prosta« divjad. Mogoči so le prostovoljni dogovori lovskih organizacij posameznih območij o skupnem gospodarjenju. Seveda je pogoj za tako dogovarjanje najmanj 2000–3000 ha velik strnjen gozd, pa tudi razumevanje strokovnih odločitev, tako, kar zadeva lovce kot lastnike zemljišč.

Predstavljamo dva, z dolgoletno prakso preizkušena modela:

NOVE NAJNIŽJE CENE ZA MESO UPLENJENE DIVJADI

V prostorih Lovske zveze Slovenije je bil 8. 11. 1988 delovni sestanek usklajevalnega odbora LZS za odkup uplenjene divjadi. Pregledali so uresničevanje sklepov s prejšnjega pogovora, ki je bil 7. 10. 1988. Ugotovili so, da se priprava uplenjene divjadi ni izboljšala, da pa glede tega ni pomembnejših vprašanj. Zato se bo srnjad, pripravljena za oddajo, še naprej uvrščala (klasificirala) v tri kakovostne (cenovne) razrede.

Od 1. 11. 1988 do novega obvestila so najnižje odkupne cene mesa naslednje:

VELIKA DIVJAD	za kg
srnjad I. kakovostni razred	19 500 din
srnjad II. kakovostni razred	16 500 din
srnjad III. kakovostni razred	11 500 din
jelenjad, gams, muflon, damjek	11 000 din
divji prašič	9 650 din
medved	6 000 din
MALA DIVJAD	za posamezno žival
poljski zajec	5 000 din
fazan	3 500 din
divja rasa – mlakarica	2 500 din

Za domači trg (hoteli, restavracije) se te cene povečajo za 30 %. (Trenutno izvoz medvedjega mesa v ZR Nemčijo ni mogoč.)

Lovska zveza Slovenije

Model 1:

Velikost gojitvenega območja 11700 ha (13 revirjev), od tega 4500 ha listnatega gozda in 7200 ha polja (njive, vinogradi).

1. Splošen lovopust od 1. februarja do 31. maja. Če nastanejo v tem območju večje kmetijske škode od prašičev, sme in mora vodja gojitvenega območja odobriti odstrel določenega števila lanščakov.

2. Vodeča svinja je zavarovana vse leto.

3. Odstrel lanščakov in starejših prašičev je dovoljen od 1. 6. do 31. 12. Po potrebi se višina tega odstrela poveča, seveda ob upoštevanju velikosti gozdne površine, pa tudi prizadetosti oziroma ogroženosti zaradi škod v določenem revirju.

4. Odstrel vsakega prašiča je treba takoj sporočiti vodji gojitvenega območja oziroma pooblaščenim osebam, ki imajo pravico preveriti verodostojnost sporočenih podatkov.

5. Dogovor se sklepa za obdobje od 1. februarja do 31. januarja prihodnjega leta.

6. Nespoštovanje tega dogovora je lovsko nečastno.

7. Lovski zakupniki s podpisom potrjuje soglasje k dogovoru, s tem pa se tudi obvežejo, da bodo o sporazumu obvestili vse lovske upravičence.

Odstrel 1987: skupaj 227 prašičev (5 prašičev/100 ha gozdne površine oziroma 2 prašiča na 100 ha skupne površine), od tega 80 % ozimcev in lanščakov, 15 % tri- in večletnih merjascev, in 5 % večletnih nevodečih svinj.

Model 2:

Velikost gojitvenega območja 9200 ha (6 revirjev); od tega 4200 ha mešanih gozdov in 5000 ha polj.

1. Vodeča svinja je zavarovana vse leto.

2. Divje prašiče do 50 kg (+ 10% toleranca teže) lahko in morajo odstreljevati vse leto.

3. Celoletno varovanje razreda, v katerem so prašiči, težki od 50 do 90 kg (iztrebljena žival); pri izjemnih kmetijskih škodah odobrijo odstrel določene števila lanščakov.

4. Živali, težke več kot 90 kg, razen vodečih svinj, lahko odstreljujejo vse leto.

5. Vsak odstrel je treba takoj sporočiti vodji gojitvenega območja.

6. Za napačne odstrelje se izreče opomin (ne kazni).

Odstrel 1987: skupno 80 prašičev (2 prašiča/100 ha gozdne oziroma 1 prašič/100 ha lovne površine). Porazdeli-

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

Od 1. do 31. oktobra 1988 je bilo z območja 46 občin v naši republiki laboratorijsko preiskanih na steklino 258 živali, in sicer: 157 lisic, 19 psov, 40 mačk, 6 jazbecev, 22 glav srnjadi, 3 kune, 1 ris, 1 jež, 5 glav govedi, 1 ovca, 1 dihur, 1 koza in 1 hermelin.

Odsek za virologijo VTOZD za veterinarstvo biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri živalih z območij 30 občin, in sicer:

Ajdovščina (1 in 1 srna), Domžale (2), Dravograd (1), Grosuplje (3), Idrija (1 pes in 1 mačka), Kočevje (3), Kranj (1 in 1 mačka), Laško (1 in 1 jazbec), Lenart (1), Lendava (1), Litija (1), Ljubljana-Moste-Polje (1 in 1 mačka), Ljubljana-Siška (1), Logatec (1), Maribor (7), Murska Sobota (1), Nova Gorica (6 in 1 govedo), Novo mesto (3), Postojna (5), Radlje ob Dravi (2), Radovljica (3 in 3 goveda ter 1 srna), Ravne na Koroškem (2), Sežana (19), Slovenj Gradec (1), Škofja Loka (10 in 1 kuna), Šmarje pri Jelšah (4), Tolmin (3 in 1 mačka), Trebnje (2), Tržič (2), Žalec (2).

Ljubljana, 4. 10. 1988

Republiški veterinarski inšpektor:
dr. Armin Tomašič, dipl. vet., I. r.

tev po starostnih razredih: 53 % divjih prašičev, težkih od 10 do 55 kg, 27 % divjih prašičev, težkih od 55 do 80 kg, 20 % divjih prašičev, težkih več kot 80 kg.

Oba modela, ki sta se uveljavila v različnih življenjskih razmerah, imata naslednje skupne značilnosti:

Celoletno varstvo vodeče svinje, močno poseganje v razred mladih, vodja gojitvenega območja ali pooblaščen lovci nadzorujejo odstrel, prostovoljnost podpisa pogodbe, kar lastnik lovišča potrdi s podpisom.

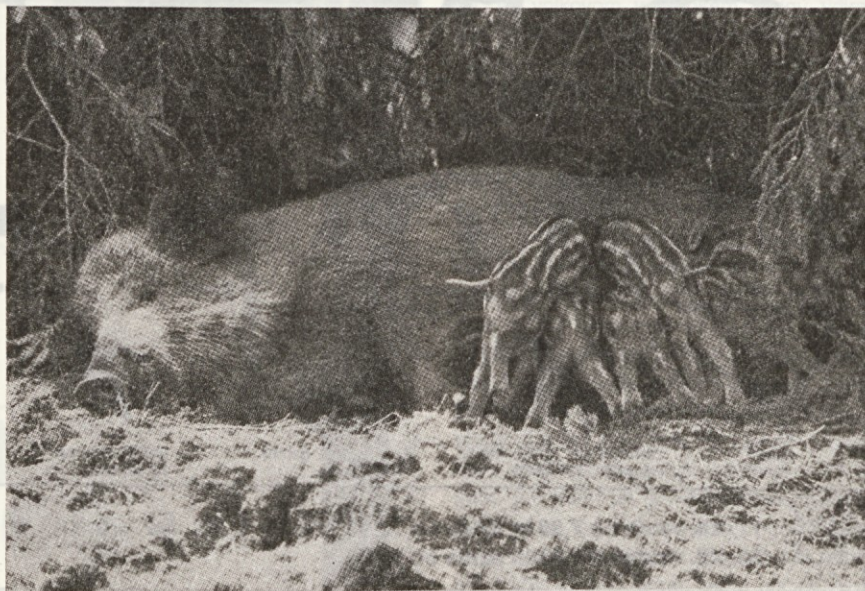
Povzetek

Pri današnjem poznavanju življenjskih navad divjih prašičev in po izkušnjah različnih, v praksi preizkušenih gojitve-

nih modelov je važno, da življenjskim razmeram primerno število te divjadi gojimo brez bistvene nevarnosti za kmetijstvo. Cilj prostovoljnih sporazumov o gojitvi ne sme biti v nobenem primeru povečanje številčnosti, temveč kakovostno izboljšanje s povečanjem števila starejših živali in ukrepi za zmanjšanje škod. To dosežemo s celoletnim krmljenjem v gozdu, z ureditvijo »lovsko« mirnih območij, varovanjem izkušenih vodečih svinj in z močnim poseganjem v razred mladih. Le z upoštevanjem in izvajanjem teh načel imamo lahko divje prašiče za divjad prihodnosti...

Österreichs Weidwerk 9/88, dipl. ing. F. Prandl, Das Schwarzwild (Feindbild oder Zukunftswild?)

Prevedel **Blaž Krže**

Klopi – prenašalci lymške borelioze

dr. Franc Strle, Infekcijska klinika v Ljubljani

Klopi prenašajo številne bolezni. Najbolj pomembni pri nas sta *klopni meningoencefalitis* in *lymska borelioza*. Virusni meningitis po piku klopa (klopni meningoencefalitis) poznamo v Sloveniji že desetletja, lymška borelioza pa šele zadnjih nekaj let. Čeprav je lymška borelioza pogosta, so jo do nedavne celo v zdravniških krogih bolj slabo poznali. Ker se največkrat okužijo osebe, ki so veliko v gozdu, torej *tudi lovci*, najbrž ne bo odveč kratka predstavitev te bolezni.

Lymška borelioza je dobila ime lyme (izg. lajm) po okrožju v ZDA, kjer so pred dobrimi 10 leti odkrili več bolnikov z do takrat neznano boleznijo, *borelioza pa po boreliji*, to je vrsti bakterij, ki bolezen povzroča.

Lymško boreliozo delijo v tri stadije

1. zgodnji stadij

Na mestu vboda okuženega klopa se po nekaj dneh do nekaj tednih (običajno po tednu ali dveh) pojavi na koži rdečina. Ta rdečina se širi, v sredini pa začne bledeti, tako da dobi obliko potujočega obroča, ki se večja. Nekateri bolniki pri tem nimajo nobenih težav, druge pa prizadeti del srbi

ali peče. Večkrat se zelo slabo počutijo, so utrujeni, imajo glavobole, bolečine v mišicah ali sklepov, lahko tudi vročino. Težave so praviloma spremenljive; nekaj dni so hude, nato dva do tri dni blage ali jih celo ni, pa spet izrazite... Večkrat je videti, kot bi si jih bolniki izmišljali.

Spremembe na koži in morebitne dodatne težave trajajo največkrat nekaj tednov, nato pa tudi brez zdravljenja izginejo. Pri nekaterih ljudeh je bolezen s tem ozdravljena, pri drugih pa se le pritaji.

2. stadij

Če bolezni v 1. stadiju ne zdravimo, lahko pride v nekaj tednih ali mesecih (že v času kožnih sprememb, večkrat pa, ko so te že izginile) do okvar živčevja ali srca. Glavobolom se pogosto pridružijo hude bolečine v vratu, rokah ali nogah. Bolniki večkrat tožijo, da imajo občutek, kot bi jih v prsnem košu ali okrog pasu stiskal neviden, širok pas, ki je posebno močno zategnjen ponoči. Zelo slabo spijo, so razdražljivi, živčni, domačim in znancem, pa tudi samim sebi odveč, večkrat se zdijo psihično spremenjeni. Razmeroma pogosto nastopi ohromitev obra-

znih živcev, precej redkeje pa pride do oslabelosti moči v mišicah rok ali nog in celo do ohromitev.

Srce ni tako pogosto prizadeto kot živčevje. Spremembe so praviloma prehodne in le izjemoma težke.

3. pozni stadij

Mesece do leta po začetku okužbe se lahko razvije vnetje sklepov. Začetek je pogosto nenaden: bolnik se zbudi z oteklim kolenom. Največkrat so prizadeti veliki sklepi (kolena, gležnji, komolci...), ki pogosto močno otečejo, lahko pa nastopijo le bolečine brez oteklina. Otekline po nekaj dneh ali tednih izginejo, vendar se kasneje spet pojavijo.

Poznamo pa tudi pozne nevrološke okvare s težavami, ki so podobne tistim pri multipli sklerozi, in tudi pozne kožne okvare.

Bolezen ima zelo raznolik potek in le redko ima bolnik vse opisane spremembe.

Zdravljenje je zgodaj, v 1. stadiju, razmeroma enostavno in učinkovito. Z antibiotiki, ki jih bolniki jemljejo v obliki tablet ali kapsul doma, spremembe na koži hitro izginejo in, kar je še pomembnejše, z veliko verjetnostjo preprečimo kasnejše, hujše oblike bolezni.

V DECEMBRU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiten divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem prepovedala.

11. XII. vzide ob 7.38 in zaide ob 16.17
26. XII. vzide ob 7.43 in zaide ob 16.23

☾ = 1. XII., ☼ = 9. XII., ☽ = 16. XII., ☺ = 23. XII., ☾ = 31. XII.

Bolniki z 2. ali 3. stadijem bolezni morajo dobivati antibiotike v žilo in morajo najmanj nekaj dni ostati v bolnišnici. Čim dlje bolezen traja, slabši so uspehi zdravljenja. Lymska borelioza je razširjena po precejšnjem delu Evrope in tudi Slovenija je okuženo območje. Število registriranih bolnikov iz leta v leto narašča. Od leta 1986 je lymska borelioza med boleznimi, ki jih prenašajo klopi, najbolj pogosta.

Ljudje se danes pravzaprav že večkrat sprašujejo, ali naj sploh še odhajajo v gozd. Gibanje v svežem, zdravem okolju gozda človeka sprosti, pomiri in mu da novih psihičnih ter fizičnih moči. Zadrževanje v gozdu je za zdravje tako koristno, da odtehta nevarnost, ki jo pomenijo klopi. Poleg tega je verjetno veliko bolj nevarna vožnja z avtom do gozda, kot čas, ki ga nato prebijemo v gozdu. Lymske borelioze ne moremo povsem zanesljivo preprečiti, možnost, da bi jo dobili, pa lahko zmanjšamo.

Ukrepi

Za preprečevanje pikov kloпов

Klopov je največ na obrobju gozdov in v listnatih gozdovih z mnogo podrasti. Marsikateremu piku bi se dalo izogniti, če ne bi po nepotrebnem rinili skozi gosto grmičevje. Pomembna je obleka; dolge hlače, srajca z dolgimi, zapetimi rokavi in primerna obutev do neke mere varujejo pred klopi. Svetla oblačila imajo to prednost, da klope na njih laže opazimo.

Kemična sredstva (npr. autan) niso povsem zanesljiva, delujejo razmeroma kratek čas in so verjetno (zlasti pri pogosti uporabi) škodljiva.

Ob piku klopa

Čim dlje je inficirani klop prisesan, večja je verjetnost za okužbo, zato je pomembno, da se pregledamo čim prej po vrnitvi iz gozda in da klopa čim prej odstranimo. Seveda ne pikajo le odrasli klopi, ki jih je razmeroma lahko odkriti, marveč tudi mlajše razvojne oblike kloпов, ki so zelo majhne in jih ljudje pogosto zgrešijo.

Ko klopa najdemo, ga namažemo z oljem ali alkoholom in čez nekaj minut previdno izvlečemo. Pomembno je, da odstranimo tudi klopovo glavo.

Po piku klopa

Če se pojavi nekaj dni do nekaj tednov po piku na koži rdečina, ki se širi, nato pa začne na sredini bledeti, je treba obiskati zdravnika. Rdečine, ki se pojavijo na koži takoj po piku oziroma v prvih 24 urah, niso v zvezi z lymsko boreliozo. Zdravnik bo predpisal zdravila (antibiotike), pri hujših težavah pa napotil bolnika k ustreznemu specialistu ali v ambulantno za borelijske infekcije na Infekcijski kliniki v Ljubljani.

O stopinjah in sledovih divjadi

VOLK

Volk spada med prstarje (digitigrade). Na prednjih nogah ima pet prstov, na zadnjih pa štiri. Palci na prednjih šapah so krajši od drugih prstov. Pri hoji se ne dotikajo tal in ne puščajo odtisov. Odtis stopala volka je dokaj podoben odtisu stopala psa, vendar pa je le nekaj razlik. Pri volku je odtis šape skladnejši, bolj podolgovat, kremplji in blaznice so izrazitejši. Odtisi srednjih dveh prstov volčjih šap pa so videti, kot da bi bili pomaknjeni naprej – med njiju in zadnji dve prstni blazinici lahko položimo slamico. Odtisi blazinic pasjih šap so veliko bolj zbiti in slamica, položena povprek, obenem seka (ali se vsaj dotika) odtise vseh štirih prstov. Stopinje (odtisi) sprednjih šap volka so vedno večje in izrazitejše od zadnjih. Poleg tega so odtisi osrednje blazinice stopala zaokroženi navznoter, zadnjih pa navzven.

To se jasno vidi na vlažnih tleh ali tankem mokrem snegu. Odtisi prednjih šap velikega volka so dolgi 12–13 cm, široki pa 9–10 cm. Prednje šape volka-samca so seveda večje od šap volkulje, zato je tak tudi odtis. Širina stopinje prednje šape samca je glede na dolžino v razmerju 1:1,3, pri volkulji pa znaša to razmerje 1:1,5.

Kadar se volk giblje korakoma, zlasti pa v kasu, so odtisi njegovih šap razporejeni skoraj v ravni črti; čim hitreje je gibanje živali, bolj ravna je črta stopinj. Zadnje noge zver postavlja v odtise prednjih, tako da vidimo pravzaprav samo odtise zadnjih šap. Pri gibanju v galopu ali v skokih so vidne stopinje vseh štirih šap, pri čemer postavlja volk zadnje noge pri vsakem skoku pred sprednji.

Najpogosteje se volk giblje v kasu. Pri gibanju v krdelu stopajo živali v stopinje živali pred seboj. Kadar morajo obiti kakšno oviro, se razidejo in takrat lahko tudi ugotovimo, koliko jih je. Tako navadno krdelo volkov tudi obkoli plen.

Pri velikem volku je korak v mehkeem snegu dolg 90 cm. Kadar hodijo volkovi drug za drugim, je korak dolg 65 do 70 cm. Globok prhek sneg jim zelo otežuje gibanje. Pritisk teže pri povprečnem volku je v sledu 100 g/cm², tj. 4–5-krat več, kot pri človeku, ki se po gozdu premika na širokih lovskih smučeh. Kadar se volkovi vgrezajo več kot 25 cm globoko v sneg, puščajo za seboj tudi brazde, ki jih naredijo s prsmi in vsako od nog. Če je sneg globok, se brazde združijo v eno samo. Če pozimi pod debelim slojem novega snega ni poledenelega in sesedenelega, se volkovom v mehkeem snegu vdira skoraj do tal. V takšnih razmerah volkovi najraje zapustijo gozdni svet in se pojavijo na poljih, v širokih rečnih dolinah, kjer je sneg utrjen in posedel zaradi vetrov in temperaturnih razlik. Pogosto se zadržujejo tudi na spluženih poteh.

Če znamo brati sledove in stopinje divjih živali, nam to pomaga pri spoznavanju njihovega vedenja in navad oziroma sploh njihovega življenja.

Pozimi tako na primer po sledovih najlaže vidimo, kako volkovi lovijo divje zajce. Tam, kjer so zajčji loži, volkovi v razviti fronti prečesavajo teren, da bi zajca dvignili in ga ulovili. Če se jim zajca ne posreči uloviti takoj, ga ne gonijo dolgo. Če lovita volka v paru, gre eden po gozdni poti ali preseki, drugi pa se trudi, da bi zajca dvignil z loža in ga pritisnil k tovarišu. V razširjeni fronti se volkovi gibljejo takrat, kadar pričakujejo,

da bodo našli nekje spečega jelena ali losa. Preplašenega losa gonijo v galopu, pri čemer delajo 2 m dolge skoke. Po losovem sledu se praviloma odpravi en sam volk, drugi pa hodijo ob strani, da takrat, ko se žival dvigne, poskusijo žrtvi presekati pot, ko hoče zaviti stran. Volkovi plena oziroma losa navadno ne gonijo dlje kot 3–4 km.

Dnevna ležišča volkov so v hladnem in vetrovnem vremenu vedno na zavetnih mestih, kadar je toplo in ne piha veter, pa ležijo tudi na odprtem – ob robovih polj, močvirij ali posek. Da se rešijo nadležnih komarjev in drugih zunanjih parazitov, ležijo v goščavi, se skrivajo pod nizkimi vejami jelk ali zgrebejo gozdno steljo in vanjo vtaknejo najboljčutljivejše dele telesa – smrček in ustne. Pozimi volkovi spiyo kar na snegu; stisnejo se v klobčič in pod seboj napravijo vdolbino s premerom 60–85 cm. Kadar počivajo, večkrat vstanejo in se premikajo z mesta na mesto. Zato je ležišč vedno več kot volkov v krdelu. Včasih volkovi počivajo tudi sede, zato vidimo okroglasta sedišča z dobro vidnimi odtisi sprednjih šap.

Volkovi nimajo posebnih »stranišč« – latrin. Iztrebki navadno ležijo na stečinah, ki jih pogosto uporabljajo. So klobasasti in precej večji od pasjih. Največkrat je iztrebek črne

barve, kar priča, da je volk užival sveže meso. V njem opazimo tudi dlako, perje in koščke kosti. V poletno-jesenskih mesecih najdemo v iztrebkih tudi ostanke rastlinske hrane, semena jagod itd. Velikokrat pa opazimo tudi belo obarvane iztrebke. To pomeni, da je bil lov neuspešen in da je moral glodati stare kosti.

Krdelo volkov je sestavljeno navadno iz odraslega para (volkulja in volk), mladičev iz zadnjega legla in volkov iz predzadnjega legla, ki so se jim pridružili. Krdelo se drži svojega lovskega revirja, ki ga označuje z vonjavami in vidnimi oznakami. Velikost je odvisna od prehranske ponudbe. Na svojih lovskih poteh označujejo večje kamne, šture in puščajo za seboj iztrebke.

Kadar volkovi zunaj poti naletijo na sveže sledove človeka ali plenilca, večjega od sebe (medveda), ali če odkrijejo slabo zakrito lovko, puščajo za seboj 3 do 5 m dolge raze, ki jih naredijo s kremplji; pri tem kopljejo sneg in gozdno steljo z zadnjimi nogami. Takšne raze so dobro vidne in nam zanesljivo izdajajo navzočnost volkov takrat, kadar ni snega in sledove težko opazimo.

Po: N. Rukovski (Ohota i ohotniče
hozjajstvo 1/88)
Z. Timarac

Droben nasvet za dober pogled

Zvrnjena puška

Vsakdo pozna napake pri zadetku zaradi »zvrnjene« (ob strelu postrani nagnjene) puške. Zadelek je vedno na tisti strani, na katero je puška zvrnjena. Nizek zadelek (in obenem zamaknjen v »zvrnjeno« stran) je upoštevanja vreden šele nad 10° nagnjenosti (do 10° znaša približno 10 % stranskega odklona).

Pri streljanju na 300 m in pri 10° nagnjenosti puške stran znaša odklon pri puški 7 × 65 R s kroglo TIG 11,5 gramov 14,2 cm. Pri streljanju s puško 7 × 57 R s kroglo TIG 11,5 gramov pa celo 17 cm. Najrazantnejši od vseh lovskih nabojev, 7 × 66 von hofe, s kroglo 7,8 g nosler, se odkloni 8,4 cm stran. Pri 5° se zmanjšujejo vrednosti odklona natančno za polovico. (Te vrednosti veljajo pri zadetku v piko na 300 m, pri čemer vizirna višina nima nobene vloge.)

Pri lovu v gorah in v tujini so strelji na veliko razdaljo včasih nujni. Pri tem strelci največkrat streljajo z naslonom, pri čemer pa je telo (divjadi) pogosto v takem položaju, da je težko opaziti (stransko) nagnjenost puške. Športni strelci rešujejo to težavo z libelo (vodno tehtnico) na podnožju merilne naprave.

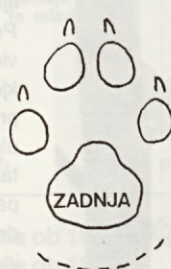
Za lovce je firma Gehman iz Karlsruheja razvila libelo, ki jo lovec z lahko-to sam pritrdi ali dodatno še nalepi na strelni daljnogled.

Po reviji Jäger 7/88 – Jože Perko

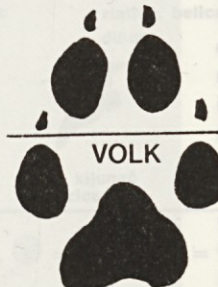
Razlikovanje stopinje volkove sprednje in zadnje šape ter razlikovanje stopinje volka in psa

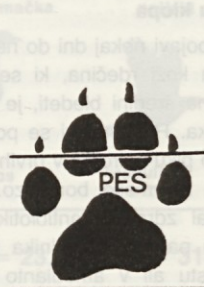
VOLK

ZADNJA

VOLK

PES

Puškino kopito po meri

Valter Dvoršek

Da s puškinimi kopiti ni vedno vse v redu, sem spoznal že kmalu na začetku svojega lovskega udejstvovanja. Bilo je še v časih, ko nam je Lovska zadruga dobavljala iz Borovlj surovce in polizdelke, domači puškarji pa so nam iz njih navadno izdelovali kombinirane bokarice. Žal so se te dobave kmalu ustavile; lovsko nabavno-prodajno zadrugo so ukinili, ker takšen tip zadruga takratnim razmeram pač ni več ustrezal. Približno 13 000 vplačanih lovskih deležev kot obratni kapital zadruga lovci nikoli niso dobili nazaj, saj jih je preprosto pobralo na novo ustanovljeno podjetje. Danes bi si kaj takšnega težko predstavljali.

Ker takratni trgovci stroke še niso bili preveč vešč, sem tako dobil zamešane surove dele lovske puške, iz katerih puške ni bilo mogoče izdelati, vendar se je pozneje tudi to uredilo. Direktor bližnjega lesno-industrijskega podjetja mi je dovolil, da sem si pri njih iz že pripravljenih surovcev, ki so bili namenjeni za izvoz, izbral res lep kos orehovega lesa za kopito in dva manjša za kopiščke puške. Čez dobrega pol leta sem dobil čudovito izdelano in gravirano lovsko puško z menjalnimi cevmi. Kopito je imelo strukturo v rdečkasto rjavi barvi in bilo je tako lepo, da malo takih. Zadel pa s puško nisem ničesar. Kopito mi v rami nekako ni dobro sedelo, cevi pa mi je pri vsakem vihtenju nosilo nekam na levo. Ko si je puškar na mojo reklamacijo puško ogledal, je takoj dejal: »Puškino kopito je namesto v desno zavito v levo in izdelano za levičarja, ličnica pa za desničarja.« Brez težav sem dobil drugo kopito, nikoli več pa nisem videl tako lepega lesa.

Ko sem se čez nekaj let nekoliko zredil, se mi je zdelo, da je kopito predolgo; posebnost me je to motilo pozimi. Zato sem ga za dobra dva centimetra odrezal, vendar centimeter preveč, tako da se je pri strelu povečal udarec v ramo, in tako je še danes.

Tretjo izkušnjo pa sem dobil, ko sem si obnavljal starejšo puško. Nekje sem bral, da se lak s kopita najlažje odstrani tako, da se kopito 10 minut kuha v lugu. Sam sem ga, da bi bolj držalo, kuhal dobre pol ure. Tako mi je od starega kopita, kakršno je bilo, ostalo, ko se je posušilo, samo nekaj iveri, ki sem jih le s težavo uskladal in s pinceto in lepilom zalepil med šibko in školjko. Izkušenj je bilo še nekaj, vendar o tem v drugem delu zapisa.

Tako smo torej pri vprašanju, *kako priti do dobrega puškinega kopita in*

1. – Normalno kopito z ravnim hrbtom, pištolskim ročajem in brez ličnice iz bukovega lesa, ki ga navadno uporabljajo za cenejše malokalibrske puške. Kapa pachmayer, ki je pritrjena na ramenjačo, je dodana in ne spada k standardni opremljenosti kopita.

2. – Kopito z rahlo upognjenim svinjskim hrbtom, nemško ličnico in pištolskim ročajem. Pištolski ročaj je spremenjen, podaljšan in strm, zato je kopito lažje vtisniti v ramo. Na vratu in ročaju so izrezbarjene ribje luske.

3. – Kopito z upognjenim svinjskim hrbtom, bavarsko ali tirolsko ličnico in pištolskim ročajem. Les je orehovina.

4. – Kopito z učinkom »Monte Carlo« in veliko okroglo ličnico, ki je prevrnjena prek hrbta, ter z nekoliko bolj strmim pištolskim ročajem. Na vratu in pištolskem ročaju je vidna ribja koža ali »diamantni fini«. Les je iz orehovega korenčnika.

5. – Francosko kopito brez ličnice in z nakazanim pištolskim ročajem. Puška je prelamača dvocevka, takšno kopito pa pri nas redkeje vidimo. Zanimiva je ribja koža ali »diamantni fini«.

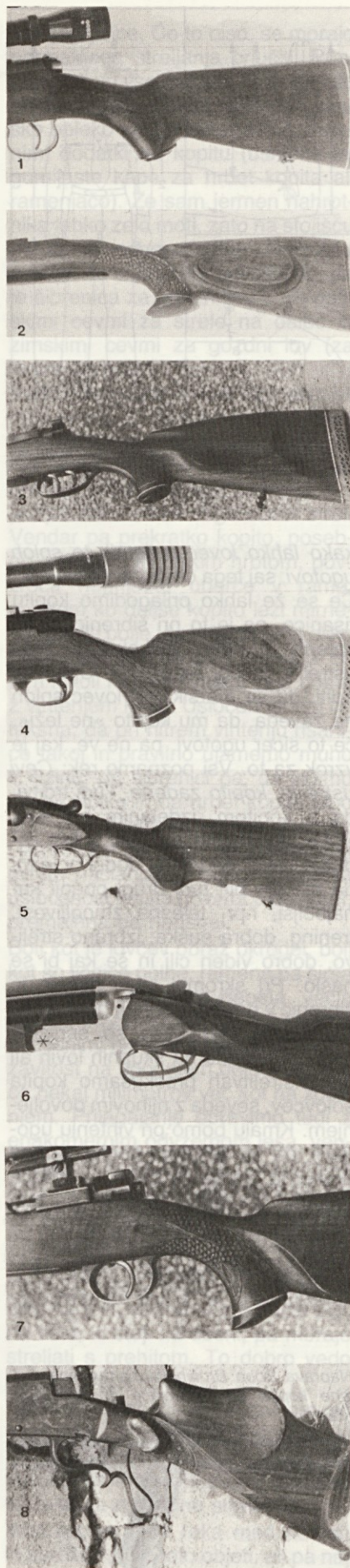
6. – Angleško kopito brez ličnice in pištolskega ročaja. Les je orehovina.

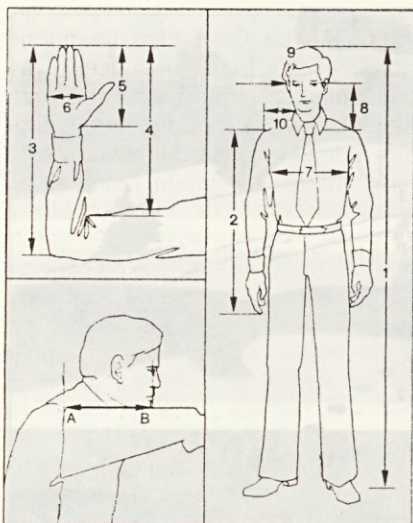
7. Kopito je lep izdelek z bavarsko ličnico, strmim pištolskim ročajem in ribjimi luskami. Kopito ni spremenjeno.

8. – Kopito težke športne puške (teža 5,5 do 6 kg) iz prejšnjega stoletja za streljanje v stoječe in mirne tarče z značilno školjkasto ličnico in težko kovinsko ramenjačo, namesto pištolskega ročaja pa je podaljšan kovinski branik. Na desni strani kopita je na vratu izrazita izboklina za naslonitev palca. Za izboklino je napiljena ribja koža bolj kvadratnih oblik.

Puška je na bločni zaklep.

Foto V. Dvoršek

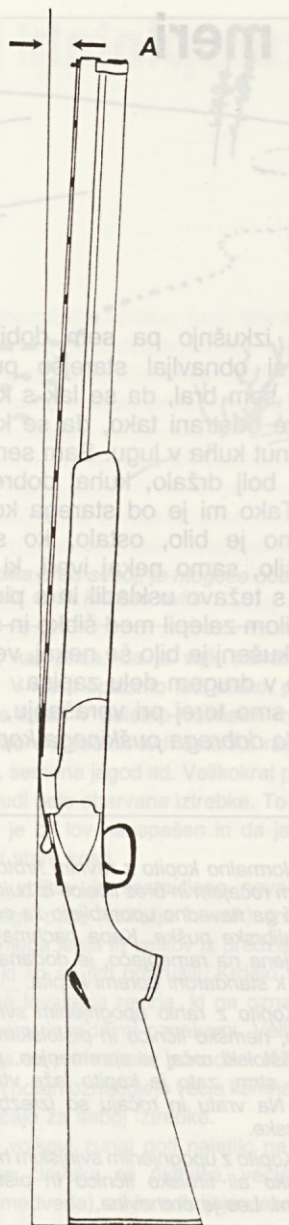
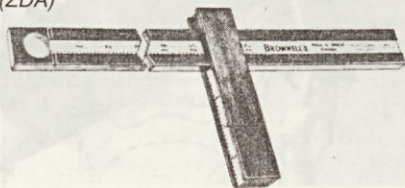

Krieghoffov sistem mer za izdelavo kopit po meri

kako lahko lovec-začetnik to sploh ugotovi, saj tega običajno še ni vešč. Če se že lahko prilagodimo kopitu risanje, pa je to pri šibrenicah, pri katerih je treba velikokrat v hipu ustreliti, precej težavneje. Upam si trditi, da se marsikateri lovec sploh ne zaveda, da mu kopito »ne leži«, če to sicer ugotovi, pa ne ve, kaj je vzrok za to. Vsi poznamo rek: *Cevi ustrelijo, kopito zadene*. Tudi trditvi, da s kopitom, izdelanim po meri lovca, dosežemo za 30 % boljše zadetke, ne bi oporekal, dodal bi le to, da morajo biti tudi drugi pogoji kar najboljši, npr. telesna zmogljivost, trening, dobra puška, izbrano strelivo, dobro viden cilj in še kaj bi se našlo. Pri skromni izbiri risanic in šibrenic v naših trgovinah ni mogoče izbirati še kopit; vsa so serijska. Najboljše je, da na skupnih lovih ali pri pristrelitvah preskušamo kopita solovcev, seveda z njihovim dovoljenjem. Kmalu bomo pri vihtenju ugotovili, da so nekatera kopita za nas primerna, druga pa sploh ne. Kopita tehtamo z obema rokama; pri tem opazimo, da so nekatera uravnotežena, pri drugih pa bo cevi ali kopito potegnili navzdol. Ko ugotovimo, katero kopito je za nas primerno, ga

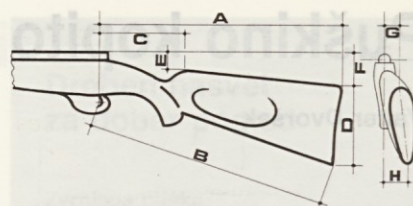
Naprava Boba Brownella za merjenje dolžine kopita od ramena do sprožilcev (ZDA)

Razlika med steno in ustjem cevi se imenuje »pitch«

preprosto narišemo, ugotoviti pa bomo poskušali tudi zavistost. Uravnoteženost merimo tik ob braniku, dovoljenih pa je še nekaj centimetrov proti koncu cevi. Ko vse to ugotovimo, moramo še h kopitarju, da nam kopito prilagodi.

Zelo preprost preskus, ali je puška za nas primerna, lahko opravimo kar doma. V sobi si izberemo točko, jo nekaj trenutkov gledamo, hitro zapremo oči in s puško pomerimo v izbrano točko. Tako poskušamo večkrat v razmakih po nekaj dni. Če se nam po več takih preskusih ni posrečilo »zadeti« izbrane točke, se kopitu nismo prilagodili in takšno kopito za nas ni primerno.

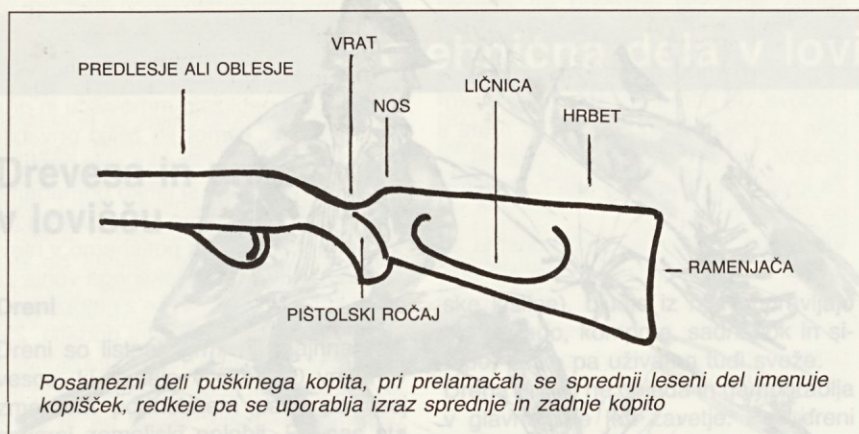

Postopek Courally za izdelavo kopit po meri. Normalno kopito z ličnico in pištolskim ročajem. Dolžina kopita (A) in (B) je odvisna od roke, upognjenost (E) in (F) od dolžine vratu ter zavistost (G) in (H) od širine prsi. Mera (C) je med 125 in 140 mm, mera (D) pa je 125 mm.

V tujini je zadeva bolj preprosta. Boljši puškarji imajo puške na sklep; takšne puške lahko v sklepu zavijajo na levo ali desno, hrbet kopita zvišujejo ali znižujejo, ramenjačo krajšajo ali daljšajo in na tak način natančno ugotovijo, kakšno kopito človeku ustreza ter ga tudi izdelajo po meri. Za kopita kakovostnih pušk uporabljamo navadno koreninčnik oreha in tudi nekaj vrst tropskega lesa. Te vrste imajo ob korenini drevesa velikokrat izredno lepo oblikovano strukturo lesa, ki nastaja zaradi pritiska vsega debela na korenino. Zelo lepa, vendar tudi zelo redka, so kopita iz ikričavega ali cvetočega javora. Ko sem ga nekoč iskal, mi je neki gozdarski inženir dejal: »Zadovoljni smo, če na 100 m³ najdemo 1 m³ res lepega ikričavega javora.« Poznamo še kopita iz vezanih plošč, iz katerih so v 2. svetovni vojni izdelovali vojaška kopita, lepljena s fenol-formaldehidom. Ta kopita so bila bolj trpežna kot druga. Individualisti in perfekcionisti, posebno na drugi strani luže, pa si kopita izdelujejo iz plastičnih mas, zlasti v črno-belih odtenkih. Takšna kopita so izredno lepa, pa tudi intarzije niso redke. Plastična kopita v temno zeleni barvi pa izdeluje v Evropi za profesionalce avstrijska tovarna Steyer. Za malokalibrske in zračne puške se navadno uporablja bukovina ali kak drug cenejši les. Pred kratkim sem videl izredno lepo kopito iz 4 mm debelega vezanega orehovega in javorovega lesa. Razne nalepke na kopitih so precej neokusne. Če že krasimo, potem naj bo to le strelski jopič.

Standardna kopita delimo takole:

1. normalno kopito z ravnim hrbtom, pištolskim ročajem, z ličnico ali brez nje,
2. kopito s svinjskim (rahlo ali bolj) usločnim hrbtom, pištolskim roča-

jem in nemško ali bavarsko (tirolsko) ličnico,

3. kopito z učinkom »Monte Carlo« in veliko okroglo ličnico, ki je včasih prevrnjena prek hrbta, in s pištolskim ročajem,

4. francosko kopito z ličnico ali brez nje, z nakazanim pištolskim ročajem,

5. angleško kopito brez ličnice in pištolskega ročaja.

Med navedenimi kopiti se francosko najbolj opušča in se pojavlja vse redkeje. Seveda pa poznamo tudi še druga kopita, ki pa jih ni mogoče nikamor uvrstiti in niso delana po normalnih standardih. V Nemčiji lahko kupite ne do konca obdelana kopita za posamezne standardne vrste pušk in jih potem prilagodite lastnim meram in okusu. Cena zanje se giblje od 170 do 300 nemških mark.

Prilagoditev kopita telesnim meram lovca pa pri serijskih kopitih zaradi omejenih možnosti ni vedno mogoča. Zato uporabimo mere lastnega telesa in tri glavne mere po postopku Courally, prenesene na kopito. Ferdinand Courally je bil odličen pariški strokovnjak in konstruktor. Johannes P. Heymann opisuje v Schusswaffen Werkbuch prenos teh mer takole: Za dolžino normalnega kopita je odločilna mera med A in B (glej skico), če merimo notranjo dolžino med pravokotno upognjeno podlaktjo do konca kazalca in odbijemo 2 do 4 cm. Za upognjenost ali usločenost kopita, mere E in F, je odločilna razlika od sredine očesa do zgornjega roba ključnice in znaša 11 do 20 cm. Pri tej meri znaša mera E od 28 do 40 mm in mera F 50 do 65 mm, pri strelcih z zelo povešenimi rameni pa celo 70 mm. Vmesne mere si moramo izračunati. Tretja mera se nanaša na zavrtost kopita, torej na mere G in H. Za to mero je odločilna širina prsi, merjena med

obema ramama v pod pazduhah in znaša od 30 do 52 cm. Temu ustrezna zavrtost znaša pri G od 1 do 20 mm, pri H od 2 do 21 mm; tudi tu moramo vmesne mere izračunati. Širina ramenjače je v glavnem 125 mm, seveda pa jo lahko po želji še prilagodimo. Pri tem moramo upoštevati, da lahko ramenjača in ličnica vplivata na zavrtost. Najstarejši znani postopek za izdelavo kopit po meri pa je Krieghoffov postopek. Po tem postopku izdelujeta kopita po meri tovarni Kettner in Frankonia, znana evropska izdelovalca in prodajalca lovskega orožja in pribora, opisuje pa ga tudi leksikon W. Lampla in R. Marcholda.

Za kopito so potrebne naslednje mere:

1. Višina telesa cm
2. Dolžina roke cm
3. Dolžina zunanje strani podlahti cm
4. Dolžina notranje strani podlahti cm
5. Dolžina roke cm
6. Širina dlani cm
7. Širina prsi cm
8. Razdalja med očesom in ključnico cm
9. Razdalja od očesa do v ramo vpete puške cm
10. Širina ramen cm
11. Vodoravna razlika AB od zgornjega roba ramenjače do očesa, ki meri cm
12. Teža (telesna) kg
13. Oko, s katerim merimo
a = desno ali b = levo
14. Oblika obraza
a = ozek ali b = poln

Mera pod št. 11 pa je pomembna še za namestitev strelnega daljnogleda oziroma za namestitev montažnih delov daljnogleda. Vsi opisani preiskusi in postopki veljajo le za nor-

malne strelce. Če to niso, se morajo normalnega streljanja priučiti. Prav tako veljajo vse mere le za eno vrsto obleke. Razlike med poletno in zimsko obleko naj se izravnavajo z raznimi dodatki na kopitu (usnjene ali gumijaste kape za hrbet kopita ali ramenjačo). Že sam jermen nahrbtnika lahko zelo moti, zato na stojšču nahrbtnik vedno odložimo. Najboljša rešitev, če si jo lahko privoščimo, pa je šibrenica za poletni lov s t. i. poljskimi cevmi za strele na daleč in zimskimi cevmi za gozdni lov (za strele od blizu).

Veliko lovcev meni (tudi sam sem bil med njimi), da lahko s krajšim kopitom hitreje pomerijo in ustrelijo. In res lahko predolgo kopito, zlasti pri ohlapni obleki, zaplete ramenjačo v pod pazduhi in onemogoči hiter strel. Vendar pa prekratko kopito, posebno z izrazito svinjskim hrbtom, povzroča neprijetne udarce v ramo, medtem ko daljše kopito leži mirneje. Zato je bolje, da je kopito nekoliko predolgo kot prekratko. Seveda pri tem nikoli ne škodi nekaj vaje doma z vihtenjem kopit. Usločenost naj bo takšna, da pri hitrem vihtenju risanice takoj in pravilno ujamemo muho v vizirju, pri šibrenici pa, da vidimo dovolj šibike in da hrbet kopita lepo drži pod ličnico, torej ne pretrdo. Ramenjača se mora po vsej dolžini čvrsto naslanjati v ramo. Prevelika usločenost kopita povzroča podstrel, premajhna pa nadstrel.

Bolj kot je lovčev obraz okrogel, bolj kot so ličnice polne, ramena pa širša in bolj kot je obleka debela, večja mora biti zavrtost kopita. Pri strelcih z močnimi okroglimi prsmi naj znaša zavrtost na spodnjem delu ramenjače nekaj milimetrov več kot na zgornjem. Prilagajanje opravimo tudi z enakomernim odvzemanjem lesa, vendar je treba biti pri tem odvzemanju zelo previden. Zavrtost vpliva na vodoravno smer zadetka, usločenost pa pri premikajočih se ciljnih na vertikalno. Posledice premajhne zavrtosti kopita so, da nekateri lovci divjad, ki stoji na levi, vedno dobro zadenejo, na tisto, ki stoji na desni, pa morajo streljati s prehitom. To dobro vedo zlasti starejši lovci.

Dolžina, usločenost in zavrtost so torej trije najvažnejši dejavniki, ki vplivajo na natančnost zadetkov. Pri tem naj še enkrat poudarim, da vse to velja za normalne strelce.

Vrat kopita mora roka med nosom in sprožilci z lahkoto objeti, ali pa naj vrat izpolni roko, vendar ne sme biti

predebel. Pri objemu mora blazinica prvega članka kazalca imeti občutek, da lahko pritisne na sprožilec v trenutku, pa tudi drugega takoj za prvim. Velika palčna blazinica se mora nasloniti od strani in ne sme občutiti odpora. Sredinec naj bo s čvrstim oprijemom rahlo naslonjen v vdolbini za branikom. Če sredinec naslonimo na branik, nam srednji članek sredinca zaradi vzratnega udarca po nekaj streljih oteče ali si ga poškodujemo. Tako se mi je na primer zgodilo, da mi je branik ob hitro izstreljenih streljih prebil na tem členu kožo in mi ga poškodoval do kosti.

Lep pištolski ročaj daje kopitu lep videz. Roka ima čvrst oprijem, kopito zanesljivo potisnemo v ramo in z lahkoto sprožimo. Pri šibrenicah naj bo pištolski ročaj bolj položen, pri risanicah bolj strm, pri večjih kalibrih pa zelo strm. Čeravno nekateri strelci trdijo, da se jim angleško kopito odlično obnese, pa to ne more veljati na splošno. Dobro ležeči pištolski ročaj omogoča enakomerno vihtenje puške. Angleži se pač krčevito držijo tradicije! Spodnji del pištolskega ročaja končuje plastična ali kovinska kapica, zlasti drage puške pa imajo kapice iz srebra z vgraviranimi inicialkami lastnika.

Ramenjača šibrenic mora biti zavarovana s kovinsko, roževinasto ali plastično kapo ali s kapo iz trdega gumija, vse pa morajo biti na stični strani z ramo drobno rebraste, da preprečijo zdrse. Pri risanicah pa naj bi bile ramenjače opremljene s kapami iz mehke gume, ki morajo imeti trdo osnovo s prečnimi prezračevalnimi odprtinami. Te kape imajo pri strelu vlogo nekakšnih blažilcev, in sicer tudi proti nepričakovanim udarcem ob skalo ali kamen v visokogorju, in tako neposredno blažijo tresljaje na strelnem daljnogledu.

Svetovno znane gumijaste kape za ramenjače so znamke *pachmayer* iz ZDA, ki so zaščitene v vseh zveznih državah ZDA in v Španiji, Kanadi, Belgiji, Finski, Japonski, Italiji ter Franciji. Pri nas takšne kape v črni barvi s kovinskim vložkom in brez belega plastičnega vložka izdeluje podjetje Subozan iz Subotice. So sicer uporabne, vendar pa se nad kakovostjo in izdelavo ne moremo posebno navduševati. Pri brušenju se velikokrat pokaže poroznost, po čemer vidimo, da niso kakovostne. Pred kratkim me je po telefonu poklical **Bojan Urbančič**, gospodar LD

Ruše, ki stanuje v Limbušu (tel.: (062) 631 990) in me prosil, naj ocenim njegov izdelek – gumijasto kapo za ramenjače. Predložil mi je odlično izdelane gumijaste kape za ramenjače v črni in rjavi barvi ter kombinaciji obeh z belo plastično vmesno podložno ploščo. Ocenjevati ni bilo kaj, saj gre za odlično kakovost in izdelavo. Medtem ko stane *Pachmayerjeva* kapa 270 avstrijskih šilingov, stane *Urbančičeva* le tretjino te cene v dinarjih. *Urbančič* izdeluje kape amatersko.

V ramenjače ali spodnji del kopita so včasih radi vgrajevali nabojnike za krogelne naboje, pribor za čiščenje pa tudi vložne cevi. Takšni nabojniki se vse bolj opuščajo, ker imajo premajhno praktično vrednost. Na eni izmed svojih pušk sem imel vgrajen tak nabojnik za krogelne naboje, toda pri odpiranju pokrova nabojnika so naboji vse preradi izpadali in jih ni bilo prijetno iskati, zlasti v visoki travi ne.

Če je kopito podaljšano do konca cevi, govorimo o celem kopitu, če sega do polovice cevi, pa je to polo-

vično kopito, kar velja predvsem za risanice. Če pa govorimo o prelamačah in o predlesju ali olesju, je to samostojen del in ga imenujemo kopišček. Tudi kopišček ima nekaj izpeljank. Debel kopišček, ki pri šibrenicah varuje roko pred pretiranim gretjem priveznjenih cevi, imenujemo »bobrov rep«.

Tudi šibrenice repetirke in tekmovalne puške imajo posebna kopita. Za boljši oprijem na predlesju in vratu kopita je napiljena še ribja koža, zamenjajo pa jo lahko tudi izrezane ribje luske. Vedno več je videti tudi izrezbarjenih kopit z raznimi lovskimi motivi.

Zelo važen je tudi »pitch« – angleški strokovni izraz za razliko med cevmi in steno, če puško postavimo z ramenjačo na tla tako, da se zaklep dotika stene. Pitch je odločilen za kot med ramenjačo in vizirno črto, kar vpliva na pravilno vihtenje in naslonitev kopita v ramo. Pitch mora normalno znašati nekaj centimetrov, pri pravilno grajeni puški pa se ustje cevi ne sme dotikati stene.

Struktura lesa ameriškega (zgoraj) in francoskega (spodaj) oreha

Drevesa in grmičevje v lovišču

Dreni

Dreni so listnati grmi ali majhna drevesca, ki rastejo v okoli 40 vrstah v zmernem podnebnem pasu po vsej severni zemeljski polobli. Pri nas sta avtohtona samo rdeči in rumeni dren, ki rasteta tudi v južni Evropi in Mali Aziji. Dreni so največkrat vitki grmi ali manjša drevesca s številnimi socvetji. Razmnožujejo se v glavnem s semenom, ki ga sejemo takoj po obiranju; v tem primeru vzklijejo rastlinice že spomladi. Prav tako pa jih lahko razmnožujemo tudi s potaknjenci. Dreni so večinoma srednje veliki grmi z belimi cvetovi, združenimi v socvetja. Za te rastline suha tla niso primerna. Najustreznejša rastišča zanj so livade in gričevnat svet.

Drenov divjad nikoli ne poškoduje, zato so zelo primerni za njeno kritje v remizah (velikokrat se uporabljajo tudi za žive meje). V podrasti vetrobranskih pasov, remiz in robov gozdičev lahko rastejo skupaj s trdolesko (*Euonymus sp.*), bregovito (*Viburnum sp.*), lesko (*Corylus sp.*) in drugimi vrstami.

Najpomembnejša vrsta je **rumeni dren** – *Cornus mas*, grm ali drevesce, ki zraste do 8 m visoko in do 7 m široko. Raste počasi, vendar doseže starost tudi prek 100 let. Ima globoke korenine, tako da je priporočljiv za vezanje strmih brežin, če je zemljišče primerno zanj. Glede rastišča je skromen, zemljišče je lahko tudi apnenčasto. Dobro prenaša onesnaženost zraka, zadimljenost in nizke zimske temperature. Na severnih legah uspeva do 400 m visoko, na južnih pa tudi do 1300 m. Raste na soncu in v polsenci. Olisti se aprila, cvetove pa lahko vidimo že februarja ali marca. Ima mnogo majhnih, zlato rumenih cvetov, ki jih zelo rade obiskujejo čebele. Iz cvetov počasi rastejo podolgovati plodovi, ki dozorevajo avgusta, ko jih tudi nabiramo. Seme takoj posejemo ali pa ga stratificiramo; v tem primeru ga sejemo oktobra ali marca. S potaknjenci ga razmnožujemo junija.

Drenove plodove uživajo mnoge vrste divjih živali, tudi divji prašiči. Zreli so zelo dobrega kiselkastega okusa in vsebujejo veliko vitamina C (askorbin-

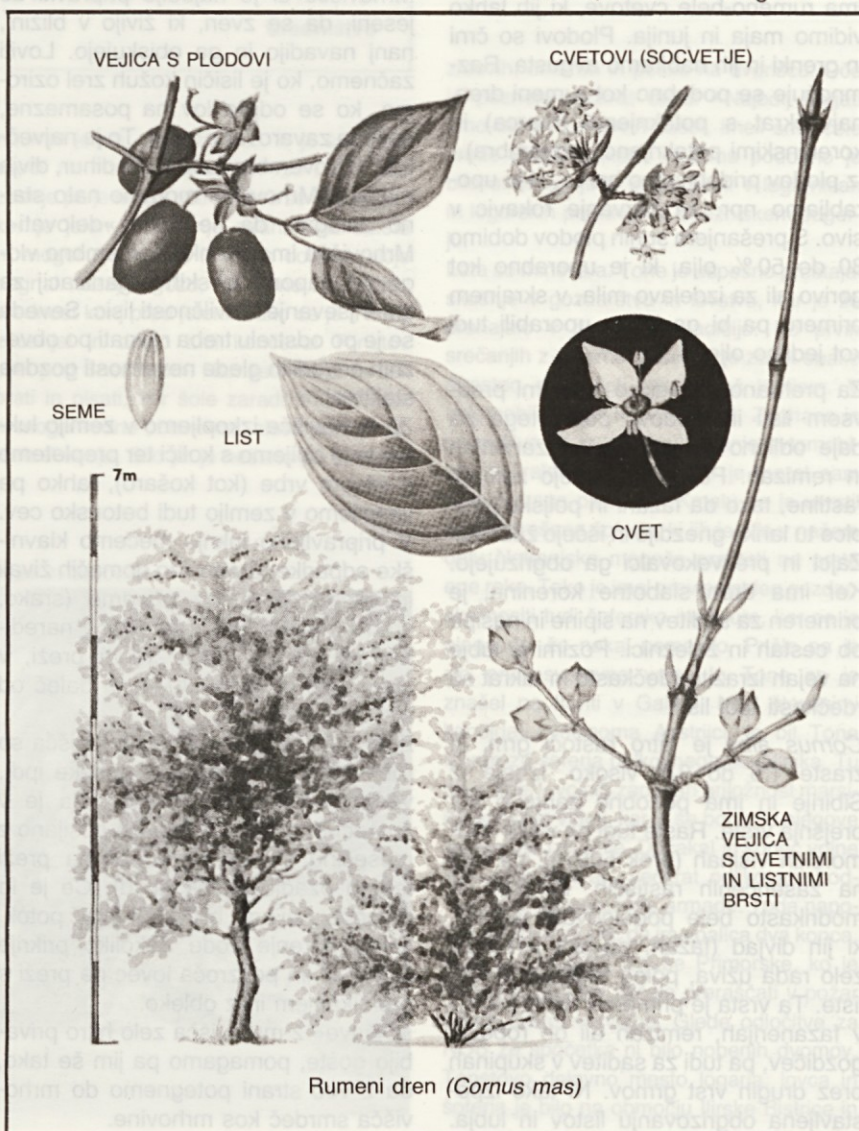
ske kisline). Ljudje iz njih pripravljajo marmelado, kompote, sadni sok in sirupe, lahko pa uživamo tudi sveže.

Drena divjad ne objeda in ga uporablja v glavnem le kot zavetje. Pod dreni navadno raste vedno dovolj trave, kjer lahko gnezdiijo fazani in poljske jerebice. Ta rastlina je zelo priporočljiva za fazanerije, remize in vetrobranske pasove, kjer se z njenimi plodovi hrani divjad.

Floridski dren – *Cornus florida* izhaja, kakor pove že ime, iz Severne Amerike. To je srednje hitro rastoče drevesce ali grm, ki zraste od 3 do 6 m visoko in od 3 do 4 m na široko. Zahteva

toplejša in plodna zemljišča. Olisti se maja, cvete pa aprila ali maja, preden se olisti. Plodove razvije le v toplih legah. Ti so purpurno rdeči in dozorevajo avgusta, odpadajo pa septembra in oktobra. Dobro prenaša zadimljenost in tudi nizke temperature. Ta dren je zelo primeren za zasaditev v skupine. Razmnožujemo ga tako kot rumeni dren.

Cornus kousa je japonska rastlina, ki dokaj hitro raste (kot grm ali majhno drevesce) ter zraste 5–7 m visoko in 4–5 m v širino. Beli cvetovi se pojavijo maja, olisti pa se junija. Plodovi so rožnato rdeči, do 20 mm dolgi in dozo-

revajo oktobra. Dobro prenaša zadimljenost in mraz ter je prav tako primeren za saditev v skupine. Lahko ga sadimo tudi posamič v drevorede ipd. Zelo zanimiv je nizek, stalno zelen grmič iz Severne Amerike in Grenlandije – **kanadski dren** (*Cornus canadensis*). Raste na humoznih, kiselkastih in mokrih tleh, v polsenci in senci in zraste le 10 do 20 cm visoko. Razmnožuje se s podzemskimi poganjki. Plodovi so rdeče jagodice, ki divjadi zelo teknejo. Divjad uživa tudi liste (posebno pozimi). Izredno primeren je za nizko zavetje divjadi.

Rdeči dren (*Cornus sanguinea*) je naš avtohtoni, dokaj hitro rastoči grm, ki doseže višino 2–4 m. Raste od nižin do planin (najbolje uspeva do 500 m nadmorske višine) v vseh tipih rastlinskih združb. Ustrezajo mu tudi bolj suha tla in skalne stene, vendar mu bolj ugaajajo vlažnejša tla. Lahko raste tudi na soncu in v polsenci ter prenese bočno zasenčitev in severne lege.

Ima rumeno-bele cvetove, ki jih lahko vidimo maja in junija. Plodovi so črni in grenki in jih nabiramo avgusta. Razmnožuje se podobno kot rumeni dren, največkrat s potaknjenci (marca) in koreninskimi potaknjenci (novembra). Iz plodov pridobivamo barvo, ki jo uporabljamo npr. za barvanje rokavic v sivo. S prešanjem suhih plodov dobimo 30 do 50 % olja, ki je uporabno kot gorivo ali za izdelavo mila, v skrajnem primeru pa bi ga lahko uporabili tudi kot jedilno olje.

Za prehrano divjadi so primerni predvsem listi in plodovi, poleg tega pa daje odlično skrivališče v fazanerijah in remizah. Pod njim rastejo zelne rastline, tako da fazani in poljske jerebice tu lahko gnezdiijo in iščejo žuželke. Zajci in prežvekovalci ga obgrizujejo. Ker ima dren slabotne korenine, je primeren za saditev na sipine in nasipe ob cestah in železnici. Pozimi je lubje na vejah izrazito rdečkasto in takrat so rdečkasti tudi listi.

Cornus alba je hitro rastoči grm, ki zraste 1,5 do 3 m visoko. Izhaja iz Sibirije in ima podobne zahteve kot prejšnja vrsta. Raste tudi na višjih nadmorskih višinah (prek 500 m), pa tudi na zasenčenih rastiščih. Plodovi so modrikasto bele podolgovate jagode, ki jih divjad (fazan, poljska jerebica) zelo rada uživa, poleg tega pa je tudi liste. Ta vrsta je primerna tudi za kritje v fazanerijah, remizah ali ob robovih gozdičev, pa tudi za saditev v skupinah brez drugih vrst grmov. Ni tako izpostavljena obgrizovanju listov in lubja.

Cornus stolonifera je doma v Severni Ameriki. To je do 2 m visok hitro rastoč grm. Ima skoraj okrogle rumeno bele plodove. Je primeren za saditev v skupine ali posamično. Divjad se hrani s plodovi, listjem in mladimi poganjki. Za lovišča so primerne tudi hortikulture oblike drenov.

Vse vrste drenov so zelo koristne za divjad in čebele in zelo povečajo prehransko ponudbo lovišča. Za fazane in poljske jerebice so posebej pomembni plodovi, za zajce in divje prežvekovalce pa tudi listi.

Z. T.

Lov ob mrhovišču

Eden izmed načinov lova na plenilce, ki ga redkeje uporabljamo, je čakanje v mesečnih nočeh ob mrhovišču. Tu lahko največkrat pričakamo lisico pa tudi volka, dihurja, kuni in divjo mačko, nič kolikokrat pa lahko ustrelimo tudi klateškega psa in mačko.

Mrhovišče si je najbolje pripraviti že jeseni, da se zveri, ki živijo v bližini, nanj navadijo in ga obiskujejo. Loviti začnemo, ko je lisičin kožuh zrel oziroma, ko se odpre lov na posamezne, del leta zavarovane zveri. To je največkrat 1. novembra (obe kuni, dihur, divja mačka). Mrhovišče moramo nato stalno zalagati, da ne neha »delovati«. Mrhovišča imajo lahko pomembno vlogo pri naporih lovskih organizacij za zmanjševanje številčnosti lisic. Seveda se je po odstrelu treba ravnati po obveznih navodilih glede nevarnosti gozdne stekline!

Za mrhovišče izkopljemo v zemljo luknjo in jo objemo s količi ter prepletemo s šibjem vrbe (kot košaro), lahko pa vkopljemo v zemljo tudi betonsko cev. V pripravljeno luknjo mečemo klavniške odpadke, drobovino domačih živali in divjad, ki je ne uživamo (srake, vrane, mačke itd.). Mrhovišče naredimo ob udobni visoki zaprti preži, v zračni črti približno 30–40 m daleč od nje.

Zelo primerna mesta za mrhovišča so robovi gozdičev, gozdne poseke ipd., vendar kraj izberemo tako, da je v mesečnih nočeh mrhovišče obsijano z mesečino in da ima lovec na preži temno ozadje (visok gozd). Če je le mogoče, naj bo v bližini žuboreč potok, ker žuborenje vode nekoliko prikriva šume, ki jih povzroča lovec na preži s premikanjem in z obleko.

»Dišave« z mrhovišča zelo hitro privabijo goste, pomagamo pa jim še tako, da z več strani potegnemo do mrhovišča smrdeč kos mrhovine.

Smrad privlači zveri

Lovci uporabljajo za to, da se lisice in druge zveri približajo mrhovišču in drugim mestom, kamor jih želijo privabiti, najrazličnejše, za človeka zelo neprijetne »dišave«. Tako si lahko pomagamo z ribami, ki jih pustimo, da se usmradijo v zaprti posodi, ki jo potisnemo v hlevski gnoj. Privlačnost takšnega vonja za zveri lahko povečamo še z najrazličnejšimi drugimi aromatičnimi dodatki. Zanje imajo posamezniki najrazličnejše skrivnostne recepte, ki jih navadno ljubosumno skrivajo. Nekaj pa si jih le oglejmo in preskusimo njihovo delovanje.

Odstreljeni lisici izrežemo sečni mehur, seč iz mehurja pa konzerviramo z glicerinom v razmerju 2:3. Nato 4–5 kapljic te tekočine kanemo na dvignjena mesta ob visoki preži (35–40 m od nje), na primer na šope trav, večje kamne, šture ipd. Lisice začnejo ta mesta takoj označevati z urinom, to pa je dobra priložnost za zanesljiv streljanje s preže.

Steklenico do dveh tretjin napolnimo z deževniki (*Lumbricus sp.*) ali žabjim mrestom in nanje nalijemo vodo. Ko v vodi vse razpade oziroma zgine, s to tekočino pokapamo 1 m² zemljišča pod prežo. Lisice in druge zveri se zelo rade valjajo na takšnih mestih in so manj pozorne na okolico.

V steklenico ali kozarec za vlaganje pa lahko damo tudi hlevski gnoj, jetra, ribe in kokošje iztrebke. Na 1 liter zmesi dodamo še 1 žlico medu. Tak zvarek začne učinkovati šele čez 4–6 tednov, ko v nepredušno zaprti steklenici vse skupaj razpade. Ta neverjeten smrad privlači poleg lisic tudi kune in divje ter klateške mačke.

Lisice zelo rade jedo mačje meso. Mačko, ki smo jo daleč od naselja ustrelili na čuvajskem obhodu, sasekamo s kožo in drobovino vred na koščke, te stresemo v posodo, potresemo z baldrijanom in nepredušno zavijemo v plastično folijo. Posodo za 3–4 tedne zakopljemo v hlevski gnoj. Nato jo odnesemo v lovišče in jo zakopljemo na primerno mesto pod visoko prežo, kjer menimo, da bi lahko zanesljivo ustrelili lisico. Nad posodo naj bo še nekaj cm debel sloj zemlje. Ko smo to napravili, zadržimo dih in z železno palico skozi prst nekajkrat prebodemo nepredušen pokrov na posodi. Nato pa hitro stran, sicer pa nas ta neverjetni vonj tako ali tako zagotovo požene v beg!

Po drugem receptu prav tako uporabimo za vabo mačko. Ustreljeni mački

na močnem ognju osmodimo vso dlako oziroma jo tako pečemo 3–4 minute. Nato jo potisnemo v betonsko cev kot vabo.

Seveda je še veliko drugih receptov za pripravo takšnih zvarkov, vendar je način pripravljavanja skoraj pri vseh enak. Lovci seveda prisegajo vsak na svojega. Toda vse skupaj je odvisno tudi od števila lisic in kun v nekem območju, vnemirjenosti lovišča in lovčeve potrpežljivosti na preži.

Ni odveč, če na koncu lovce še spomnimo na higieno pri takšnem delu in

seveda na obvezno ravnanje zaradi nevarnosti stekline, če žival uplenimo. Ker so vsa ta sredstva, s katerimi privabljam lisice in kune, v bistvu razpadla organska snov, bogata z raznimi bakterijami, delajmo po možnosti vedno s plastičnimi rokavicami, ki jih po končanem delu sežgemo. Nato si razkuzimo roke, po potrebi pa tudi obleko in obutev, če smo se umazali. Ko na koncu sezone nehamo uporabljati takšno vabilo, mesto potresemo z apnom.

ZOST

Mož, ki se ni znal smejati

Vinko Sterle

V tem zapisu je Vinko Sterle opisal aktivnosti in žrtve gozdarjev in lovcev v NOB tostran notranjskega Snežnika. Namen pisanja je, da mladi lovci spoznajo tudi to zgodovino naših predhodnikov.

Uredništvo

Pridušen topot konjskih kopit po pesku na makadamski cesti, škripanje voz in ubrano petje furmanov ga je prebujalo v ranih poletnih jutrih. Smuknil je izpod odeje, splezal na okensko polico in zamaknjeno gledal. Po cesti mimo hiše so se pomikale konjske vprege, in to kar same; kako je to sploh mogoče, je vrtalo v pamet malega Toneta. Furmani, sedeči na vozu sredi kolone, pa pojejo. »Konji, ah ti konji, kakšne lepe in pametne živali!« je govoril starejšemu bratu Francetu. »Kaj bi v primerjavi z njimi tvoji

neumni jeleni, posebno tisti, ki je spomladi skočil na materino gredo in vso uničil. Nazadnje pa je moral oče podreti še del ograje, ker je jelen z notranje strani brez zaleta ni mogel preskočiti, in ga z dolgo prekljo nagnal nazaj v gozd,« je Tone zagovarjal prednost konj pred jeleni. Tako se je s konji začel in dolgo tudi končeval Tonetov svet pod Snežnikom. Namesto da bi se učil brati in pisati, ker šole zaradi oddaljenosti ni mogel redno obiskovati, zlasti pozimi ne, je risal konje. Bilo jih je nešteto po zvezkih,

Logar Tone Strle (levi) s prijateljem Janezom Bečanom

zidovih, omarah in pesku na dvorišču. Oče je pozneje večkrat dejal: »Najbolj bogati smo bili v Tonetovih časih, imeli smo cele črede konj.« Takšno in temu podobno je bilo otroštvo ljudi, ki so živeli v logarnicah in logarskih pristavah v Snežniškem pogorju.

Leta so minevala. Tone je uspešno prestajal skušnje v gozdarstvu in lovstvu, kar je že prehajalo v družinsko tradicijo. Po prvih srečanjih z avtomobili se jim je začel enako strastno posvečati kot nekoč konjem. V avtomobilih je slutil prihodnost. Zagnano in pronicljivo se je lotil preučevanja avtomobilov in praktične vožnje, kar je moral sam precej drago plačevati. Kmalu se je uvrstil med izprašane šoferje, ki jih je bilo v našem delu Notranjske mogoče prešteti na prste ene roke. Tako je imel pravico poleg gozdarске nositi tudi šofersko monduro, kar pa je njega dni že nekaj pomenilo. Prišlo pa je zlo prve svetovne vojne in Tone se je znašel na fronti v Galiciji. Med številnimi kandidati, večinoma Avstrijci, je bil Tone izbran za šoferja polkovnega poveljnika. Tu pa je imel v vojnih zadevah priložnost marsikaj slišati in videti, kar je še bogatilo njegove življenjske izkušnje. Dočakal je konec vojne kot pravi veteran, večkrat odlikovani podčastnik sicer poražene armade. Toda naposled je obveljal rek, da ima palica dva konca. Niso še preboleli izgube Primorske, ko je tragedija Španije začela preraščati v požar druge svetovne vojne. Glede odločitve za NOB že splošno ni bilo nobenih dvomov. Tonetovo delovno mesto logarja, lovca in šoferja je bilo na območju Ilirske Bistrice in

Ostanki gradu na Mašunu – kraj, kjer so zamenjali avtomobile

Lovski blagor Toneta Haceta-Točka

Snežnika. Tu se je tudi začel vključevati v organizirano delo OF. Med sodelavci je bil dobrodošel zaradi preudarnosti in razgledanosti v vojaških zadevah. Sogovorce in poslušalce je z veliko izrazno močjo svojih pripovedi in utemeljevanja stališč pridobival in vezal nase. Tako nalezljiva je bila tudi njegova resnost; meni je ostal v spominu kot človek, ki se ni znal smejeti. Ne morem se znebiti vtisa o neverjetni podobnosti v preudarnosti in resnosti med njim in sovjetskimi obveščevalcem Stirlitzom v televizijski nadaljevanki Sedemnajst trenutkov pomladi. Imel je lastnosti, ki so pogoj za nastanek zaupanja, to pa je v revoluciji temelj vsake aktivnosti in varovanja organizacije za dosego končnega cilja.

Po sili razmer sta z bratom Lojzetom postala posebno delavna v dneh pred kapitulacijo Italije in po njej. Snežniško pogorje z gozdarskimi in vojaškimi objekti ter dobrimi cestnimi povezavami je dajalo videz velike partizanske baze. Gozdarji partizani in terenski delavci so imeli dan in noč polne roke dela. Zlasti je bilo treba zbrati in varno spraviti veliko vojne opreme, živil in tehničnih sredstev. Za zimo so načrtovali povečan odstrel jelenjadi, saj takrat meso zdrži dalj časa in to bi bila železna rezerva za trde zimske mesece. Poleg tega so mrzlično iskali najboljše rešitve za postavitve varnih partizanskih zaklonišč in tehnik. Dobro poznavanje nepreglednih gozdov in izkušnje gozdarjev so bili stvarna osnova, da vse te naloge izpolnijo. To pa je bil Tonetov element, počutil se je kot riba v vodi. Funkcionarji in partizanski poveljniki so kmalu spoznali, koliko je Tone predan. Boljšega svetovalca, vodiča in usmerjevalca, ki je Snežniški masiv poznal kot svoj žep, si ne bi mogli misliti.

Zanos svobode in moči rastoče partizanske vojske je zmešal glavo tudi hladnemu reali-

stu Tonetu; začel se je ločevati od svoje velike in skrivne ljubezni. Dva dni in dve noči ga ni bilo na spregled in toliko časa je tudi trajalo slovo in milovanje. Končno je bilo vse pripravljeno. Tretjega dne pa se je odpravil na lov po Bistrici in okolici. Sklenil je ujeti visoko partizansko saržo, ki mu bo zavarovala dokončno izpeljavo ločitve. Računal je na komandanta relejnega sektorja, a ga ni našel. Dobil pa je njegovega namestnika Toneta Haceta-Točka, zeta Matije Martinčiča. Haca je bil izrazita osebnost in že prekaljen partizanski oficir. Za njim je bila tragedija ranjenih partizanov v jami Ogencia; bil je v skupini sodelavcev partizanskega zdravnika dr. Aleksandra Gala. Že pred kapitulacijo Italije je bil komandir kurirske postaje P-1 v mašunskih gozdovih.

Tone Haca-Toček s šolsko mladino pred jama Ogenco

To območje so Italijani zaradi bližine nekdanje državne meje zelo skrbno nadzirali. V ostrih zimah so bili napori izredno hudi. Zelo težko so se preživljali in v skrajni sili so morali zaklati nepogrešljivo mulo. Pozimi si tudi z odstrelom divjadi niso mogli kaj prida pomagati. Zaradi izdajalskih sledov v snegu niso smeli zalezovati divjadi, zato so si pomagali z zalazom po že prevoženih cestah in poteh. Tako je Hacetu uspelo upleniti močnega jelena. Meso so shranili v jami v okolici Jesenovca, ki jim je bila za hladilnik, saj se led v njej vse leto ni stalil.

Na to jamo me vežejo spomini čudovitih šolskih počitnic, ki sem jih prvič preživel pri stricu Lojzetu na Mašunu. Vročega dne avgusta 1939 je stric organiziral delovno akcijo, v kateri smo z njim sodelovali še logarja Sedmak in Ambrož, gozdarski adjunkt Milan, konjar Jože, moja bratranca Lojze in Edo ter jaz. Na vprežni voz smo naložili krampe in lopate, dve vreči živinske soli, sekire, vreče in dve dolgi vrvi. Zame je bilo to doživetje, vredno najboljših indijanarice in še poučno povrhu. Namen akcije je bil izdelati lizak za jelene pri dobro obiskani kaluži v bližini jame ledenice, v jami pa nasekati nekaj vreč ledu za grajsko kuhinjo, ki je skrbela za železniški blagor uglednih lovskih turistov. Ob kaluži so možje skopali kakšnih 30 cm globoko okroglo jamo v čisti ilovici in jo polivali z vodo iz kaluže, mi, kratkohalačniki, pa bosih nog vneto tlačili in mesili mastno ilovko, »mladili«, kot je rekel stric. Nato so posipali predelano ilovko s soljo, mi pa smo jo spet pregnetali, da se je sol vsaj deloma stopila. Nazadnje se je tako pripravljena zmes začela v izkopani jami oblikovati v stožec. V podnožje stožca in na obrobje jame smo iz kaluže nalili vode,

za kar naj bi pozneje skrbela narava sama. Veliki jelenji »sladoled« je bil nared in stric je moral nas tri »mešalce« nagnati od lizaka, ker smo preveč vneto oblizovali v slano ilovko potiskajoče prste.

Še bolj kot lizak je bila zanimiva jama ledenega brezna. Obokani in v jamo položeno spuščajoči se vhod ne dela vtisa, da gre za prepadno brezno. Že pred vhomom je čutili dihanje tla prekrivajočega ledu, ki človeka strezni in opozori na nevarnost. Može so en konec vrvi zavezali za deblo mlade bukke pred jamo, na drugi konec pa navezali Milana s sekiro in vrečami. Težave so nastale, ko je navezo zahteval tudi Edo, pa jo je moral siromak hitrih krač ubrati na bližnje pobočje; z očetom se pač ni bilo prerekati. To razpoloženje je trajalo vse do doma, kamor se je vozil, loveč ravnotežje, na sori, ker se na voz zaradi očetove bližine ni upal. Bil je otrok nemirnega duha, čez nekaj let drzen partizan in pozneje oficir varnostnih služb. Prirojeni nemir pa ga je gnal, da je začel prehitovati samega sebe in ga je nazadnje pogнал v pogubo. Kmalu po vojni je brez sledu izginil v labirintih podzemlja v Južni Ameriki. Od vsega je očetu ostala le fotografija mlade, komaj poročene kreolke.

Pa se vrnimo k bistvu zadeve. Na vrv navezanega Milana smo vsi, sedeč na tleh in opirajoč se z nogami v korenine in kame-nje, začeli spuščati v jamo. Vse je bilo videti nekam svečano in resno, predvsem pa naporno. Tudi midva z Lojzetom sva se narejeno naprezala in po zgledu logarja Sedmaka stokala od napora. Prvo vrečo ledu smo dobili kar kmalu, pri drugi pa je prišlo do zastoja in manjše nezgode. Znenada je začel Milan klicati: »Spuščajte me, hitro... še hitreje... zadržite!« Hkrati smo slišali udarce, za katere nismo vedeli, kaj jih povzroča. Ko smo Milana izvlekli, je povedal, kaj se je zgodilo. Preden je začel sekati led za drugo vrečo, je sekiro položil poleg sebe in še preden se je ovedel, da tega ne bi smel storiti, se je sekira po poševnem ledu odpeljala v globino, skakajoč in udarjajoč po kaskadah brezna, mi pa ga nismo dovolj hitro spuščali, da bi sekira dohitel. Stric je skočil k vozu, pograbil preostalo sekiro in si jo začel ogledovati, kakor da prvič vidi takšno orodje. Ko je s sekiro stopal proti nam, je gledal v nebo in klical vse svetnike na pomoč ter jim hkrati priporočal Milana v varstvo; bilo je kar malo prehudo, toda v tem je bil skoraj nedosegljiv mojster. Milan je bil sin uglednega graščinskega uradnika, a stric mu zaradi tega ni prav nič prizanašal. Toda akcijo smo le srečno izpeljali do konca in to samo za ceno »navadne« sekire, pa čeprav je bila last samega vodje skupine.

Več let po vojni, ko smo obujali spomine, sem strica vprašal, zakaj je zaradi ene

same sekire tako neprijazno ravnal z Milanom. »Če je bila sekira navadna, si pa ti malo nenavaden na pameti! Ali ne veš, da mi je tisto sekiro lastnoročno skoval sam kovaški mojster Hiti iz Grahovega? Podaril mi jo je, ker sem pri njem za graščinske potrebe naročil več posebnih svetrov za vrtnanje solnic. To ti je bilo jeklo!« mi je v kratkem dal vedeti, za kaj je šlo.

In spet se moramo malo oddaljiti od pripovedi. Mojstra Hitija sem dobro poznal, saj je umrl komaj pred nekaj leti, v visoki starosti. Poznal pa ga je tudi moj stari lovski in polharski tovariš Stane Rener iz Sežane. Stane je kot mlad fant, a že star partizan, ob napadu Šerčerjeve brigade na Grahovo po tritedenskem stradanju v nemški jesenski ofenzivi pod Snežnikom prav v Hitijevi kuhinji pridno otepal skledo koruznih žgancev in jo zalival z mlekom. To prijetno in velevažno opravilo ga je bolj zanimalo kot v cerkvenem zvoniku goreči domobranci, ki zaradi zagriženega odpora niso mogli računati na naklonjenost partizanov. In eden med njimi je bil iz viražjega testa. Ker ni mogel prenesti sramotne smrti v ognju, se je pogнал skozi lino zvonika v globino in vse kaže, da dokaj preračunano. Padel je plosko na prsi in trebuh, v poskoku s tal aktiviral in vrgel ročno bombo ter zbežal. Pa je srečnega nesrečnejša rafal iz brzostrelke za vedno prikoval na zemljo. Smelosti in poguma mu ne bi mogli oporekati in škoda, da je bil na nasprotni strani.

Stane se po neki nalogi na Notranjsko ni več vrnil na Kras, ampak je ostal med notranjskimi partizani na Otrobovcih pod Snežnikom. Za marsikaj dovzetni fant je tu absolvirал znamenito partizansko polharsko »šolo«. Navajam, kaj nam o tej dejavnosti pravi Franjo Bavec-Branko v svojem prispevku Loški odred NOV in PO Slovenije v tretjem zvezku Notranjskih listov: »Drugi dopolnilni vir prehrane je bila divjad, ki je je bilo dovolj v vsej okolici snežniških gozdov. Tisto leto je bilo tudi tako imenovano polhovo leto. Bukev je dobro obrodila, to pa je vplivalo tudi na polhe, ki so se zelo razmnožili. Borci so bili tudi vneti polharji, preskrbeli so si pasti iz doline, organizirana je bila ekipa najbolj večjih polharjev, ki so vsako noč ujeli po nekaj sto polhov. Te so očistili in s kostmi vred kuhali, da je kar šumelo v kotlih. Z malo krompirja, brez soli in zabele, so bili dobra hrana za lačne mlade borce.« Med opisom oborožitve pa pravi: »Vsi borci so imeli na glavah triglavke, ki so imele senčnik ter večji del pločevinaste kokarde s slovensko zastavo z rdečo zvezdo v sredini. Te kokarde so prišle po zvezi iz Ljubljane, narejene pa so bile kljub okupatorjevi kontroli v tovarni Saturnus. Še en okras so imele te triglavke borcev in bork Loškega odreda. Vsi so imeli prišit še polhov rep (s polhi so se namreč tudi hranili). To so

opazili tudi Italijani, ki so jih imenovali 'banditi d'assalto' (jurišni banditi). Domiselna in zagotovo tudi edinstvena v partizanskem vojskovanju je bila rešitev vzdrževanja orožja. Na olje za orožje, vsaj v začetnem obdobju vstaje, ni bilo niti misliti. Notranjci pa so si pomagali po svoje: posušili so kožice tolstih polhov in s fino poljšjo mastjo, ki ostaja tekoča, mazali orožje ter ga tako varovali pred vlago in rjavenjem. Stanetov mentor v polharskih veččinah je bil njegov komisar Janez-Harašo, prvoborec in ortodoksni notranjski polhar. Veliko prijateljstvo ju je vezalo še dolgo po vojni, vse do Janezove smrti. Stane je bil izučen mizar in je že v partizanih proučeval lesene polšje pasti, po vojni pa jih inovativno izboljšal in jih sam tudi veliko izdelal.

Toda vrniti se moramo k stebroma naše zgodbe, Hacetu in Sterletu. Hace je Tonetu obljubil pomoč in ko se je zglašil ob dogovorjenem času, se je iz garaže zapeljala bleščeča se limuzina, remek delo predvojne avtomobilske industrije. Princ Schenberg je avtomobil kupil malo pred začetkom aprilske vojne 1941 in ga poslal na svojo gozdno direkcijo v Ilirsko Bistrico. Ko se je začela vojna, je ukazal, naj Tone avtomobila ne registrira, ampak delno razstavi in poskrbi za njegovo varnost. Tako se je tudi zgodilo in ostalo do teh usodnih časov.

Kar se Janezek nauči, to Janez zna! Moža sta se dogovorila, kako bosta izvedla zadevo. Avtomobil je treba prepeljati na Mašun in ga izročiti vojaško-političnemu vodstvu za Primorsko. Poglavitna skrb pa je bila, kako to varno opraviti, kajti v vrvežu in zaletavosti tistih časov bi kakšen nebodiga treba hitro vrgel oči na »lepo ločenko«. Tone je sedel za volan, Hace pa na zadnje oblazinjeno sedišče, pokončne drže in z brzostrelko na kolenih. Limuzina je neslišno drsela v slepeče dopoldansko sonce proti višinam Mašuna; Tone jo je z rokami v mehkih rokavicah iz ševroja vodil kot brhko plesalko na plesu. Malo dremoten in utrujen se je začel predajati zadovoljstvu nad to zadnjo odločitvijo za »ločitev«. V podzvesti

mu je začelo vstajati otroštvo s konji in jeleni, fantovska leta, vojna v Galiciji, kratko obdobje miru v družinski sreči, pa spet vojna. Zadovoljno je ugotovil, da vse le ni bilo parada izgubljenega časa, hudo pa ga je skrotovičilo spoznanje, da je to pravzaprav slovo od mladosti.

Mašun je bil tiste čase pravo mravljišče prihajajočih in odhajajočih enot, političnih teles in terenskih aktivistov ter štabov enot. Po krajšem postanku v središču Mašuna je limuzina v širokem loku zapeljala na dvorišče mašunskega gradu. Na stopnišču je stal majhen mož urejenega videza; po gibih in potezah na obrazu se je lepo videlo, da ga je limuzina presenetila. Hace je dejal: »Je že pravi, gremo na raport!« Ustavitel avtomobila, izstop in raport so bili izvedeni brezhibno. Boris Kraigher-Janez je raport sprejemal z mešanimi občutki, kar so izdajale spake na njegovem licu; šlo mu je na smeh, vmes pa je pogledoval jezno. To je bilo razumljivo; po limuzini sodeč je najbrž pričakoval visok obisk iz glavnega štaba Slovenije, naposled pa je moral sprejemati raport teh dveh »pojav«, ki ju je povrh vsega še na videz poznal. Tone mu je moral pojasniti vso zgodovino in pot novega avtomobila in pobude za to odpravo. Tako je Kraigher limuzino nazadnje le velikodušno sprejel, pa tudi sam ni bil malenkosten. Darovalcema je takoj prepustil svoj že nekoliko utrujeni avtomobilček in jima zagotovil, da bo njima še kar dobro služil. Ko sta se vrnila v Bistrico, pa je pred Koritnicami po Hacetovem besednjaku začela »stara plužna« pokašljevati in je naposled »crknila«. Strokovnjak, kakršen je bil Tone, je hitro ugotovil, da je prav prekleto neumno zmanjkalo bencina. Plužno sta do nadaljnjega shranila pri terencu Bradlu v Koritnicah in se še z dvema kurirjema peš odpravila proti Knežaku. Tone je med potjo glasno razmišljal: »Imeli smo konja, pa smo ga zamenjali za osla, osel se je spuntal in zdaj lahko zapojemo – regiment po cesti gre. Pa kaj bi to – živela svoboda!«

Na prve spopade ni bilo treba dolgo čakati. Nemci so začeli otipavati svobodne gozdove Snežnika; sprva so bile to akcije nasilnega izvidništva, tem pa so sledili resnejši sunki. Vedeli so, da bo Snežnik trd oreh in verjetno ni naključje, da so ga v začetni fazi namenili prav izkušenim enotam divizije Princ Evgen. V nedeljo, 23. oktobra 1943, se je na območju Mašuna in Leskove doline vnela ogorčena bitka. Kljub tehnični in oborožitveni premoči so si morali jurišniki SS v bojih na nož krčiti pot skozi položaje Tomšičeve brigade. Toda z veliko žrtvami se jim je posrečilo prodreti le do Leskove doline. Pobesneli zaradi izgub in izjalovljenih načrtov so se zločinsko maščevali nad maloštevilnimi prebivalci Leskove doline. Nadlogarja Franca Sterleta ml. in Maksa Šetino ter

pastirja Jožeta, 70-letnega starčka, so podlo ustrelili pod pristavo. Smrtno ranjenemu Sterletu niso privoščili niti milostnega strela. Ko so podivjanci odšli, se je obrnil na desni bok, pokrčil noge v kolenih, desno roko podložil pod glavo in tako umrl. Pristavo so izropali in požgali, preživele pa pregnali na območje Pivke. Čeprav tu ni šlo za izdajstvo, pa je očitno, da so Nemci vedeli, kaj ti ljudje pomenijo za partizansko vojsko in zato zanje ni bilo usmiljenja. Pa gorja ni in ni hotelo biti konec, bilo je kakor zakleto! Usoda se je namenila, da uniči to vejo rodovnega debla Sterletov. V svitu svobode je domobranska strojnica na Dolenjskem pokosila skupino izvidnikov 5. prekomorske brigade in med njimi je obležal tudi 24-letni logar Franc Sterle, edini sin v Leskovi dolini ubitega očeta.

Nemci so to testiranje partizanske moči drago plačevali in iluzorno bi bilo misliti, da

tega izziva ne bi sprejeli in se nanj ne bi temeljito pripravili. Za Toneta ni bila to nobena skrivnost, saj jih je zelo dobro poznal. Postajal je zaskrbljen in tega ni prikrival pred poveljniki partizanske divizije, posebnost po skoraj očitnih znakih, da bo nemška jesenska ofenziva XIV. divizijo vklenila v pogorju Snežnika. Ta njegova razmišljanja so bila pravilna, praksa jih je potrdila. Sklenjeno je bilo, da se premiki in zaklanjanje enot na vrhuncu razvoja nemških sil opravijo na najprimernejših območjih Mrzle jame, Dedne gore in Jurišč. Kljub precejšnjim izgubam, ničevni oskrbi in izredno slabemu vremenu je divizija ohranila svojo glavnino in udarno moč. V velikih skrbih, kaj se je zgodilo z njimi, pa smo dočakali njihovo vrnitev iz gozdov. Za umikajočim se nemškim vojnim strojem se je pomikala divizija in kot za stavo rušila sovražne postojanke od Grahovega prek Lašč do Kočevja.

Foto M. Hain

Vse manj male divjadi v Slovenskih goricah

V 9. številki Lovca Dušan Peček zanimivo razglablja o problemu melioracij. Strinjam se z njim, ko trdi, da melioracije (pa tudi drugi posegi v prostoru) spreminjajo razmere za življenje divjadi, in tudi s sklepno ugotovitvijo, da moramo biti ob tem življenjsko pomembnem vprašanju v lovski organizaciji vztrajni, natančni, objektivni in odločni.

V osrednjem delu zahodnih Slovenskih goric (območje občine Lenart) je glede melioracij še veliko vprašanj in problemov, zlasti pa so občutne napake poenostavljenih izvedb v preteklosti, ki so najbolj izrazite v Pesniški dolini. Predvidena je sicer rekonstrukcija, vendar se sprašujemo, ali bo z njo mogoče omiliti napake iz preteklosti. O nekaterih takšnih problemih je bil na občinski skupščini Lenart koristen (žal nekoliko prepozen) pogovor o posegih v prostor, s posebnim poudarkom na melioracijah in njihovih posledicah. V pogovoru so polnoštevilno sodelovali tudi predstavniki lovskih družin, ki so nastopili organizirano, oboroženi z nekaterimi konkretnimi podatki. Na območju občine Lenart gospodarijo v okviru lovskogojitvenega bazena lovske družine Dobrava, Benedikt, Jurovski dol, Lenart, Voličina in Zg. Ščavnica. Gospodarijo na precejšnjih površinah, skupaj na 20 781 hektarih, od katerih je 19 637 ha lovni površini. Razmere v loviščih so bolj ali manj podobne, z nekaterimi posebnostmi (Pesniška dolina, plantažni nasadi). V lovskih družinah že vrsto let opažajo zaskrbljujoče upadanje številčnosti male divjadi, hkrati pa skrbno spremljajo stanje srnjadi.

S smiselno gojitvijo srnjadi ves čas po vojni, zlasti pa v zadnjih 10 letih, so lovske družine v tem delu Slovenskih goric ustvarile populacijo srnjadi, ki je številčno in v naravni sestavi prilagojena okolju. Kot ugotavlja Vojko Podgornik iz ZLD Maribor, je šest glav srnjadi na 100 ha lovne površine (19 637 ha lovne površine: 12 400 glav spomladanske številčnosti srnjadi – 6,3 glave na 100 ha) gotovo spodnja vrednost biološke zmogljivosti lovišč. Takšno številčnost vzdržujejo lovske družine v skladu z dogovorom v okviru koordinacijskega odbora Slovenskogoriškega LGO z namenom, da onemogočijo oziroma preprečujejo nastanek škod. Kot lahko razberemo iz podatkov, je položaj male divjadi že kritičen. Jerebica je iz teh območij praktično izginila, zdaj bijejo v LD plat zvona zaradi upadanja številčnosti fazanov (kljub rednemu izpuščanju), zelo resno pa spremljajo številčnost poljskega zajca.

S hidro in agro melioracijami so nastale tudi nove akumulacije. Lovci bi želeli, da bi ob njih ohranili življenjske razmere za obvodno in vodno živalstvo.

Foto M. Toš

tako izginjajo naravne razmere za življenje male divjadi.

Zato si v LD močno prizadevajo, da bi ohranili to, kar se še da ohraniti in da bi ob predvidenih novih posegih prisluhnili tudi be-

10 let lovskega pevskega zbora iz Zasavja

V prvih dneh novembra je minilo 10 let od ustanovitve Zasavskega lovskega pevskega zbora. Takrat se je nekaj lovcev LD Trbovlje odločilo, da ustanovijo svoj pevski zbor, ki bi lahko zapel nekaj pesmi na pogrebih članov lovske družine. Delo je steklo, toda že po nekaj pevskih vajah so postale ambicije novega pevskega zbora večje. Z zborovodjem Jožetom Skrinarjem so pevci v pevske lokalni, ki ga je dal zboru brezplačno na voljo Tine Racič v svojem gostišču Pri kurniku, že na prvih vajah razmišljali o širšem programu, predvsem pa so sklenili, da se bodo čim prej vključili v kulturno življenje in delovanje slovenskih lovcev-pevcev. Po petmesečnih pripravah so že sodelovali na 6. srečanju slovenskih lovskih pevskih zborov in zborov rogistov, ki je bilo maja 1979 v Vipavi. Na tem srečanju so zboru zaupali organizacijo 7. srečanja, ki je bilo nato junija 1980 v Trbovljah, z dotlej največjo udeležbo: 10 pevskih zborov, 4 okteti in 2 skupinski rogistov. Od takrat je Trbovlsko-zasavski lovski zbor reden gost na vseh srečanjih lovskih pevskih zborov, sodeluje na vseh občinskih srečanjih, redno poje na revijah Zasavske pevske skupnosti in na taboru slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični.

V kroniki zbora je zapisanih več kot 270 raznih nastopov. Poleg omenjenih nastopov (45-krat) je zbor velikokrat nastopal tudi samostojno, in sicer 70-krat na prireditvah LD v Zasavju, več kot 85-krat se je predstavil v krajevni skupnosti in v organizacijah

Lovska družina	Poljski zajec			Fazan		
	1968	1977	1987	1968	1977	1987
Dobrava	194	36	20	368	114	73
Benedikt	196	82	56	365	147	27
Jurovski dol	152	49	27	332	143	32
Lenart	223	58	39	631	364	89
Voličina	143	60	32	489	142	64
Zg. Ščavnica	104	30	38	196	135	28

Vir: Podatki ZLD Maribora (zbral Vojko Podgornik).

Številke povedo več kot dovolj, zato ne bi želel ponavljati znanih ugotovitev o vzrokih za upadanje številčnosti male divjadi (intenzivno kmetijstvo, uporaba kemičnih zaščitnih sredstev, urbanizacija). Mimogrede se želim ustaviti le ob krčenju življenjskega prostora, ki ga povzročajo posegi, tudi (ali predvsem) melioracije. Oblike intenzivnega kmetijstva tako rekoč popolnoma odpravljajo naravne oblike krajine (žive meje, zaraščene vodne struge, obraščene poti, grmišča itd.) in

sedi lovcev. Nihče nima nič zoper kmetijstvo in pridelovanje hrane, prav nasprotno! Želeli pa bi, da bi prevladala strpnost in razumevanje vseh uporabnikov prostora v dobro usklajenega gospodarjenja, ki ga moramo ne nazadnje vendarle izvajati v skladu z družbenim dogovorom in LGO. Omenjeni pogovor na občinski skupščini daje slutiti, da smo naposled le spoznali, kako pomemben je pameten prijem pri usklajevanju mnenj in stališč različnih uporabnikov prostora. In na koncu še pozitivni primeri urejanja odnosov. Lenarški Agro-kombinat je odstopil vsem LD nekaj primernih zemljišč, namenjenih za polja za divjad, remize ipd. Skupaj imajo LD 22 hektarov teh zemljišč. Skratka, prizadevanja lovcev ne smejo ostati osamljena, predvsem pa je treba lepo zapisane (in narisane zemljevide) besede spraviti v življenje. In to že danes, saj bo jutri lahko prepozno...

Marjan Toš

Odstrel divjadi (uporabljen kot indikator številčnosti)

Vrsta	Leto 1968	%	Leto 1977	%	Leto 1987	%
Srnjad	108	100 %	305	282 %	497	460 %
Poljski zajec	1012	100 %	125	31 %	212	21 %
Fazan	2381	100 %	1045	44 %	313	13 %
Jerebica	190	100 %	8	4 %	/	0 %
Dive race	186	100 %	187	100 %	86	46 %

Lovski pevski zbor iz Zasavja je svojo 10-letnico proslavil s koncertom, ki ga je imel maja letos v delavskem domu v Zagorju

zdrženega dela, 72-krat je zapel v zadnje slovo na pogrebnih svečanostih lovcem iz Zasavja. Od leta 1982 nastopa zbor pod imenom Lovski pevski zbor Zveze lovskih druženj Zasavje, Trbovlje. Na prvih pevskih vajah se je zbor srečeval s pomanjkanjem ustreznih lovskih pesmi in je zato zborovodja prirejal razne znane lovske melodije in komponiral nove pesmi na lovsko tematiko. Tako je zbor lahko naštel 76 pesmi, od tega 47 pesmi z lovsko tematiko, 15 partizanskih in revolucionarnih in 14 narodnih pesmi. Organizacijsko delo zbora je vodil upravni odbor zbora s predsedniki: Jovom Cerarjem (prvi predsednik), Martinom Račičem, Hinkom, Smodičem, Martinom Pustom in nazadnje spet z Jovom Cerarjem. Svojo desetletnico je zbor proslavil s slavnostnim koncertom maja letos. Pod vodstvom Jožeta Skrinarja je zapel 10 izbranih lovskih pesmi, gostujoči LPZ Doberdob pa je z zborovodjem Jankom Simoneto zapel 5 pesmi (2 pesmi sta zapela oba zbora skupaj). Dvorana v delavskem domu je bila polna prijateljev slovenske lovske pesmi, ki so bili s sporedom in dobrim petjem nadvse zadovoljni. Konec avgusta so zasavski lovci-pevci vrnili obisk gostujočemu LPZ Doberdob, ki letos prav tako slavi 10-letnico delovanja, na skupnem koncertu v Števerjanu, ki je prav tako odlično uspel, predvsem pa je srečanje poglobilo tovarštvo med slovenskimi lovci-pevci z obeh strani meje.

S. J.

Podelitev nagrade Weaterby 1988 (CIC komunike št. 7/88)

Mednarodno priznanje za veliko divjad Mednarodnega safari kluba (SCI) je bilo kot nagrada podeljeno princu Abdorrezi, predsedniku mednarodne ustanove za ohranitev divjadi (IGF).

Nagrado so podelili na svetovni lovski razstavi v Las Vegasu, kjer je princ Abdorreza kot častni predsednik mednarodnega lovskega sveta za ohranitev divjadi (CIC) vodil delegacijo.

Nagrada je bila princu Abdorezzi podeljena kot priznanje ne le za njegove aktivnosti kot svetovno znanemu lovcu na veliko divjad, ampak predvsem zato, ker je vse svoje življenje posvetil ohranitvi divjadi.

Na pobudo princa Abdorezze so bili ustanovljeni narodni parki in rezervati za divjad v Iranu, kasneje pa je bil ustanovitelj IGF. Že več kot 30 let je član CIC, katerega predsednik je bil kar 6 let, od leta 1975 do 1981.

Priznanje Weaterby je že dobil leta 1962, priznanje Hunters's Hall of Fame pa leta 1984.

J. P.

Lovci in varstveniki narave povezani pri ohranitvi živalskega sveta (CIC komunike št. 8/88)

Sedemnajsta skupščina Mednarodnega združenja za ohranitev narave in pomožnih naravnih virov (IUCN) je februarja letos sporočila, da je pripravljena formalno priznati izvajanje lova, če je ta v skladu s priporočilom 17.35 »Usmeritev lova« (lovske smernice), torej izvajan v smislu ohranjanja narave. Vendar pa je lovske smernice treba dodelati in dati

Pomembna mednarodna zadolžitev slovenskega lovskega strokovnjaka

Delovna skupina CIC »trofeje« je v Budimpešti obravnavala in tudi sprejela dopolnitve za izboljšanje ocenjevanja trofej. S temi dopolnitvami naj bi preprečili subjektivnost pri uporabi pravil (formul), ocenjevanje naj bi bilo torej odslej bolj jasno.

Pomembno je, da je bila v skladu s sklepom generalne skupščine v Budimpešti (1987) ustanovljena nova komisija z imenom »Razstave in trofeje«, ki bo dodelala dopolnitve. Trofeje so že dolgo »rdeča cunja« za kritike vseh vrst, čeprav so lahko (in navadno tudi so) dober bioindikator za stanje v neki populaciji divjadi.

Obenem je čas, da tudi CIC predstavi svoja pozitivna gledanja na ohranjanje divjadi in lovstvo (in to v medsebojni povezanosti obeh področij).

Zato naj bi si komisija pri razstavah prizadevala za poudarjanje sodobne gojitve in varstva divjadi, ekosistema, lovskega izobraževanja, izpopolnjevanja itd., tako da bistvo razstav ne bi bilo le ogledovanje trofej.

To zahtevno zadolžitev so zaupali Veljku Varičaku, samostojnemu lovskega svetniku LZS. Za svetovalce so za posamezne regije sveta naprošeni sami svetovno znani strokovnjaki, vodnje protokolarnih zadev pa je zaupano R. Dietzu.

Komisija naj bi začela delati v novem mandatu. Do takrat pa delujeta komisija »trofeje« pod predsedstvom K. Whitheada in (decembra 1986 v Budimpešti ustanovljena) delovna skupina za oceno trofej na mednarodnih razstavah pod predsedstvom Veljka Varičaka iz Jugoslavije.

Odločitev je torej vredno pozdraviti, zlasti, če bo komisija začela delati takoj in ne šele po končanem tekočem mandatnem obdobju.

Po reviji Wild und Hund (7/88) – Jože Perko

na voljo državam, ki doslej še nimajo zadovoljive lovske regulative.

Zagotovo je to priložnost za intenzivnejše sodelovanje med lovske organizacijami in varstveniki narave.

V ta namen sta v Glandu, sedežu IUCN, delegacijo IGF in CIC (ki sta ju zastopala princ Abdorezza in B. des Clers oziroma predsednik dr. Musy in generalni tajnik J. Servat) sprejela generalni direktor IUCN dr. Holdgate in gospod de Haes, generalni direktor WWF.

Po spodbudnem pogovoru, v katerem so bili razčisti skupni cilji in področja, sta obe strani izrazili željo po nadaljevanju in poglobitvi že vzpostavljenih stikov (IGF in CIC sta npr. zastopana v področni komisiji IUCN.).

J. P.

Jubilanti

Ustanovni član LD Juršinci (ustanovljena leta 1946) **Janez Pignar** se je rodil 20. 11. 1918 v Gaberniku v Slovenskih goricah. Letos praznuje svojo sedemdesetletnico.

Lovsko žilico je podedoval po očetu lovcu, prve lovske izkušnje pa si je poleg očetovih naukov nabiral tudi pri takratnem zakupniku lova grofu Pongracu v Dornavi.

Po osvoboditvi je bil med prvimi pobudniki za ustanovitev LD Juršinci, bil njen soustanovitelj in njen prvi starešina (od leta 1946 do leta 1952). Takoj nato je po-

IZKLJUČITEV IZ ČLANSTVA

Lovska družina Dolenja vas je zaradi krivolova izključila **Romana Lovšina iz Lipovca 2, 61331 Dolenja vas**. Izključitev je pravno-močna.

LD Dolenja vas

Janez Pignar

Pavel Logonder

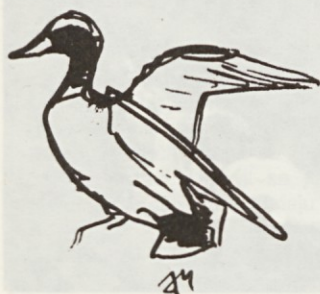
stal gospodar družine, kar je bil dolgih osemnajst let, osem let pa je deloval v upravnem odboru družine.

Naš Janez je najstarejši član družine. Med NOB je sodeloval v prvi prekomorski brigadi, za kar je dobil tudi mnoga državna odlikovanja; dobil pa jih je tudi v povojnem obdobju, in sicer za družbenopolitično delo na terenu. Za plodno delo na področju varstva, gojitve divjadi in lovstva pa ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom za lovske zasluge III. stopnje. Janez nam je vzor lovca, saj z dušo in srcem, z veseljem in zagnanostjo prenaša vse svoje bogate lovske izkušnje na mlade lovce. Zaradi tega smo mu tudi že nekajkrat zaupali mentorstvo nad mladimi lovci in za to je dobil tudi zlato plaketo LD Juršinci ter postal njen častni član.

Zaradi izjemnega občutka do varstva in gojitve divjadi je vedno poudarjal: »Kdor ne goji, naj ne lovi« in to je rek, ki ga bomo morali spoštovati vsi lovci, dokler bomo lovili.

Janez je še vedno čil in zdrav in ni lova brez njega. Vsi člani LD mu iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju ter mu želimo, da bi bil še dolgo med nami!

Lovci LD Juršinci – A. L.

Pavle Logonder, inženir, praznuje letos svoj 60. življenjski jubilej.

Rodil se je 19. 1. 1929 pri Lenčkovih v Virlogu (LD Križna gora), kot sin lovca. Med vojno je bil tako kot starši aktivist in borec.

Ker je imel veliko veselja do narave, se je vključil v lovske vrste že pred 34 leti. Zaradi dobrih lastnosti smo ga izvolili za predsednika družine že leta 1967, kar je ostal do leta 1974. Medtem je bil tudi član IO (1978 do 1981), in sicer referent za strelstvo. Bil je tudi predsednik disciplinske komisije (1982 do 1985) ter vodja rajona.

Pavle si je zaslužil pohvalo ZLD Gorenjske za vodenje psa po krvnem sledu in priznanje LD Križna gora za uspešno delo v lovišču, zlasti pri gradnji strelišča za streljanje na glinaste golobe. Dragi Pavle, ob jubileju ti iskreno čestitamo in ti želimo še mnogo zdravih let ter da bi še naprej tako skrbel za divjad.

Lovci LD Križna gora – A. P.

Martin Krašovc je 25. 10. 1988 praznoval 70-letnico življenja in več kakor 40 let udejstvovanja v lovstvu.

Rodil se je 25. 10. 1918 v kmečki družini, v kateri je bila doma lovska tradicija že več generacij. Lovec je postal kmalu po prihodu iz NOB. Izučil se je za kovača in temu poklicu ostal zvest do danes. Da je bil zares mojster, potrjujejo njegovi izdelki od pasti do lovskih zložljivih palic, pa tudi izdelave puške se je lotil in to od kopita do cevi.

V LD je bil zelo delaven, saj je vodil blagajno od leta 1950 do 1962, hkrati pa je bil član UO. Član UO je bil tudi med letoma

1968 do 1970, od leta 1956 do 1959 in 1980 do 1984 pa je bil član NO. Od leta 1980 do 1984 je bil član gojitvene komisije in cenilec škode od divjadi, kar je še zdaj.

Za svoje aktivno in nesebično delo je dobil priznanje ZLD Celje in ZLD Savinjska dolina ter znak za lovske zasluge LZS.

Martin je med lovci zelo priljubljen in kljub težavam s hrbtenico rad pomaga pri delu v lovišču in na lovski koči. Z njegovo vedro naravo in uglajenim glasom smo vedno veseli njegove družbe.

Martin, ob spoštljivem jubileju si te želimo še dolgo med nami, za vse delo pa se ti iskreno zahvaljujemo!

Griški lovci – B. M.

Gustek Janežič je 27. 7. letos praznoval svojo 70-letnico.

Rojen je bil v Vinskem vrhu kot sin kmetovalca in vinogradnika. Tako je razumljivo, da se tudi on ukvarja z vinogradništvom, in sicer že 50 let. Njegova vina poznajo daleč naokrog. Štajerski griči slovijo po vrhunskih, svetovno znanih vinih z zlatimi medaljami, katerih dobitnik je tudi naš slavljeneč.

Jubilant je član LD Vinski vrhovi, Miklavž pri Ormožu, vse od njene ustanovitve. Njen starešina je bil kar 31 let (1954–75 in 1978–87), kar je svojevrsten rekord, hkrati pa tudi dokaz Gustekove delavnosti in sposobnosti v lovstvu ter priljubljenosti med lovci. Ko v letih 1975–78 zaradi bolezni ni mogel prevzeti starešinstva, je predsedoval NO LD. Medtem je bil 10 let tudi član UO Okrajne lov. zveze Ljutomer in po reorganizaciji okrajev 15 let član UO Ptujске lovske zveze.

Med vojno je bil privrženec in sodelavec OF, po vojni v letih

Gustek Janežič

1945–77 pa prvi sekretar OF, nadalje predsednik KO OF oz. KO SZDL Miklavž, Brebrovnik-Vinski vrh, nadalje od 1949 do 1952 predsednik Kmečke delovne zadruge Krčevina in v letih 1952–58 predsednik infrastrukture za območje Miklavž-Vinski vrh-Krčevina, predsednik odbora za gradnjo zadrúžnega doma v Miklavžu, odbornik Okrajnih LO Ljutomer-Ptuj in Maribor. Gustek je leta 1971 vložil veliko svojega truda in prizadevnosti v gradnjo lovskega doma LD Vinski vrhovi.

Lovska zveza Slovenije je tovariša Janežiča za njegove uspehe odlikovala z znakom za lovske zasluge in z redom III. stopnje, za uspehe na politično-gospodarskem področju pa je dobil več občinskih in okrajnih priznanj ter državno odlikovanje.

Dragi naš tovariš Gustek, k življenjskemu jubileju ti iskreno čestitamo in ti kličemo še na mnoga zdrava in uspešna leta!

Lovski prijatelji in tovariši
z območij Ljutomer-Ormož-Ptuj
– J. I.

Feliks Lubas praznuje letos 80-letnico.

Rodil se je 5. 9. 1908 v zgornjem Šentvidu pri Vuzenici. Ko je dopolnil 6 let, se je začela 1. svetovna vojna, z njo pa tudi beda in pomanjkanje. Ker ni bilo doma za vse dovolj kruha, je moral za pastirja. Ko je malo zrasel, je zamenjal pastirsko palico za plug in tako delal kot hlapec po kmetijah. Z 18 leti se je zaposlil pri lesnem trgovcu Prahartu v Vuzenici, kjer je opravljal razna dela na kmetiji in v gozdu.

Nato se je pridružil splavarjem in še danes se rad spominja tistih časov, ko so vozili s splavi po Dravi in Donavi v Srbijo, čeprav

Martin Krašovc

Feliks Lubas

Alojz Krek

je bilo delo zelo naporno. Kasneje se je ponovno zaposlil v gozdarstvu kot sekač. Leta 1941 so ga mobilizirali v vojsko. Pri Zagrebu so ga ujeli in leto dni je prebil v nemškem ujetništvu. Po vrnitvi domov se je zopet zaposlil kot gozdni delavec in pri tem delu vztrajal do konca vojne.

Po osvoboditvi se je zaposlil pri Gozdni upravi in je delal nekaj let v gozdu, od leta 1955 pa kot žagar na žagi v Vuzenici, kjer je tudi dočakal upokojitev.

Feliks je vse življenje preživel v naravi in z naravo, zato ni čudno, da ga je veselilo tudi lovstvo, ki je bilo tesno povezano z naravo. V mladih letih si tega ni mogel privoščiti. Želja se mu je uresničila šele leta 1946, ko je bila v Vuzenici ustanovljena prva LD. Za lovstvo ima velike zasluge. Ko je leta 1952 LD začela zidati lovsko kočjo na Grilovci, je s prostovoljnim delom veliko pomagal pri sečnji. Tudi ko je družina zidala nov lovski dom, je skrbel za žagan les. Od leta 1961 do 1973 je bil član NO, od leta 1970 do 1980 pa lovski čuvaj za šentjanžko območje. Za delo, ki ga je opravil v lovski organizaciji, ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Ob 80-letnici mu vsi lovci iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo zdravih in srečnih let!

LD »Zeleni vrh« Vuzenica – P. F.

Alojz Krek st. je letos praznoval 80. jubilej.

Rodil se je 18. 6. 1908 v Volči pri Poljanah v revni bajtarski družini in si je moral deliti kruh še z 12 brati in sestrami. Že v rani mladosti je moral pomagati očetu, ki je bil po poklicu tesar. Imel je veliko veselje do narave, zato se je z 20 leti znašel v krogu zelene bratovščine, pri takrat-

nem lovozakupniku Antonu Čadežu-Anžonovcu iz Srednje vasi. Med NOB se je pridružil partizanom in bil tudi odlikovan.

Po demobilizaciji leta 1946 je bil med ustanovnimi člani LD Poljane. Na prvem občnem zboru je bil izvoljen za člana UO. S svojimi idejami je veliko pripomogel k izboljšanju lovišča. Leta 1947 je bil izvoljen za tajnika in to funkcijo je opravljal do leta 1975, poleg tega pa je bil še blagajnik (od 1950 do 1960).

Veliko zaslug ima tudi kot kinolog in rejec psov – kratkodlakih istrskih goničev, za kar je dobil srebrni in zlati znak KDZS.

Lovskega izpita je bil oproščen, vendar je leta 1952 na lastno željo opravil lovskočuvaljski izpit in je opravljal službo pomožnega lovskega čuvaja (od 1952 do 1975).

Lovci LD Poljane mu ob jubileju iskreno čestitamo in želimo mnogo zdravih in lovskih užitkov!

Lovci LD Poljane – C. F.

Lovski oprtnik

Pavlinove pižmovke

Bilo je okoli božiča in po bregovih Lahinje so ležale zaplate snega. Tudi sončni žarki, ki so jih podnevi obsijali, jih niso stopili. Ogreti so le moža v čolnu, ki je tiho drsel po vodi. **Janez Pavlin**, lovec in lovski čuvaj LD Črnomelj, mi je tistega dne kazal, kako se lovi pižmovke.

»Pravi lov se začne decembra, če je leto toplo, pa šele januarja, ko žival dobi pravo dlako. Le taka je nekaj vredna in lovcu

poplača zmrzovanje v čolnu in trud. Kakšnih sto trideset kož je potrebnih za ženski plašč in moja ga bo prihodnje leto imela,« se je pridušal.

»So se pižmovke v naših vodah razmnožile, da je kaj. Poglej tam,« mi pokaže z glavo, »vidiš, kako se je sesul breg. So ga pižmovke spodkopale, ko so si delale rove.«

Nato me uči, kako se nastavljajo pasti. Uporablja le »kanadske«, nekakšne žičaste pasti, ki žival v trenutku usmrtijo. Za vabo ima rdeča jabolka. Nisem ga upal vprašati, zakaj ravno rdeča, domneval pa sem, da zato, ker drugačnih ni imel pri roki.

Krepko me je že zeblo, on pa je še kar vesel in se ustavljal pri odvodnih vhodih v domovanja pižmrov. Že drugo sezono jih načrtno lovi, za plašč. Je pa to tudi eden njegovih najljubših lovov. Nekako poveže lov z ribištvom, kajti ribičijo ljubi enako kot lov. Vse življenje je preživel na Lahinji in ob njej, pozna vsak grm, ve za vsako skalo v vodi, za mesta, kjer ribe najbolj prijemljejo, za tista, kjer jeleni preplavajo reko, celo skalo, v kateri gnezdi divje čebele, je našel.

»Moj oče Danilo me je kot otroka začel voditi v gozd, na lov in na reko, na ribičijo. Počasi sem spoznaval navade živali, jih vzljubil in postal zasvojen z naravo. Ni vse streljaštvo. V gozd grem skoraj vsak dan, iz puške pa ustrelim morda enkrat na mesec, da rori ne zarustajo,« se zasmije.

Janez Pavlin je že tretja generacija Pavlinov, ki dobršen del življenja preživi v naravi. Njegov ded Maks, veterinar, je bil zagrižen lovec in ribič, pravi gojitelj

divjadi in rib, ki je svoje strokovno znanje z veseljem posredoval tovarišem. Njegov sin Danilo je po njem nasledil lovsko strast, ki se je prenesla na Janeza in njegovega sina Dušana. Ta že nekaj let lovi v lovski družini na Hrvaškem, v LD Radakoviči. Kadar pa gresta z očetom skupaj v gozd, je ta zanj neprebrana knjiga, ki jo proučujeta, dokler se ne stemni. A še v temi sledita zvočkom narave, ki jih številni »lovci« nikoli ne zaznajo.

Andrej Dvoršak

Lov na ruševca

Sneg se je začel počasi pomikati iz doline v gore, prihajal je čas, ko se pod belimi planinskimi vršaci začne prebujati ljubezen ruševca, ki ga koroški lovci pogosto imenujemo »mali petelin«.

Z očetom sva se tudi to pomlad odločila, da preskusiva, koliko nama bo tokrat naklonjena Diana. Bil sem zelo nestrpen in sem komaj čakal, da se bova odpravila proti Smrekovcu, v rajon Krnes. Prvega maja je bilo vreme megleno, pršil je rahel dež, pa še veter je pihal, tako da sva zaman rinila navzgor. Tudi naslednji dve jutri ruševca nisva slišala, zato se je oče odločil, da lov prestaviva za nekaj dni.

Na lov sva spet odšla v soboto, sedmega maja. Vstala sva uro po polnoči in se polna upanja ozirala v nebo, ki je bilo tokrat posejano z mirijadami zvezd. Vzel sem že pripravljeni nahrbtnik, spravil vanj še topel čaj in kačjo slino, oče pa svojo zvesto bokarico. Zapel je jekleni konjiček. Po pol ure vožnje sva se

»Streljanje živali ne sme biti samo sebi namen. Lovec mora vedno imeti neki cilj. Pižmovke lovim le takrat, ko imajo dobro dlako,« pravi Janez Pavlin, medtem ko odira pižmovko, še eno kožo za plašč svoje žene.

Foto: A. Dvoršak

Foto Brane Polanc

ustavila in nadaljevala peš. Pot je bila strma, hoja pa naporna, saj se je sneg pod nogami vdiral, tako da sva morala kar precej počivati. Ko sva prisopihala na vrh, sva se najprej preoblekla v suha oblačila in se okrepila z nekoliko močnejšim čajem. Vrh je bil pobeljen s snegom le še s koroške strani, štajerska pa je bila že popolnoma kopna. Po nekaj minutah hoje sva prispela do koča, se udobno namestila in zavila v topli bundi, potem pa dobro napela ušesa, da ne bi preslišala tistega čarobnega petja. Pihal je rahel vetrič in na nebu so počasi ugašale zvezde. Čez Uršljo goro so se vlekli temni oblaki, na vzhodu pa je bilo nebo že obarvano z rdečkastim nadihom. Tako je čas mineval. Bilo je že pol petih, krivorepi vitez pa se še vedno ni oglasil. Potem pa me je nenadoma oče šepetaje vprašal, ali ga slišim. Napel sem ušesa in ga zaslišal tudi sam. Oče je stisnil puško in začel oponašati njegovo petje. Zaslišal sem glasnejše pihanje in grguljenje ter šelest peruti, ko se je ruševce začel spreletavati. Na vsak očetov glas se je ruševce odzval z nekakšno jezo, vozil kočijo, bil ves zaljubljen in omamljen od petja, toda za strel je bil še predalet. Oče ga je še kar naprej vabil in ruševce je bil iz minute v minuto bolj zagnan. Naposled se je odločil, da bo pregnal tekmeča v ljubezni in začel se je bližati varajočemu glasu. Oče ga je lovil v daljnogled in potrpežljivo čakal, da se zaljubljenec ustavi. Ustavil se je približno trideset metrov od naju, nekoliko počakal, rahlo ukruvil glavo in bojovito srepele v porajajoči se dan. Očetova roka se je

umirila, sledil je pok, pesem krivorepega viteza je bila pretrgana, njegova ljubezen je ugasnila v kovinsko modrih prsih. Počasi sem se dvignil in se napotil proti sneženi zaplati, ki jo je že rdečila vroča ruševčeva kri. Ko sem prišel do njega, sem se vprašal, zakaj sva vzela življenje temu bitju, ki je vsako jutro prebudilo življenje v gorah.

Sklonil sem se, ga previdno dvignil in prinesel očetu. Oče mu je dal zadnji grizljaj, jaz pa očetu s krvjo orošeno smrekovo vejico na klobuku in mu s stiskom desnice voščil lovski blagor. Potem sem odlomil večjo smrekovo vejico in ruševca položil nanjo. Medtem je sonce že vzšlo in njegovi žarki so se ujeli med peresa drobnega viteza ter ga obarvali v čudovite žive barve. Z očetom sva se zahvalila boginji Diani, da nama je poklonila tako lepo in redko trofejo in se počasi začela spuščati v dolino.

Branko Kos

Literatura

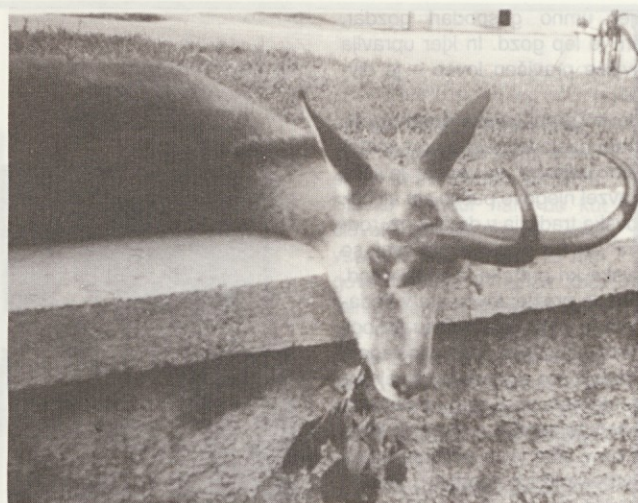
France Cvenkel: Zgodbe o živalih – drugi natis

Prva izdaja knjižice po naših knjigarnah je pošla, kar dokazuje, da je delo našega znanega pisca vredno večjega zanimanja. Zato se je Državna založba Slovenije odločila, da knjižico – kljub kriznemu času tudi za knjižne založnike – ponovno izda.

Ta drobna knjiga, z desetimi zgodbami in številnimi barvnimi in črno-belimi slikami, je prvi svojevrsten primer pri nas, ki se loteva živaloslovja za mladino z lovskega vidika. Temu delu iz zbirke Enajsta šola je uspelo priti do šolskega praga in tudi čezenj v učilnice. Saj to niso navadne zgodbe; vse, kar zanimivo pripovedujejo, je tudi znanstveno točno.*

Zgodbe o živalih pa niso samo šolarjevo poučno in zanimivo branje, od 4. do 8. razreda, ampak tudi koristna pomoč učitelju pri pouku naravoslovstva ali v naravoslovnem krožku. Daljša ocena te knjižice, ob drugem izidu, v Književnih listih dnevnika

* Popraviti pa je treba napako na strani 20, v spodnjem podpisu levo, saj mora biti namesto IB pravilno IA, ki jo je tiskarski škrat naredil tudi pri drugem natisu.

Kapitalni rogli gamsa, ocenjeni s 110,70 točke. Gamsa je uplenil tujski lovski gost v lovišču LD Bistrica ob Sotli 1. avgusta 1988.

V lovišču te LD in loviščih sosednjih družin (Bizeljsko, Podsreda in Pišce) že vrsto let živi kolonija gamsov (gozdni gams), katerih število ocenjujemo na okrog 70 živali. Kakovost rogljev (trofej) je nadpovprečna. Spolno razmerje primerno uravnavamo z odstrelom. Gozdni sestoj tega območja sestavljajo v glavnem listavci.

Življenjski cikel uplenjenega gamsa je bil izredno zanimiv. V prvih kopninah se je pojavil na košenicah in redno izstopal tudi na poljščine višinskih kmetij na manjšem območju. V drugi polovici avgusta je že bil v prepadnih pobočjih okrog razvalin gradu Kunšperg nad reko Sotlo, zato ga nobeno zimo nismo našli.

LD Bistrica ob Sotli namenja za tujski lovski turizem del odstrela trofejne divjadi, sicer ne bi zmogla kriti izdatkov za škodo od divjadi, predvsem divjih prašičev. Samo izkupiček od prodaje mesa uplenjene divjadi za to ne bi zadoščal!

Besedilo in foto: Jože Kuntarič

Delo, oktobra letos, je bila zelo ustrezno naslovljena: »Odprte oči in ušesa – pa srce za živali proste narave.«

Še zlasti z zadovoljstvom moramo to delo pozdraviti lovci oz. lovska organizacija, saj je pisec s temi zgodbami zelo pozitivno približal lovca in lov naši šolski mladini, iz katere – hočeš nočeš – raste naša bodoča lovska generacija. Priznati si moramo, da smo doslej v tej smeri naredili še zelo malo.

Tudi številni ljudje iz starejših generacij, katerih vpliv na mlajše je dokajšen, še vedno slabo sodijo o lovu in lovcih. Zanje je lovec tisti, ki strelja živali vseprek in tako uničuje najlepši del narave. Tako lovca predstavljajo tudi številni spisi, knjige. Marsikak človek preprosto ne more razumeti lovca, ki pravi, da je prijatelj divjih živali, a jih strelja oz. ubija.

Res je, da pri lovu teče tudi kri. Vendar je življenje treba jemati takšno, kakršno je. Za prenekaterega je nasprotujoče si dejstvo, da ubijaš, kar imaš rad. Kmet, ribič, vrtnar, gozdar in še kdo to ljubezen razumejo. Kmet ima rad svojo živino, najbrž vsako kravo posebej, čeprav jo na koncu odpelje v zakol. Ribič ima rad ribe v potokih in rekah, a jih tudi lovi. Vrtnar ima rad rože, jih goji in neguje, a jih tudi potrga in poreže. Gozdar ima rad gozd in posamezno drevo v njem, a ga tudi poseka. Tudi otrok, ki si natrga cvetice, da si naredi šopek, ima rad cvetice. Živa bitja so tudi rastline, ne le živali! – Toda, kjer je dober kmet-živinorejec, tam je živina. Kjer dobro gospodari ribič in učinkuje njegov klic po čistih rekah in potokih, tam so ribe. Kjer je dober vrtnar, tam so rože.

Kjer umno gospodari gozdar, tam je lep gozd. In kjer upravlja lovišče pravičen lovec – je divjad...

Številni člani lovske organizacije imajo nasledstvo in bo po očetovem odhodu v večna lovišča prevzel njegovo puško sin ali hči. Lovska tradicija v družini oz. rodbini se bo nadaljevala, saj se lovska kri pretaka iz roda v rod. A ne le orožje, lovcu sta v sedanjem in prihodnjem času še bolj potrebna lovsko znanje in vzgoja v pravilnem odnosu do živalstva proste narave. S tem pa je treba začeti že zgodaj, v otroških letih. In prav zdaj je tu odlična priložnost – knjižica *Zgodbe o živalih!* Pred durmi je več praznikov, ko tudi oče-lovec obdaruje svoje otroke, stric-lovec nečake, ded-lovec vnuke itd. Ali ne bi bila zelo primerno darilo tudi knjižica Franceta Cvenkla, ki jo dobite v vsaki prodajalnah Državne založbe Slovenije!

J. I.

Knjižna zbirka Sprehodi v naravo Cankarjeve založbe iz Ljubljane

Sprehodi v naravo – imate že vse knjižice?

V letih 1987 in 1988 sta pri Cankarjevi založbi izšla že dva letnika (skupaj 12 knjig) priročnikov s skupnim naslovom *Sprehodi v naravo*. Gre za po obsegu razmeroma drobne (90–100 strani) knjige, ki s kratkimi besedili in barvnimi slikami predstavljajo posamezne dele narave, od živalstva in rastlinstva do naravnih pojavov, vremena itd. Knjižice so namenjene predvsem mladim pa tudi vsem drugim ljubiteljem narave, so majhnega žepnega formata, tako da jih je mogoče vedno nositi s seboj in si z njimi na sprehodih in izletih pomagati pri opazovanju in spoznavanju narave.

Prva dva letnika sta doživela pri bralcih izjemen uspeh, prvih šest je bilo treba že ponatisniti. Zamišljal in dobršna polovica knjig je prevzeta od nemške založbe Gräfe und Unzer, v zbirko pa postopoma vključujejo tudi domače avtorje.

Za leto 1989 pripravlja Cankarjeva založba naslednje naslove:

1. Triglavski narodni park (domač avtor).
2. Nenavadni izleti (domač avtor).
3. Kraško rastlinje (domač avtor).
4. Iglavci (nemški izvirnik).
5. Hrošči (nemški izvirnik).
6. Jagode (nemški izvirnik in domača dopolnila).

Uredništvo

V spomin

Lovci LD Čaven smo z lovskimi častmi pospremili k zadnjemu počitku našega častnega člana **Vinka Kandusa** – Kikanca, kot smo mu pravili, ki je umrl 22. 3. 1988.

Rodil se je 6. 11. 1907 ob znožju Čavna v Kamnjah na Kikanih v številni kmečki družini, v kateri je bilo za vse premalo kruha. Prvo svetovno vojno je preživel kot otrok in tudi njemu ni prizanesla se je izučil čevljarstva poklica, ki ga je z veseljem opravljal vse življenje.

Za NOB je delal od leta 1942 vse do osvoboditve.

Po dedu, ki je bil lovec v Avstro-Ogrski, je podedoval lovsko strast. Ker pod italijansko okupacijo za zavedne Slovence ni bilo prostora v lovskih vrstah, je Vinko postal legalni lovec šele po osvoboditvi. Bil je med soustanovitelj LD Čaven. V družini je bil član UO v letih 1950–1955, gospodar od 1960 do 1961, predsednik disciplinske komisije od 1963 do 1964, član te komisije pa od 1966 do 1967. Vse naloge je opravljal vestno in z zadovoljstvom. Zelo veliko je pomagal tudi pri zidavi lovske kože pod

Črno pečjo na Čavnu, za kar je dobil družinsko priznanje, za zavzeto delo v lovstvu pa ga je nagradila tudi ZLD Gorica.

Bil je velik ljubitelj lovskih psov in je izkušnje o vzgoji psov rad prenašal na druge, predvsem na mlade lovce. Zadnja leta so mu moči opešale in je le poredko in s težavo lovil.

V veseli družbi je rad zaigral na svojo »frajtonarico« in s prijateljem Dječkom in Milanom zapel priljubljeno »Prav lepo mi poje črni kos«.

Ob slovesu mu je na vrtovinskem pokopališču zapel lovski pevski zbor, otožno mu je zatrobil lovski rog in presunljivo so se oglasile lovske puške, da je odmevalo po pobočju Čavna. Lovski tovariši

smo mu za slovo prekrili grob s smrekovimi vejicami. Njegov lik plemenitega lovca pri gojitvi in varovanju divjadi ter narave in vzgoji mladih lovcev bo ostal za vedno med nami!

Lovci LD Čaven

Jože Plesec, partizan, komunist in lovski nestor, je umrl 17. 3. 1988, le dva dni po svojem 88. rojstnem dnevu.

Rodil se je 15. 3. 1902 v Ljubnem ob Savinji, pod osrčjem gora, kjer je ljubezen do narave ljudem položena že v zibelko. Z 22. letom si je prišel služiti kruha na Koroško v rudnik svinca v Žerjavu. Ker je imel prirojen čut za

Vinko Kandus

Jože Plesec

Umrli je urednik Lovačkih novin

V četrtek, 20. oktobra 1988, je v 53. letu starosti nenadoma umrl **Slavko Dondur**, glavni in odgovorni urednik Lovačkih novin, strokovnega lovskega časopisa, ki je zelo razširjen med lovci Vojvodine, Srbije, Kosova in Črne gore.

S smrtjo prijatelja in lovskega tovariša Slavka je jugoslovansko lovstvo izgubilo dolgoletnega sodelavca in neumornega delavca, ki je z vrsto strokovnih in informativ-

nih člankov desetletja nenehno seznanjal širšo javnost z dejavnostjo lovske organizacije in lovcev v širšem jugoslovanskem prostoru.

Gozdarski inženir po izobrazbi, novinar po poklicu in lovec po srcu je Slavko veliko prispeval k popularizaciji jugoslovanskega lovstva. Njegovo področje zanimanja in poročanja je daleč presegalo vojvodinske meje, njegova poročila in članki so obravna-

Slavko Dondur

vali tudi lovsko problematiko v vsem jugoslovanskem, evropskem in svetovnem prostoru. Slavko Dondur nam bo kot človek in sodelavec ostal vsem, ki smo se šteli za njegove prijatelje, v trajnem spominu, njegova ljubezen, ki jo je v njegovi pisani besedi čutili do divjadi in narave kot celote, pa bo v številnih člankih, ki jih je objavil v desetletjih, ostala trajen pomnik njemu in njegovemu delu.

Uredništvo Lovca, LZS

poštenje in pravico in bil brez dlake na jeziku, ni bil povsedeči takratni »gospodom« in je večkrat ostal brez dela. To ga ni zlomilo in takoj po zasedbi domovine je v njem zavrela uporniška kri slovenskega delavca in kmeta. Za NOB je bil sprva koristnejši kot obveščevalec in organizator zbiranja obutve, oblačil, hrane in sanitetnega materiala, nato pa je odšel v partizane.

Jože je bil vselej zelo navezan na gozdove. Z naravo in z divjadjo ga je vedno povezovala velika ljubezen. »Divjad je krona zele nega bogastva,« je s sijočimi očmi zatrjeval vselej in povsod. Po osvoboditvi, leta 1946, je končal gozdarsko šolo in postal logar ter lovski čuvaj. Najprej je štiri leta opravljal lovskočuvajsko službo v LD Pogorevc (1946–1950), potem pa kar 14 let v lovišču LD Bistra (1950–1964). To delo je opravljal z velikim čutom odgovornosti do divjadi in do lovske organizacije.

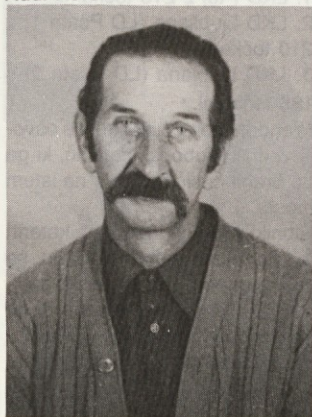
S posebnim poletom je opravljal tudi razne naloge kot član UO LD Bistra (1954–1958).

Ko smo se koroški partizani in koroški lovci, zbralo se nas je veliko, zadnjič poslavljaj od nje, ga, smo se z ganjenostjo zavedli, da smo izgubili pridnega in poštenega Slovenca, ki je neizmerljivo ljubil svojo domovino, ter do brega in vzornega lovskega tovariša, ki je izvrstno poznal naravo in divjad ter prenekaterega mladega lovca poučil o njenih skrivnostih. Spoznali smo, da je ta miren, klen in priljubljen človek storil za nas in našo družbo, za naravo in divjad več, kot bo to lahko kdo izmed nas. In takšnega ga bomo tudi ohranili v svojem spominu!

Lovci LD Bistra – M. S.

Ko se v slovo poslednjič oglašil lovski rog in v dalji še zamolklo odmevajo strelji poslednjega pogona in ko na zadnjem lovčevem počivališču sklonjen lovski prapor in smrekove vejice oznanjajo slovo od človeka in lovca, se marsikomu utrne solza za preminulim lovskim tovarišem. Tako smo 17. 3. 1987 pospremili na prezgodnjo zadnjo pot lovskega tovariša **Rudija Korena**, člana LD Bovec, ki je umrl 14. 3. 1988. Rudi se je rodil 11. 10. 1928 v vasi Kamno pri Kobaridu. Že v mladosti je okusil tegobe Slovenca v okupirani Jugoslaviji pod jarmom takratne Italije in je kot mlad kurir pomagal v NOB. Kmalu po osvoboditvi oziroma priključitvi Primorske k matični Sloveniji in Jugoslaviji se je zaposlil pri UNZ, oddelku milice, v Bovcu, kjer je dočkal tudi upokojitve. Ob prihodu na službeno mesto v Bovec se je včlanil v LD Bovec, kjer je kot marljiv, pošten in deloven član deloval do prezgodnje smrti. Dolgi trideset let je bil tajnik LD (1954–1984), zadnja tri

Rudi Koren

leta pa je bil član NO (1984–1987). Veliko je prispeval k organiziranju in utrjevanju LD, bil je vzoren mentor mlajšim lovcem ter vesten oskrbnik lovskega zavešča. Za svoje delo je dobil vrsto odlikovanj in ZLD Gorica mu je izročila priznanje, LZS pa znak za lovske zasluge in red III. stopnje.

Kot humanega človeka, ki je posvetil veliko prostega časa in truda lovstvu in LD Bovec, bomo Rudija ohranili v trajnem spominu. Naj mu bo miren zadnji spanec ob vznožju bovških gora, ki jih je tako ljubil!

Lovci LD Bovec – K. M.

Šele ko so poslednjič odjeknili strelji iz lovske puške in je poslednjič zadonel lovski rog, smo se do kraja zavedli, da resnično za vedno odhaja **Ivan Golob – Hanzek (Smrečnik)**, ki je umrl 12. 3. 1988.

V vrstah naše družine je nastala praznina, saj je odšel dober lovski tovariš in pravičen lovec. Pripravljen je bil vedno priskočiti na pomoč in nesebično deliti znanje tudi z mlajšim lovcom.

Radi smo prisluhnili njegovim besedam, saj je iz njih vselej vela preudarnost in bogate izkušnje, pa tudi šegavost mu ni bila tuja. Rodil se je 21. 12. 1927 v strmih bregeh Smrečnikove domačije, kjer ima vsako zrno svojo kapljico znoja. Tam, kjer je marsikomu še stati težko, si je s svojo družino služil kruh.

Sprva mu Smrečnikova kmetija ni bila namenjena, toda splet okoliščin in klic domačije brez naslednika sta ga privabila nazaj, da je začel na njej kmetovati in z ljubeznijo obdelovati od sonca ožgano zemljo.

V delo naše LD se je vključil takoj po ustanovitvi, naš član pa je postal leta 1948. V lovske vrstah si je kmalu pridobil priznanje in zaupali smo mu naloge, ki jih je vsa leta opravljal vestno in odgovorno.

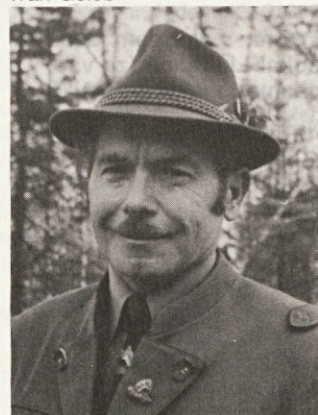
Štiriinštirideset let je bil gospodar lovske družine (od 1. 1952 do 1986), spremljal je njeno delo in ustvarjanje vse od ustanovitve. Kot referent je veliko storil tudi za lovski turizem in pomagal pri njegovem razvijanju.

Zaupali smo mu tudi funkcijo predsednika gojitvene komisije, dolga leta pa je bil tudi mentor številnim lovskim pripravnikom, ki jih je nesebično in z velikim občutkom pripravljaj za vstop v vrste izprašanih lovcev.

Hanzek ni bil nikoli brez svojega istrjanca, saj je prenekatere mu lovci storil veselje in mu pomagal do lovskega blaga.

Hanzek ima tudi velike zasluge pri razširitvi in zidavi naše lovske koče. Znal je usklajevati želje članov, ki skrbijo za gojitev divjadi, in možnosti, ki nam jih dajejo

Ivan Golob

naša lovišča. V prostem času je obiskoval gozd in težko je ukrivil prst na sprožilo.

Za delo in prispevek v lovstvu je dobil znak za lovske zasluge, red za lovske zasluge III. st., ob 40-letnici LD pa družinsko plaketo.

Tudi kot krajan je bil aktiven, od ustanovitve je sodeloval v delu KS Remšnik, kot član sveta in kot član delegacije. Za svoje družbenopolitično udejstvovanje je prav tako dobil številna priznanja.

Ob veliki vrzeli, ki je z njegovo smrtjo nastala v naših vrstah, čutimo, kako nepogrešljiv lovski tovariš in vodnik nam je bil!

Dragi Hanzek, ohranili te bomo v trajnem spominu! Naj ti bo lahka remšniška zemlja!

Remšniški lovci. – T. A.

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi:

Ludvik Ambruž, LD Moravci, * 19. 12. 1912, † 16. 8. 1988.

Janez Kočar, LD Moravci, * 24. 6. 1910, † 10. 9. 1988.

Janko Cotič, Društvo slovenskih Lovcev F.-Julijske Krajine-Dobroberd, * 23. 4. 1922, † 10. 9. 1988.

Jože Pevec, LD Gozdnik-Griže, * 24. 4. 1928, † 26. 2. 1988.

Milan Smiljanič, LD Taborska jama, * 25. 11. 1925, † 15. 7. 1988.

Jože Skupek, LD Vojkovo-Podnanos, * 11. 11. 1922, † 11. 8. 1988.

Umrlim časten spomin!

Lovska kinologija

Tekma v vodnem delu za pokal Ljubljane (za vse pasme lovskih psov)

Na ta razpis, ki je bil objavljen v 6. številki letošnjega letnika revije Lovec, so takoj začele prihajati prijave, tako da jih je prispelo na naslov prireditelja (LKD Ljubljana) do 10. avgusta že 21, do same tekme (rok je bil podaljšan) pa se je naknadno prijavilo še 9 vodnikov. Na dan prireditve, 3. septembra 1988, se je tako ob 8. uri na ribnikih LD Ig v Dragi pri Igu zbralo vseh 30 vodnikov.

Navzočih je bilo tudi več članov LD Ig, članov drugih LD, nekaj lovskih pripravnikov, nekaj ljubiteljev lovskih psov, kinološki sodniki ter člani organizacijskega odbora.

Pobudo za to tekmo sta dala mladi kinološki sodnik in član IO LKD Ljubljana Mile Budič in Jože Grdadolnik ml. Po predloženem programu in zamisli, ki sta jo predlagala oba nadbudneža, je stekla burna razprava; bilo je nekaj kritičnih pripomb, ker ta prireditev ni bila načrtovana v kinološkem koledarju prireditev za leto 1988. IO LKD je sklenil, da se tekma organizira, vendar je bilo treba zanj čimprej dobiti finančna sredstva in druga potrebna soglasja (pristanek kin. sodnikov, uporaba lovišča-ribnika in pernata divjad). Že na seji so bili določeni kinološki sodniki in vodja prireditve. Dobili smo tudi vsa ustrezna soglasja, sodniki pa smo se domenili, da bomo ocenjevali brezplačno.

Race mlakarice in nagrade za tekmovalce sta priskrbel predlagatelj tekme, Mile Budič in Jože Grdadolnik ml., ki sta prek svojih znanih vodnikov lovskih psov zbrala več daril, za plačano prijavino na tekmi kupila race, pripravila potrebno dokumentacijo in tudi teren za tekmo.

Čeprav je bilo na voljo malo časa, medtem pa tudi še dopusti in avgustovska vročina, je bilo delo dobro opravljeno in tekma lepo organizirana.

Vse tekmovalce in navzoče je pozdravil predsednik LKD Ljubljana Mirko Lejler in jim zaželel tekmovalno srečo. Nato je bilo žrebanje tekmovalnih števil. Razglašena so bila pravila in način tekovanja ter ocenjevanja. Zaradi velikega števila tekmovalcev je delo potekalo v dveh skupinah; v vsaki skupini sta sodila dva sodnika.

Skupno je tekmovalo 28 vodnikov. Dva vodnika, ki sta se za tekmo prijavila, nista prišla (razlog upravičen).

Na tekmi so sodelovali psi naslednjih lovskih pasem:

Prinašanje race iz vode

Pasma	Št. udeležencev
nemški kratkodlaki ptičarji	10
nemški ostrodlaki ptičarji (žimavci)	6
nemški prepeličarji	9
špringer španjel	1
Fc retriever (ravnodlaki)	1
epagneul breton	1

Rezultati tekovanja so bili zadovoljivi. Štiriindvajset tekmovalcev je tekmo uspešno opravilo, trije vodniki so zbrali premalo točk za uvrstitev, en vodnik pa je odstopil.

Najboljše rezultate in prva tri mesta so dosegli naslednji vodniki s psi:

1. Ljubo Klemenčič z nem. žimavcem Benom, 76-l. točk, I. a n.r.,
 2. Jože Grdadolnik ml. z nem. kdl. ptičarko Reso, 76-l. točk, I. b n.r.,
 3. Drago Žarkovič z nem. žimavcem Heksom, 76 točk in I. c n.r.
- Zelo uspešni so bili tudi drugi vodniki, Rajko Drlača, Mile Budič itd.

Rezultati ekipnega tekovanja so bili naslednji:

1. LKD Ptuj z 216 točkami,
2. LKD Ljubljana (LD Pšata 1) z 210 točkami,
3. LKD Ljubljana (LD Pšata 2) s 186 točkami.

Prehodni pokal Ljubljane je osvojil vodnik Ljubo Klemenčič, ki ga bo branil naslednje leto na istem mestu.

Ribniki v Dragi pri Igu, na katerih je bila tekma v vodnem delu, so zelo primerni, vendar bi bilo morda bolje, da bi posamezne discipline opravljali na spodnjem ribniku, ki je bolj zaraščen z ločjem in bolj primeren za iskanje izpuščene race v ločju.

Tekma je potekala tekoče in brez nevšečnosti. Vendar pa moramo omeniti, da se je en vodnik pritožil komisiji za pritožbe. Komisija je pritožbo obravnavala in ugotovila, da je bilo sojenje pravilno. Vsi tekmovalci so povedali, da bi na takšnih tekmah še želeli sodelovati. Prireditelj in sodniški zbor ugotavljata, da je bila udeležba za takšno tekmo le prevelika, zato bo treba v prihodnje število tekmovalcev omejiti.

Po razglasitvi rezultatov so vsi tekmovalci dobili praktična darila po vrstnem redu tekovanja, tako da je vsak tekmovalac dobil dve darili.

Praktična darila za tekmovalce so prispevali:

Miro Jablanov iz LD Pugled.
Iskra-Zmaj je prispevala svetilke z našim rekom »Dober pogled«.
Avia Slovin

Iskra Avtomatika
Jub-Dol
Saturnus
Slovenijales – Črnuče
Krka
Mladinska knjiga, Ljubljana
ČGP Delo
Agroplod, Ljubljana
Emona, Ljubljana

Tekmo je vodil Jože Grdadolnik st., sodili pa smo kinološki sodniki Peter Pečnik, Jože Selan, Zvone Poznik in Vinko Foršček.

Ob tej priložnosti se še enkrat zahvaljujemo LD Ig za uporabo lovišča oziroma ribnika, Jožetu Vrbincu za dobro postrežbo v lovskem domu in seveda tudi vsem sodelujočim.

Vsem tekmovalcem čestitamo in jih vabimo, da se tekme spet udeležijo. Za morebitne napake se opravičujemo in se obenem zahvaljujemo za sodelovanje.

Vinko Foršček, kinol. sodnik

1. troboj po krvnem sledu med LKD Gorenjske – TNP – ZGD Kozorog – Kamnik

Troboj med omenjenimi organizacijami bi moral biti že lani, vendar je bil zaradi prezasedenosti terminov prestavljen v letošnje leto, organizirala pa ga je LKD Gorenjske. Tekma je bila v soboto, 15. 10. 1988, v lovišču LD Železniki, ki je zelo primerno za takšno tekmovalstvo, pa tudi sama družina se je zelo izkazala pri organizaciji prireditve.

Naše društvo sodeluje z obema delovnimi organizacijama že dalj časa; imamo več skupnih prireditev, poklicni lovci so člani našega društva, vendar pa zara-

di poklicnih obveznosti ne morejo sodelovati na tekmah po našem koledarju. Zato je LKD predlagalo, da bi se srečevali nekoliko drugače; organizirali naj bi troboj med seboj, ki naj bi bil vsako leto pri eni od udeleženk. Dogovorili smo se, da na tekmi sodelujeta po dva krvosledca iz vsake ekipe. Pri tem tekmovalju je pravzaprav najbolj važno to, da se srečamo, se pogovorimo o težavah, si svetujemo itd.

Sledovi so bili položeni dan prej v okolici lovske kočice na Prtovcu, in sicer z jelenjo krvjo in parkljem, bili pa so približno enako dolgi (okrog 1100 korakov). Na tekmi so sodili Stane Hribnik kot vodja sodniškega zbora, Lojze Mlakar in Leo Fabiani. Vsak sodnik je imel spremljevalca in rogista. Eden izmed sledov je bil položen tako, da so ga gostje lahko spremljali, ne da bi motili psa pri delu.

Uradni del prireditve se je začel zjutraj z zvoki Gorenjskih lovskih rogistov in s pozdravnimi govori udeleženk. V ta namen je bila izdana tudi brošura, v kateri so bile lepo predstavljene ekipe in DO oziroma LKD.

Po uradnem delu se je začelo tekmovalje, najprej je bilo na vrsti sledenje. Sledovi so bili dokaj izenačeni, le na terenu, na katerem se zadržuje jelenjad, sta dva psa imela težave. Od šestih nastopajočih se je uvrstilo pet psov, ki so dosegli naslednje rezultate:

1. hanovčanka Dija Podljubelj-ska, vodnik Dušan Šmid, LKDG, 160 točk, I. ocena. Psica, ki jo dobro poznamo, ni napravila nobene napake, šolsko je pokazala najdeno divjad in tudi v drugih disciplinah ni naredila napak.
2. hanovčanka Asta, vodnik Andrej Švab, TNP, 122 točk, II. ocena. Dobra psica, ki je vse naloge opravila odlično, le na sledu je naredila napako in dobila eno oceno odbitka.
3. bavarec As Dešna Puštalski, vodnik Zdenko Primožič, DO Kozorog, 108 točk, II. a ocena. Starejši pes, odličen sledar, ki je na sledu opravil brez napake, v drugih disciplinah pa ni zbral dovolj točk za višji nagradni razred.
4. hanovčan Ben iz Suhe, vodnik Florjan Tišler, TNP, 106 točk, II. b ocena. Vodnik in pes sta napravila več napak, zlasti vodnik, dobila odbitek pri sledenju in zato slabšo oceno.
5. bavarka Brina Hauptmanova, vodnik Janko Dolenc, LKD, 88 točk, III. ocena. Psica je na sledu napravila dve napaki, pa tudi pri

pokazanju divjadi se ni odrezala, predvsem zaradi vodnika, ki ni znal umiriti psa in je nanj deloval zelo živčno. V drugih disciplinah ni naredila napak.

Vodnik iz DO Kozorog se ni uvrstil v nagradni razred.

Ekipno je zmagalo LKD Gorenjske pred TNP in DO Kozorog. Po tekmi smo razglasili rezultate in poslušali nastop rogistov. Prvi trije tekmovalci so dobili spomin-ske medalje in praktične nagrade.

Med tekmo je potekal tudi sestanek med sodelujočimi, ki je pokazal, da so podobne prireditve potrebne, lepo pa bi bilo, če bi postale tradicionalne. Naslednji troboj bo organiziral Triglavski narodni park.

Pri tem bi rad poudaril še nekaj. Zavest, da je dober krvosledec potreben pri gojitvi in lovu divjadi, nam je na Gorenjskem že dobro prešla v meso in kri, saj nam podatki iz 28 LD in dveh lovišč kažejo, da je bilo leta 1987 obstreljenih 139 glav divjadi (100 %), iskanih 134 (96 %) in najdenih 99 (71 %). To je zagotovo spodbuden rezultat. Sicer še kar pet LD nima psa, usposobljenega za delo po krvnem sledu, zato pa jih imajo drugod celo po več (LD Železniki). Če bomo na tem področju popravili še to, mislim, da smo na pravi poti. Naslednje leto bomo na pobudo vodnikov organizirali specialni tečaj za vodnike krvosledcev, ki ga bodo vodili izkušeni vodniki ob pomoči LKD. Naša naloga je, da gojitev in sam lov dvignemo na še višjo

Tudi v snegu je treba ranjeno veliko divjad marsikdaj iskati s psi krvosledci

Uredniški odbor Lovačkih novin **razpisuje** v sodelovanju z drugimi uredništvii jugoslovanskih lovskih časopisov

NAGRADNI NATEČAJ ZA LOVSKO ANEKDOTO

Avtorsko delo v enem izvodu, ki je natipkano s pisalnim strojem in podpisano s polnim imenom, naslovom in žiro računom, pošljite na naslov: **Lovačke novine, Bulevar 23. oktobra, 21000 Novi Sad.**

Tema anekdote mora biti iz lovskega življenja ali pa povezana z doživljaji iz lovskega življenja. Besedilo ne sme biti daljše od ene tipkane strani, razmak med vrsticami pa naj bo korekturni (25 vrstic na stran).

Nekaj dobro napisanih anekdot bo predlaganih za objavljanje, nekaj najuspešnejših besedil pa bo po končanem natečaju zbranih v posebni številki Lovačkih novin.

Avtorska dela morajo priti v uredništvo časopisa najkasneje do 31. decembra 1988. Rezultati nagradnega natečaja bodo objavljeni v februarški številki Lovačkih novin. Na natečaju lahko sodelujejo vsi državljani SFRJ.

Žirija bo svojo odločitev sporočila 1. 2. 1989. Imela bo takšno nalogo:

- a) določila bo prve tri najboljše anekdote,
- b) predlagala bo besedila, ki jih bodo objavljali prek leta in ki bodo honorirani po pravilniku o avtorskih honorarjih Lovačkih novin.

Sodelujte v natečaju!

etično raven in pri tem ima zelo pomembno vlogo tudi naš zvesti spremljevalec.

Darko Hauptman

Predvidena legla lovskih psov

Resasti istrski gonič (JRGri):
o: 5/I, m: 5/I, leglo 24. 12. Rejec Jože Mahne, Bač pri Materiji 9/a, 66242 Materija.

Posavski goniči (JRGp):
o: 5/I, m: 5/I, leglo 6. 12. Rejec Vinko Mačnik, Pot v Čelo 29, 65282 Cerkno.

Brak-jazbečarji (JRBj):
o: 5/I, m: 5/I, leglo 11. 12. Rejec Franc Vidmar, Videm 42, 61380 Cerknica.

Lovski terierji (JRLT):
o: 5/I, m: 5/III, leglo 25. 12. Rejec Tone Kaplan, Pot na Črnile 9A, 68273 Leskovec pri Krškem.
o: 5/II, m: 4/I, leglo 8. 11. Rejec Oskar Jahn, Žebnik 48, 61433 Radeče.

Resasti jazbečarji (JRJri):
o: 5/II, m: 5/I, leglo 10. 12. Rejec Milan Laznik, Čeče 92, 61430 Hrastrnik.

Kinološka zveza Slovenije

OPOZORILO GLEDE PREJEMANJA GLASILA LOVEC

TAJNIKOM LOVSKIH DRUŽIN!

V začetku decembra 1988 bomo poslali vsem zvezam lovskih družin tiskovino SEZNAM ČLANOV ZA LETO 1989 s prošnjo, da jih takoj pošljejo lovskim družinam oziroma njihovim tajnikom. Tajniki LD natipkajo SEZNAM ČLANOV ZA LETO 1989 v trojniku. En izvod seznama obdrže za potrebe LD, dva izvoda pa pošljejo svoji ZLD, ki en izvod obdrži, drugega pa čim prej pošlje Lovski zvezi Slovenije.

Članskih seznamov lovske družine oziroma njihovi tajniki **nika-kor ne smejo pošiljati neposredno na Lovsko zvezo Slove-nije, ampak pristojni ZLD! To velja tudi za dodatne seznime članov, ki bodo sprejeti v LD med letom.**

Na tiskovino oziroma obrazec tajniki LD vpišejo priimke in imena članov LD po abecednem redu priimkov, točne naslove s poštnimi številkami, letnice rojstva in funkcije v LD. V seznamu vpisane člane, ki so bili sprejeti po 1. januarju 1989, označite pred zaporedno številko z zvezdico.

Ker morajo zveze lovskih družin tako zbrane seznime dostaviti Lovski zvezi Slovenije najkasneje do **28. februarja 1989**, naj lovske družine oziroma njihovi tajniki **SEZNAM ČLANOV ZA LETO 1989** (v dvojniku!) po možnosti takoj pošljejo ZLD.

Uredništvo opozarja, da bo vsak neustrezno ali pomanjkljivo izpolnjen obrazec – seznam članov vrnilo področni ZLD.

Naklado vsaki številki Lovca določimo 15 dni pred njenim izidom. Vsem lovcem, katerih naslove prejmemo na članskih seznamih (prek ZLD!) 15 dni pred izidom številke, zagotovimo prejem te in vseh nadaljnjih števil. Pred tem izšle številke pa jim lahko pošljemo le, če bodo izvodi teh števil še na zalogi. Vsako številko Lovca sicer tiskamo z določenim številom rezervnih izvodov, vendar vsem zamudnikom in med letom sprejetim članom ne moremo zagotoviti vseh števil za nazaj.

Tovariši lovci!

Spremembe naslovov, nastale zaradi preselitve med letom, sporočajte obvezno samo pisмено (posredno prek ZLD) Uredništvu glasila Lovec. Poleg vašega novega naslova (s številko vaše pošte!) **obvezno napišite tudi vaš stari naslov in vašo lovsko družino!**

To v vednost, da ne bo po nepotrebnem negotovanj.

Uredništvo glasila Lovec
Župancičeva 9 – p. p. 505
61001 Ljubljana

Mali oglasi

Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in podstavke, na katere pritrdite noge srnjadi (obešalniki). Naročeno pošiljam po pošti (povzetje). – **Vojin Pejčič, Kolodvorska 62, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.**

Prodajam popolnoma novo MK puško an-schütz, mod. 1515–1516 mag. (kal. 5,6 × × 22) s strelnim daljnogledom hubertus (4 × 32). Informacije po telefonu: (064) 74415 – Franko.

Ugodno prodajam karabinko CZ, kal. 8 × 57 IS. Informacije po telefonu: (063) 724114. Marcel Hernalv, Vransko 91, 63305 Vransko.

Prodajam lovsko puško (petelinko) tricev-ko, kal. 16–16/9,3 × 72 R, in **karabinko** 222 remington. Puški sta opremljeni s strelnim daljnogledom 4 × 32. Informacije po telefonu: (061) 772012, Burger.

Prodajam dobro ohranjen lovski dvogled jägermeister (7 × 35 – P 6.5.). Cena 80 000 dinarjev. Ivan Štucin, Hudajužna 4, 65242 Grahovo ob Bači.

Prodajam 2 meseca stare posavske goni-če. Pošljam vam jih lahko tudi z vlakom. Informacije po telefonu: (032) 54580 ali (032) 43149. Branko Rajčević, Ulica B. Tepečević 35, 32000 Čačak.

Prodajam karabinko sava-kranj, kal. 7 mm rem. mag., s strelnim daljnogledom tasco (suhlska montaža). Informacije po telefonu: (065) 62381, Slavko Vidmar, Idrijska 20, 65270 Ajdovščina.

Prodajam nemško ostrodlako ptičarko – žimavko, staro 15 mesecev. Informacije na naslovu: Brane Draksler, Mavčiče 10, 64211 Mavčiče.

Prodajam tricevko, 16–16/7 × 65 R, znamke suhl, s strelnim daljnogledom. Puška je brezhibna in izredno natančna. **Prodajam tudi sovjetsko MK puško** z daljnogledom, **dva posavska goniča** z opravljeno PNZ – I. nagr. r. – in z nazivom »kandidat« za državnega prvaka (razstava v Ljubljani). Psa sta stara 2 in 3 leta in izvrstno gonita. Vlado Benko, Cesta 9. avgusta 85, 61410 Zagorje. Tel.: (0601) 61343 od 15. do 18. ure, razen sobote in nedelje.

Prodajam bokarico, kal. 7 × 57 × R/12, z menjalnima cevema 12/12 ter strelnim daljnogledom svarowski 6 × 42 – suhlska montaža. Puška je predelana (ruska) in še ni bila uporabljena. Jože Bajec, Višnje 23/a, 65272 Col. Tel.: (065) 61691 od 6. do 14. ure.

Prodajam čokoladno rjavo koker španjel-ko, staro 3 leta. Informacije po telefonu: (066) 73420, od 17. ure dalje, Jasna Nedelj-ković.

Prodajam 4 mesece staro hanovčranko. Njena mati je večkratna prvakinja in odlična krvosledka. Stanko Emeršič, Jenkova 43, 62000 Maribor. Tel.: (062) 35719.

Prodajam češko bokarico, kal. 12/7 × 65 R,

s strelnim daljnogledom zeiss-jena (4 × 32) – suhlska montaža. Informacije po telefonu: (061) 317791.

Psarna Labinska prodaja istrske goniče in angleške setre. Mladiči so potomci staršev preverjenih kakovosti (delovni psi). In-formacije po telefonu: (052) 854934.

Po želji in naročilu rezbarim v kopita lovskih pušk najrazličnejše lovske moti-ve, inicialke ipd. Obnavljam tudi poškodovane **lesene dele pušk in izdelujem pod-ložne deščice** za lovske trofeje (rezbarija) po želji naročnika. Danilo Pregelj, Vlahovi-čeva 39, 61000 Ljubljana. Tel.: (061) 452477 – popoldne.

Vse lovce obveščam, da **izdelujem različ-ne lestence** iz odpadlega jelenjega rogova. Informacije dobite po telefonu: (062) 812355. Jože Janežič, Špindlerjeva 1, 62310 Slovenska Bistrica.

Prodajam bokarico simson suhl 100E, kal. 12/12, z enim sprožilcem. Matjaž Cizel, Škocjan 58, 68275 Škocjan. Tel.: (068) 76302 – zvečer.

Prodajam resasto istrijanko, staro dve leti. Ima opravljeno oceno zunanosti in PNZ. Milan Podlogar, Podpeč 22, 61352 Preserje. **Prodajam lovsko karabinko .243 W »sava«** z böhler rasant cevjo in strelnim daljnogle-dom hakko point 4 × 40 m. Nahtigal, Kavči-čeva 1a, Kranj, tel.: (064) 24023.

Prodajam strelni daljnogled kahles 6 × 42. Tel.: (064) 27555.

Prodajam novo bokarico zolli, kal. .308 winch./20 mag. Jože Gril, tel.: (061) 445336.

LOVSKE POTREBŠČINE

G. SALBERGER

A-9473 Lavamünd – Labot 21 – Avstrija
tel.: 04356/2360

Stalno imamo na zalogi:

- okrog 100 lovskih in športnih pušk
- krogelne naboje tovarn RWS, Hirtenberg, Sako, Sellier & Bellot in Remington
- velika izbira lovske optike: dvogledi, enogledi (spektivi) in strelni daljnogledi vseh znanih znamk.
- velik izbor lovskega pribora: vabila za divjad, noži, montažni deli za strelne daljnogleda, razna darila, lovske obleke itd.

Pri izvozu povrnemo avstrijski izvozni davek v višini 20 %.

Se priporočamo!

V prodaji!

UPUTSTVO O GAZDOVANJU S SRNEĆOM DIVLJAČI

(Napotki o gospodarjenju s srnjadjo)

SRNEĆA DIVLJAČ

kratak kurs

V lovske časopisu Lovačke novine iz Novega Sada so objavili vest, da je izšla brošura **Napotki o gospodarjenju s srnjadjo**. Knjižica je delo skupine avtorjev, priznanih lovske strokovnjakov iz LZ Srbije in Vojvodine.

Brošuro (cirilica in latinica) lahko pisno naroči vsak interesent na naslovu: **Lovačke novine, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31**, z oznako »Srneća divljač«, priložiti pa mora peti izvod poštne nakaznice. Knjigo, ki je v srbohrvatskem jeziku, lahko naročite tudi po telefonu: (021) 624 754 (poslali vam jo bodo po povzetju).

Cena brošure je 3000 dinarjev.

STRELSKO DRUŠTVO »PARTIZAN« KRŠKO

prireja

5. LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE

ZA PREHODNI POKAL
V POČASTITEV DNEVA JLA

pokrovitelj:

**OBČINSKI ŠTAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO Krško**

Tekmovanje bo v **soboto,**
17. 12. 1988, ob 9. uri
na strelišču LD Krško
na Trški gori.

Tekmujejo 3-članske ekipe in posamezniki ter streljajo na 15 glinastih golobov. Najboljše ekipe in posamezniki do 20. mesta bodo dobili pokale, priznanja in bogate praktične nagrade.

VABLJENI!

*Izdelava in
obnova kopit
lovskega orožja*

ALBIN & EGON LIKAR
65280 IDRIJA – Rožna 3
tel.: 065 71 - 558

OPRAVLJAVA NASLEDNJE STORITVE:
– Izdelava in montaža novih kopit po merah naročnika
– Popravilo in obnova starih rabljenih kopit
– Graviranje in rezbarjenje kopit

HOV HOV

pet food

POPOLN OBROK HRANE
ZA VAŠEGA PSA

ZA ZDRAVJE IN VITALNOST VAŠEGA PSA!

HOV – HOV je kompletan obrok hrane za psa, ki vsebuje vse potrebne snovi
in zagotavlja zdrav ter pravilen razvoj vašega ljubljenca.

HP KOLINSKA